

Załącznik Nr 1 do Uchwały
Nr
Rady Miejskiej w Śremie
z dnia

-ujednolicony tekst z wyróżnieniem zmian-

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
ŚREM**

**TOM I
UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY**

-CZĘŚĆ TEKSTOWA-

SPIS TREŚCI

WSTĘP

1. Przedmiot i cel opracowania.str. 3
2. Podstawowe dane o mieście i gminie.str. 5

UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu.str. 21
2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony.str. 28
3. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.str. 44
4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.str. 51
5. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona ich zdrowia.str. 74
6. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia.str. 81
7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.str. 85
8. Stan prawny gruntów.str. 88
9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.str. 90
10. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.str. 96
11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych.str. 97
12. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.str. 99
13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.str. 99
14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.str. 112
Zmiana Studium – Uchwała Nr 24/V/11 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 27 stycznia 2011 r.
Zmiana Studium – Uchwała Nr 242/XXV/2012 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 21 sierpnia 2012 r.
Zmiana Studium – Uchwała Nr 33/V/2015 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 lutego 2015 r.
Zmiana Studium – Uchwała Nr Rady Miejskiej w Śremie z dnia

WSTĘP

1. Przedmiot i cel opracowania.

Poprzednio obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem przyjęte było uchwałą Nr 169/XVI/99 Rady Miejskiej Śremie z dnia 2 grudnia 1999 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem. Podstawą jego sporządzenia była ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późn. zm.).

Nowa, obowiązująca ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami) wprowadziła znaczne zmiany. Przede wszystkim pozbawiła mocy prawnej miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, sporządzone przed 1995 r., które były podstawą do wydawania decyzji o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Zgodnie z nową ustawą, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych w gminie, obejmującym cały jej obszar. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Nowe akty prawne lub zmiany w istniejących, związane bezpośrednio z planowaniem przestrzennym, mają duży wpływ na zakres obecnego studium. Najważniejsze z nich to:

- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.),
- ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858),
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

Ww. akty prawne podlegają ciągłym zmianom i aktualizacjom. Ich aktualny stan prawny jest uwzględniany przy wprowadzaniu zmian w dokumencie studium na czas opracowywanej zmiany.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego.

1.1 Podstawowe zadania opracowania studium.

Podstawowymi zadaniami opracowanego studium są:

- dostosowanie dokumentu do obowiązujących przepisów,
- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem,
- sformułowanie kierunków rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy, a także podstawowych zasad polityki przestrzennej i zasad ochrony interesu publicznego,
- stworzenie podstaw do sporządzania planów miejscowych,
- ustalenie kierunków rozwoju sieci infrastruktury technicznej,
- promocja miasta i gminy.

1.2 Korzyści wynikające z opracowania studium.

Korzyściami wynikającymi z opracowania studium są:

- określenie polityki przestrzennej gminy i stworzenie podstaw dobrego gospodarowania jej przestrzenią (polityka prowadzona przez władze gminy). W studium oprócz innych określona jest także polityka informacyjna gminy przynajmniej w zakresie gospodarki przestrzennej, która może być częścią strategii informacyjnej gminy zorientowanej na promocję gminy i tworzenie informacyjnych podstaw dla bieżących decyzji administracyjnych i działań organizatorskich,
- usprawnienie funkcjonowania gminy w zakresie gospodarki przestrzennej (podstawa sporządzania dalszych opracowań planistycznych oraz programów branżowych i innych np. w zakresie ochrony środowiska, projekty założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe),
- łatwość dostępu do informacji poprzez zbudowanie systemu informacyjnego o zagospodarowaniu przestrzennym i funkcjonowaniu gminy.

1.3 Inne opracowania planistyczne w gminie Śrem.

Oprócz studium dla gminy został sporządzony „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Śrem”, „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta i gminy Śrem”, „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Śremie Sp. z o. o. na lata 2005 – 2008”, „Koncepcja programowo – przestrzenna zwodociągowania i skanalizowania terenów gminy Śrem” (październik 2004), „Wieloletni Program Inwestycyjny”, „Plan Gospodarki Odpadami”, „Program Ochrony Środowiska dla gminy Śrem na lata 2005-2007 z

perspektywą na lata 2008-2011”, „Program Ochrony Środowiska dla gminy Śrem na lata 2008-11 z perspektywą na lata 2012-2015” oraz „Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego gminy na lata 2007-2013”.

Ponadto gmina zobowiązana przepisami odrębnymi sporządziła gminną ewidencję zabytków.

2. Podstawowe dane o mieście i gminie.

Gmina Śrem położona jest w zachodniej części Polski, w Województwie Wielkopolskim (ok.40 km na południe od Poznania), nad rzeką Wartą, w miejscu gdzie rzeka zmienia bieg z kierunku zachodniego na północny.

Miasto usytuowane jest po obu stronach rzeki, w dwóch różnych rejonach geograficznych. Stara średniowieczna część z prawej strony rzeki leży w Kotlinie Śremskiej, nowa część na wysokim lewym brzegu rzeki – na Równinie Kościańskiej. Wokół miasta są tereny o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Gmina graniczy z następującymi gminami: Brodnica, Czempiń, Dolsk, Kórnik, Książ Wlkp., Zaniemyśl i Krzywiniem. Do końca 1998 r. była siedzibą rejonowej administracji państwowej i należała do województwa poznańskiego. Od 1999 roku gmina Śrem należy do Województwa Wielkopolskiego i jest obecnie położona w centrum południowej jego części. Jest siedzibą powiatu śremskiego, który obejmuje gminy: Dolsk, Książ Wlkp., Brodnica i Śrem.

Śrem jest siedzibą samorządowego stowarzyszenia „Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości”, obejmującego ponadto gminy: Brodnica, Książ Wlkp., Dolsk i Powiat Śremski.

Miasto Śrem jest większym ośrodkiem przemysłowym w województwie, szczególnie w zakresie produkcji metalowej. Gmina Śrem jako całość ma charakter przemysłowo-rolniczy.

2.1 Ogólna charakterystyka przyrodniczo – geograficzna gminy.

2.1.1 Położenie geograficzne.

Gmina Śrem według podziału B. Krygowskiego położona jest w obrębie kilku jednostek subregionalnych. Środkowa i północna część gminy wchodzi w skład Pradoliny Warszawsko - Berlińskiej - Odcinek Śremski. Północny skraj to Równina Średzka. Część zachodnia to Równina Kościańska, od południa - Pojezierze Krzywińskie i pagórki Dolskie. (załącznik graficzny nr 1A)

2.1.2 Rzeźba terenu

Z racji położenia w różnych regionach geograficznych, gmina ma rzeźbę niezwykle urozmaiconą. Charakterystyczną formą rzeźby terenu jest rozległa forma dolinna, jaką jest Pradolina Warszawsko - Berlińska o wyraźnym równoleżnikowym przebiegu z odchyleniem na północ, zgodnie z biegiem rzeki Warty.

Charakterystyczne jest położenie miasta, starego, nisko - w tzw. Kotlinie Śremskiej; nowego z nowymi terenami zabudowy - na wysoczyźnie. Różnice wysokości w obrębie miasta wynoszą ponad 30 m, w gminie ponad 40 m. Najniższą część stanowi terasa zalewowa Warty, od około 60 m n.p.m. do 66 m n.p.m., płaski teren, porożcinany licznymi starorzeczami, miejscami zalesiony, głównie zajęty przez łąki.

Wyższa część pradoliny to terasa środkowa tzw. wydymowa, zajęta przez pola uprawne, zabudowę, natomiast pagórki wydymowe są zalesione. W północnej części gminy, po obu stronach Pradoliny rozciąga się wysoczyzna morenowa płaska, od 80 - 100 m npm, przechodząca w części południowej w wysoczyznę morenową falistą. Wysoczyzna oddziela się wyraźnym zboczem od Pradoliny. Są one poprzecinane szeregiem dolinek erozyjnych oraz ciągami wałów ozowych. Na południu, wysoczyzna falista przechodzi w pagórkowatą, w której występują rynny glacialne wypełnione jeziorami.

2.1.3 Wody powierzchniowe

Do wód płynących przez teren gminy należą:

- rzeka Warta odcinek o długości ok. 28 km,
- rzeka Pysząca, wypływająca z małego jeziora niedaleko wsi Wyrzeka; liczy ok. 14 km długości,
- kanał Szymanowo-Grzybno, odcinek o długości ok. 6 km.

Zasadniczym elementem hydrograficznym jest Warta płynąca dnem pradoliny. Obserwacje na posterunku wodowskazowym na Warcie w Śremie pozwalają na prześledzenie jej reżimu, o wyraźnym maksimum wiosennym przypadającym w marcu i minimum letnim w miesiącach lipiec-wrzesień. Zagrożenia, jakie powoduje, opisane są w pkt 6. Zagrożenia bezpieczeństwa ludzi i mienia.

Północna część gminy, leżąca w pradolinie jest bogata w zasoby wodne z uwagi na zachowane starorzecza i łączące je kanały. Południowa część gminy urozmaicona jest jeziorami i stawami. Największym zbiornikiem jest Jezioro Grzymisławskie, które częściowo leży w gminie Dolsk. Jest to płytki akwen zasilany wodami rzeki Pyszałej i pięcioma rowami melioracyjnymi. Jezioro jest podatne na degradację (stopień i źródła zanieczyszczenia przedstawione zostały

w Uwarunkowaniach rozwoju gminy pkt. 3. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.) Zaliczane jest do kategorii sandaczowo-leszczowych. Woda z jeziora wykorzystywana jest do celów chłodniczych przez Odlewnię Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie. Zakład ma pozwolenie wodnoprawne na piętrzenie wód jeziora ważne do 2010 r. W roku 2005 nie wykonywano możliwości piętrzenia wód jeziora.

Inne większe jeziora to: Szymanowskie, Mełpińskie Wielkie, Mełpińskie Małe, Mórka Mała.

W gminie znajdują się stawy rybne (zał. graficzny nr 23A). Poniższe zestawienie dotyczy istniejących ziemnych stawów rybnych o powierzchni powyżej 1.0 ha, zasilanych z rzek lub urządzeń melioracji podstawowej.

Tabela 1

Ziemne stawy rybne o powierzchni powyżej 1.0 ha.

Właściciel	Adres	Lokalizacja stawu	Pow. stawu i średnia głębokość	Nazwa zlewni cieku
Skarb Państwa: WZMiUW w Poznaniu	Ul. Piekary17, 60-967 Poznań	Staw „A” Psarskie, Śrem	31,0 ha; średnia głęb. 1,5 m	Rzeka Warta
Skarb Państwa : WZMiUW w Poznaniu	Ul. Piekary17, 60-967 Poznań	Staw „B” Szymanowo, Nochowo, Gaj	33,0 ha; średnia głęb. 1,5 m	Rzeka Warta
Skarb Państwa : Agencja Nieruchomości Rolnych	Ul. Fredry 12, 61-701 Poznań	Dobczyn	7 stawów, łączna pow 50,3 ha; średnia głęb. 1,5 m	Kanał Dobczyn - Chrzastowo
Skarb Państwa : Agencja Nieruchomości Rolnych WZMiUW w Poznaniu	Ul. Fredry 12, 61-701 Poznań Ul. Piekary17, 60-967 Poznań	Krzyżanowo	łącznie ok. 12 ha; średnia głęb. 1,5 m	Kanał Szymanowo - Grzybno

Zbiorniki retencyjne występują : w Mórce, w Wójtostwie, w Niesłabinie, w Kadzewie, w Lucinach, w Kalejach, w Wyrzece oraz między Śremem a Gajem znajduje się Zalew Śremski (dwa zbiorniki retencyjne). Licznie występują tu potorfia, zwłaszcza w rynn timer Jeziora Zbęchy: projektowany jest tu rezerwat „Rów Wyskoć”, który został ujęty w planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (2002 r.).

2.1.4 Wody w głębie

Pradolina Warty w rejonie Śremu zewidencjonowana jest jako główny zbiornik wód podziemnych zgodnie z rządowym programem badawczym „Strategie ochrony głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce”, których zasoby należy szczególnie chronić. (zał. graficzny nr 19A).

W północnej prawobrzeżnej części miasta na obszarze pradoliny zlokalizowane są ujęcia wód podziemnych zaopatrujących miasto. Ujęcia podlegają ścisłej ochronie zgodnie z obowiązującymi przepisami, mają ustanowione strefy ochronne, na których ustalone są zasady zagospodarowania terenu (zał. graficzny nr 20A).

2.1.5 Warunki geologiczne

Pod względem geologicznym jest to obszar młody. Przeważają utwory czwartorzędowe. Podłoże podczwartorzędowe jest tu stosunkowo wysoko wyniesione. Świadczą o tym wychodnie pliocenu - pstre iły poznańskie i płytkie zaleganie węgla brunatnego.

W strefie powierzchniowej występują utwory glacialne i fluwioglacialne, dna rynien glacialnych wyścielone są utworami organogenicznymi i piaskami. Utwory piaszczyste dominują zdecydowanie na powierzchniach teras, znacznie pokryte lasami.

Na wysoczyznach występują plejstoceny utwory akumulacji lodowca w postaci glin zwałowych. W dnach cieków, starorzeczach występują też utwory rzeczno - bagienne: torfy i namuły organiczne.

2.1.6 Gleby

Na wysoczyźnie występują gleby bielcowe i pseudobielcowe, brunatne właściwe i wylugowane oraz czarne ziemie. Są to w przewadze gleby klas III i IV, zaliczane do kompleksu 1-go pszenno-bardzo dobrego, 2-go pszenno-dobrego i 4-go żytnio-ziemniaczanego. Gleby te winny być chronione dla wykorzystania rolniczego. W strefie zboczowej występuje też kompleks 3-ci pszenno-wadliwy, zagrożony erozją, lecz przy odpowiednich zabiegach także wskazany do użytkowania rolniczego (zał. graficzny nr 11A).

W pradolinie, na terasie środkowej, występują w przewadze gleby przesuszone 6. i 7. kompleks żytnio - ziemniaczany słaby i bardzo słaby. W dnach dolin, na terasie zalewowej, występują gleby mułowo-torfowe, murszowe, mady, stanowiące bazę dla rozwoju użytków zielonych, bardzo dobrych i dobrych klas bonitacyjnych.

2.1.7 Szata roślinna

Obszar gminy Śrem, według podziału geobotanicznego według Szafera należy do Działu Bałtyckiego, Poddziału Pasa Wielkich Dolin, Krainy Wielkopolsko-Kujawskiej. Natomiast według regionizacji przyrodniczo-leśnej według Mroczkiewicza zalicza się do III Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej, Dzielnicy 7-Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

W użytkowaniu gruntów na obszarze gminy Śrem dominują grunty orne zajmując 57,5% powierzchni gminy. Interesujące dla przyrodników łąki i pastwiska pokrywają odpowiednio: 6,7% i 5,0% powierzchni, występując przede wszystkim w dolinie Warty, a poza tym wzdłuż większych strumieni (Pyszaca, Bystrzek), rowów melioracyjnych (Tesiny - Orkowo) i wokół jezior (Grzymisławskie, Cichowo - Mórka, Szymanowskie).

Szczególna rola środowiskotwórcza spoczywa na lasach. Ich powierzchnia na terenie gminy Śrem wynosi 3264 ha, co daje niewielki 15,8 % wskaźnik lesistości (dla województwa wynosi 21,3%, a dla kraju 27,8%). Można do tego jeszcze dodać 183 ha zadrzewień (ok. 1,2% powierzchni gminy).

Najwięcej lasów występuje w północnej, prawobrzeżnej części gminy, wchodzi one w skład Nadleśnictwa Babki, Obrębu Kórnik, są to uroczyska: Czmoń, Dąbrowa, Tesiny, Mechlin, Niesłabin, Zbrudzewo. Lasy zachodniej części należące do Nadleśnictwa Konstantynowo, Obrębu Konstantynowo, to uroczysko Nochow. Do Nadleśnictwa Piaski, Obrębu Piaski należą niewielkie fragmenty leśne w rejonie Olszy i Brzedni (Piszczygorki). W zdecydowanej większości lasy gminy Śrem to lasy sztuczne, sadzone w XIX i XX wieku

Gatunkami głównymi są: sosna, dąb, olsza, grab, buk, lipa, świerk, modrzew. Zdecydowanie dominującym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, której udział w drzewostanie przekracza 90%. Tworzy ona głównie bory świeże, rzadziej bory mieszane świeże, na utworach eolicznych i wydmach na terenach Obrębu Kórnik. Fragmenty lasów łęgowych w uroczysku Mechlin i Niesłabin położone są na terasie zalewowej Warty. Najpiękniejsze dąbrowy porastają pagórki morenowe leśnictwa Brzednia.

Duża część lasów należy do kategorii tzw. lasów ochronnych, których głównym zadaniem według ustawy o lasach jest zachowanie na danym terenie nie zmienionych stosunków glebowych, klimatycznych, wodnych, estetyczno-krajobrazowych i rekreacyjno - zdrowotnych.

2.1.8 Świat zwierzęcy

Fauna zamieszkująca okolice Śremu jest typowa dla nizin środkowopolskich.

Dzięki występowaniu w krajobrazie okolic Śremu licznych zbiorników wodnych, region ten obfituje w szereg gatunków ryb (blisko 30 gatunków). W Warcie występują wciąż okazałe sumy, szczupaki, sandacze i bolenie. Najczęściej odławiane są jednak płocie i leszcze. Prowadzone są zarybienia jezior i stawów, dzięki którym odławiać można karpie, amury, tołpygę i węgorza.

Duża ilość rzek, jezior, stawów i zalewów sprzyja rozmnażaniu płazów. Można spotkać tu 12 gatunków spośród nich. Na uwagę zasługuje występowanie rzadziej spotykanych w Polsce rzekotki drzewnej, grzebiuszki ziemnej czy kumaka nizinnego.

Mniej liczne są natomiast gady. Jedynym występującym węzem jest zaskroniec. Jaszczurki reprezentowane są przez padalca, jaszczurkę zwinkę i żyworodną. Bez wątplenia najbardziej interesującym faktem herpetologicznym jest stwierdzenie w ostatnich dwóch latach obecności żółwia błotnego.

Najlepiej rozpoznaną gromadą kręgowców pozostają ptaki. Awifaunę lęgową tworzy ok. 150 gatunków. Natomiast liczba wszystkich dotychczas stwierdzonych sięga blisko 200. Ptaki są najłatwiej zauważalną w środowisku grupą zwierząt. Do godnych odnotowania należy występowanie jako lęgowych bociana czarnego, obu kań, błotniaka stawowego i łąkowego. Z rzadziej spotykanych w kraju i zagrożonych wymienić warto też bąka, bączka, gągoła, wąsatkę czy zielonkę. Odnotowano tutaj też pojedyncze stwierdzenia takich gatunków jak rybitwa białoskrzydła, dzięcioł białoszyi, dzierzba rudogłowa czy puchacz. Niemal co roku w okresie zimy można obserwować w dolinie Warty bielika.

Ostoja ptactwa wodno-błotnego w pradolinie od Śremu w kierunku Mosiny ma rangę krajową i międzynarodową, a w kierunku Sroczewa w gminie Książ ma rangę regionalną (na podstawie Dyrektywy Ptasiej 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków wytypowano jako Obszar Specjalnej Ochrony (OSO).

Teriofauna jest niemniej bogata. Liczba występujących gatunków przekracza 30, bez nietoperzy, których zapewne jest kilka gatunków. Spośród drobnych ssaków występuje kilkanaście gatunków. Na uwagę zasługuje obecność ryjówki malutkiej i rzęsorka rzeczka. W ostatnim 20-leciu szeroko rozprzestrzeniły się bobry, które szczególnie w dolinie Warty znalazły dogodne warunki do bytowania. Ostatnie lata dzięki introdukcji wzbogaciły faunę jeleniowatych o daniela. Wśród drapieżników liczny stał

się lis. Z łasicowatych bytuje tu rzadka wydra. Obok niej spotkać można także łasicę, borsuka czy kuny. Liczne są sarny i dziki, stanowiące podstawę dla tutejszego łowiectwa. Zauważalny jest natomiast w ostatnich latach spadek liczebności drobnej zwierzyny łownej w szczególności zajęcy.

Wśród owadów szczególną uwagę zwracają motyle i chrząszcze. Szacuje się, że fauna motyli dziennych obejmuje ok. 40 gatunków. Na kilkaset szacuje się natomiast liczbę gatunków ciem. Spotkać tu można takie chronione i rzadkie gatunki takie jak paż żeglarz czy szlachkoń szafraniec. Wśród chrząszczy na uwagę zasługuje przede wszystkim występowanie kozioroga dębosza oraz kilku gatunków biegaczy. Z innych przedstawicieli owadów odnotować należy coraz liczniejszego szerszenia – największą z krajowych os.

Mięczaki reprezentowane są przez ok. 40 gatunków, z największym krajowym przedstawicielem ślimaków – winniczkiem włocześnie. Jeziora i stawy są miejscami dość liczego występowania kilku gatunków małży.

Pająki reprezentowane są przez ok. 100 gatunków. Warto odnotować wśród nich występowanie tygryka paskowanego.

2.1.9 Klimat lokalny

Według podziału rolniczo-klimatycznego Polski R. Gumińskiego gmina leży w Dzielnicy Środkowej, która zaliczana jest do dzielnic cieplejszych. Liczba dni mroźnych waha się w granicach od 30 do 60, dni z przymrozkami od 100 do 110. Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi od 38 do 60 dni. Opad średni wynosi około 550 mm a czas trwania okresu wegetacyjnego wynosi 200 - 220 dni. Warunki klimatu lokalnego modyfikowane są wyniesieniem terenu, podłożem, najbliższym sąsiedztwem. Sąsiedztwo dużej powierzchni wodnej wywołuje wiatry lokalne w skali dobowej, duże kompleksy leśne stwarzają zacisność i nasycenie atmosfery fitoncydami.

Duże powierzchnie rolne bez zadrzewień są generalnie przesuszane. Obecne warunki klimatyczne w dorzeczu całej Warty są niekorzystne. Parowanie potencjalne w ciągu roku przekracza średnią sumę opadów rocznych. W ostatnim czasie nastąpiło obniżenie się zwierciadła wody gruntowej o 1,0 - 1,5 m.

2.2 Komunikacja

Gmina Śrem położona jest na skrzyżowaniu ważnych dla obsługi transportowej regionu dróg wojewódzkich nr 434 (Łubowo – Śrem – Rawicz) i nr 432 (Leszno – Śrem – Września) w odległości średniej ok. 40 km od Poznania.

Przez obszar gminy przebiega jedna nie zelektryfikowana linia kolejowa Czempin – Jarocin; wykorzystywana jednak tylko do przewozu towarowego na odcinku Śrem – Czempin.

Bogate dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze Ziemi Śremskiej sprawiło, że dobrze rozwinięta jest infrastruktura dla komunikacji rowerowej i pieszej (8 znanych szlaków rowerowych, 1 szlak pieszy, 8 szlaków dla miłośników architektury, 2 szlaki przyrodnicze).

Ponadto przez gminę przepływa rzeka Warta – żeglowna na całym odcinku.

2.3 Demografia

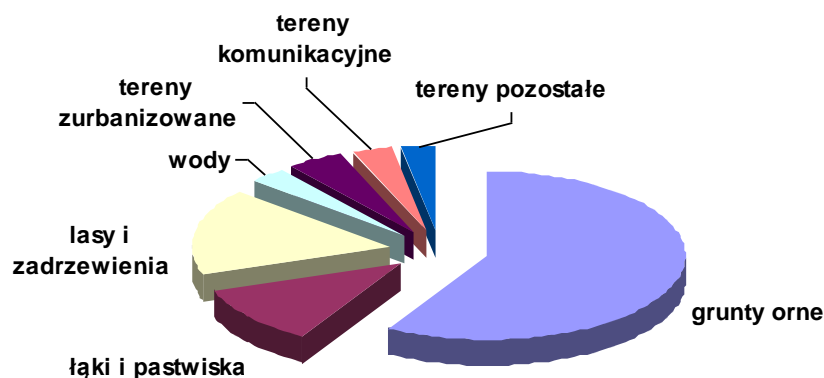
Dane według stanu na styczeń 2006 r.

- liczba ludności w gminie	-	40.089	z tego
- w mieście Śremie	-	30.484	
- na wsi	-	9.605	
- gęstość zaludnienia	-	194 osób/km ² .	

2.4 Użytkowanie gruntów

Dane Powiatowego Ośrodka dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Śremie, według stanu na dzień 1 stycznia 2006 r.

- powierzchnia terenu ogółem	-	20.619 ha	
w tym powierzchnia miasta Śrem	-	1.237 ha	
- grunty orne	-	12.001 ha	(58,2 %)
- łąki i pastwiska	-	2.349 ha	(11,4 %)
- lasy i zadrzewienia	-	3.447 ha	(16,7 %)
w tym lasy	-	3.264 ha	(15,8 %)
- wody	-	658 ha	(3,2 %)
- tereny zurbanizowane	-	930 ha	(4,5 %)
- tereny komunikacyjne	-	640 ha	(3,1 %)
- tereny pozostałe	-	594 ha	(2,9 %)

W granicach administracyjnych gminy znajdują się:

- 1 miasto;
- 40 wsi; w tym :32 wsie sołeckie.

2.5 Działalność usługowa i produkcyjna

Dane o powiatach, gminach 2003, GUS Poznań

2.5.1 Rynek pracy

Tabela 2

Rynek pracy.

Rynek pracy	Gmina w 12.2003	Województwo Wlkp. w 12.2003
Pracujący ogółem:	9 172	740 994
w tym kobiety	4 788	347 238
Z liczby ogółem w sektorze:		
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo	321	20 306
Przemysł, i budownictwo	4 250	315 861
Usługi rynkowe	2 240	228 690
Usługi nierynkowe	2 361	176 137
Bezrobotni ogółem	2 583	247 869
Bezrobotni według wieku:		
24 lata i mniej	868	73 343
25-34	620	69 870
35-44	509	52 066
45-54	522	47 090
55 lat i więcej	64	5 500
Bezrobotni z wykształceniem:		
wyższym	76	8 942
Średnim zawodowym	550	51 166
Średnim ogólnokształcącym	205	13 638
Zasadniczym zawodowym	1058	97 487
Gimnazjalnym i niższym	694	76 636

Tabela 2a

Rynek pracy	Gmina w 12.2004	Województwo Wlkp. w 12.2004
Pracujący ogółem:	9 342	766 451
w tym kobiety	4 683	352 874
Bezrobotni ogółem	2 298	232 251
Bezrobotni według wieku:		
24 lata i mniej	734	63 654
25-34	539	65 006
35-44	430	47 843
45-54	514	48 843
55 lat i więcej	81	7 296
Bezrobotni z wykształceniem:		
wyższym	86	10 084
Średnim zawodowym	489	50 214
Średnim ogólnokształcącym	201	14 152
Zasadniczym zawodowym	886	85 322
Gimnazjalnym i niższym	636	72 479

Bezrobocie w gminie Śrem wykazuje tendencje spadkowe. W grudniu 2005 r. wynosiło 13,7 % przy średniej rocznej 15,7 %. Niepokojąca jest jego struktura. Blisko 60 % ogółu bezrobotnych stanowią kobiety, a około 30 % - bezrobotni poniżej 25 lat. Jest to niewątpliwie sygnał, że profil szkolnictwa średniego nie jest w pełni dostosowany do potrzeb rynku pracy. W przypadku bezrobocia kobiet najistotniejsze jest pozyskanie inwestorów oferujących odpowiednie miejsca pracy.

2.5.2 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze KRUPGN - REGON

W stosunku do stanu z 31.12.1997 r. (3041, to jest 2,6 % podmiotów gospodarki narodowej w województwie) liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 1175, ale stanowi zaledwie 1,3% podmiotów gospodarki narodowej w województwie.

Tabela 3

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze KRUPGN - REGON

	Gmina w 12.2004	Województwo Wlkp. w 12.2004
Ogółem	4 216	334 505
Sektor publiczny	122	9 809
Spółki handlowe	133	19 589
Spółdzielnie	26	1 863
Fundacje, stowarzyszenia	48	6 788
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	3 496	265 844

2.6 Turystyka wypoczynek i rekreacja

2.6.1 Walory naturalne gminy Śrem

Walory środowiska przyrodniczego zostały scharakteryzowane szczegółowo w pkt 2.1. Tutaj dokonano analizy tych zasobów gminy, które mają znaczenie z punktu kształtowania produktu turystycznego.

2.6.1.1 Ukształtowanie terenu

Gmina ma rzeźbę niezwykle urozmaiconą, wynikającą z przynależności do różnych jednostek geograficznych. Forma dolinna o wyraźnie równoleżnikowym przebiegu z odchyleniem na północ zgodnie z biegiem Warty związana jest z dużą jednostką geomorfologiczną - Pradolina Warszawsko - Berlińską. W północnej części Pradoliny rozciąga się wysoczyzna morenowa płaska, wyniesiona 80-100 m n.p.m., przechodząca na południu w wysoczyznę morenową falistą, dalej na południe przechodzącą w pagórkowatą. Wysoczyzny przecinane są licznymi dolinkami erozyjnymi i ciągami wałów ozowych. Na południu, wysoczyźnie morenowej pagórkowatej towarzyszą rynny glacialne wypełnione jeziorami.

Terasa zalewowa Warty (60-66 m n.p.m.) to płaski, rozcięty licznymi starorzeczami - warciskami, miejscami zalesiony teren, w większej części zajęty przez łąki. Terasa środkowa, wydymowa, zajęta jest przez pola uprawne i zabudowę. Wydmowe pagórki są zalesione lub zadrzewione.

2.6.1.2 Lasy, obszary i obiekty chronione, szata roślinna.

Przeważają siedliska borów mieszanych świeżych i lasów mieszanych oraz lasy siedlisk wilgotnych (olsy i łęgi). Ich przydatność do rekreacji jest różna, zależna od warunków bioklimatycznych wynikających z typu siedliskowego lasu, wieku i typu drzewostanów. Większe, zwarte kompleksy leśne, siedlisk nieco suchszych (Bśw, BMśw, LM), o dużym znaczeniu dla rekreacji, występują w okolicy wsi: Mechlin, Dąbrowa, Kaleje i Błociszewo.

Ważnym elementem krajobrazu są pomniki przyrody, których w gminie zarejestrowano 56 (zał. graficzny nr 13A i wykaz w tabeli 28). Pośród nich są tak wyjątkowe jak owocujące okazy bluszczu i cisy. Aleje zabytkowych drzew towarzyszą drogom: Gaj - Błociszewo, Szymanowo - Góra (kasztanowcowa) oraz złożona z różnych gatunków w Psarskiem. W okolicy Błociszewa istnieją stanowiące niepodważalny walor krajobrazowy, częściowo pierwotne a częściowo odtworzone, pasy wiatrochronne. Elementami kulturowo - przyrodniczymi są w krajobrazie wiejskim gminy parki podworskie, pochodzące najczęściej z II połowy

XIX w., o założeniach krajobrazowych. Warte zainteresowania są parki w Mechlinie, Łęgu, Błociszewie, Górze i Psarskiem.

2.6.1.3 Wody powierzchniowe

Zasoby wód powierzchniowych gminy są bogate. Dla uprawiania różnych form rekreacji podstawowe znaczenie ma Warta, Jezioro Grzymisławskie, ciąg jezior w okolicy wsi Mórka, Zalew Śremski oraz stawy rybne okolic Dobczyna i Krzyżanowa. (zał. graficzny nr 23A)

Niestety, potencjał rekreacyjny Warty i Jeziora Grzymisławskiego jest znacząco uszczuplony z powodu bardzo złego stanu czystości wód. Warta prowadzi wody pozaklasowe, stan czystości wód Jeziora Grzymisławskiego zaliczono do III klasy, co pozwala na wykorzystanie ich jedynie na potrzeby żeglarsstwa i kajakarstwa. Wędkarstwo, na ogólnie obowiązujących zasadach, może być uprawiane na wodach zarządzanych przez Polski Związek Wędkarski na Warcie - poza obrębem ochronnym Stara Warta w Łęgu, na Zalewie Śremskim, na miejskim stawie w Śremie. Również jeziora należące do Gospodarstwa Rybackiego Skarbu Państwa są udostępniane wędkarzom, w tym Jezioro Grzymisławskie, w sezonie wędkarskim 1 VI-31 X. Na terenie gminy Śrem znajdują się prywatne łowiska wędkarskie: „Cyprinidae” w Śremie, zajmujące część Zalewu Śremskiego o pow. 40 ha i „Wędkarskie Rodeo” w Dobczynie, udostępniające do wędkowania kilka stawów o łącznej powierzchni 28 ha.

2.7 Walory kulturowe gminy Śrem.

Walory kulturowe gminy zostały szczegółowo przedstawione w Uwarunkowaniach rozwoju gminy pkt 4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

2.8 Walory specjalne gminy Śrem.

Gmina Śrem poprzez Dolinę Warty i Rynnę Kórnicko - Zaniemyską włączona jest w system rekreacyjny aglomeracji poznańskiej - strefy podmiejskiej. Obok walorów przedstawionych wyżej dysponuje ona obszarami chronionymi lub proponowanymi do objęcia ochroną, na których mogą być uprawiane kwalifikowane formy turystyki, szczególnie tzw. ekoturystyka. Dotyczy to takich miejscowości jak: Mórka, Dalewo, Dobczyn, Bodzyniewo.

2.9 Biura podróży, informacja turystyczna

Obecnie na terenie miasta działają następujące biura turystyczne: „Sawa” - Biuro Turystyki i Wypoczynku, Ruta Tour, W 80 dni... i Wawrzynowicz Travel i Triada.

W budynku Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy im. Heliodora Świącieckiego zostało ulokowane Centrum Informacji Turystycznej.

Na terenie miasta i obszarów wiejskich została zrealizowana część kompleksowego systemu wizualnej informacji turystycznej, w postaci plansz, drogowskazów, tablic informacyjnych o obiektach i atrakcjach krajobrazowych i turystyczno-rekreacyjnych.

2.10 Baza noclegowa i gastronomiczna

Ogółem w gminie Śrem jest 160 miejsc noclegowych całorocznych i sezonowo funkcjonują pola namiotowe. Zasadniczo tylko „Andrzejówka” w Mechlinie przygotowana jest na przyjęcie zorganizowanych grup turystycznych, decydujących się na dłuższy niż 1-2 dni pobyt i oferując dodatkowe usługi. W gospodarstwie agroturystycznym w Mórce, co wynika z jego specyfiki i typu wypoczynku oferowanego przez te placówki, wypoczywają turyści indywidualni (10 miejsc noclegowych). W Zbrudzewie funkcjonuje lokal przeznaczony głównie do organizowania imprez okolicznościowych. Istnieje tam także możliwość kwaterowania.

Obiekty hotelowe Śremu przygotowane są przede wszystkim dla potrzeb odbiorców indywidualnych: 2 hotele ŚOSiR (hotel przy obiekcie sportowym i hotel przy pływalni) oraz hotel Cztery Korony przy ulicy Malczewskiego. Poza tym przy ulicy Chełmońskiego powstał kolejny obiekt hotelowy. Remontowany jest między innymi hotel przy Placu 20 Października.

Hotele te mają bogato wyposażoną infrastrukturę dodatkową - rekreacyjną, co czyni je szczególnie atrakcyjnymi dla amatorów aktywnego wypoczynku. Stanowią też podstawowe zaplecze rekreacyjne dla mieszkańców Śremu i gminy.

Baza gastronomiczna jest różnorodna, jej oferta bogata, ale lokalizacyjnie ograniczona do Śremu.

2.11 Obiekty sportowe i rekreacyjne gminy Śrem.

Podstawowymi, wpisanymi w tradycje miasta urządzeniami sportowymi są te, związane ze Śremskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji. Kompleks ten obejmuje różne obiekty: ośrodek położony przy wjeździe do miasta z kierunku Poznania, w Parku Miejskim im. Powstańców Wielkopolskich, obiekt sportowy (przy ul. Staszica). W jego skład wchodzi zespół boisk i stadion sportowy, basen, kręgielnia, hala sportowa, siłownia, sauna, klub fitness, sala bilardowa, kort, strzelnica pneumatyczna. Zakres usług rekreacyjnych poszerzają inne obiekty: korty tenisowe LKS Piast ul. Sikorskiego, kręgielnia parkietowa Ogniska TKKF Sokół ul. 1 Maja, Szkolny Ośrodek Sportowy przy ul. Zamenhofska. Znaczące jest

zagospodarowanie rekreacyjne Jeziora Grzymisławskiego. Znajdują się tu 3 różne obiekty: Ośrodek Wodny ŚOSiR, Ośrodek Wodny Jeziorany, z kąpieliskiem strzeżonym, pomostami i wypożyczalnią sprzętu sportowego oraz Przystań Żeglarska Odlewnik, należąca do Klubu Żeglarskiego Odlewnik w Śremie. Pewnym wyposażeniem rekreacyjnym może się poszczycić Ośrodek Wypoczynkowy „Andrzejówka” w Mechlinie. Znajduje się tu kort tenisowy, boisko do siatkówki i sala bilardowa. W Grodzewie zorganizowany jest Ośrodek Harcerski Hufca Śrem. W Zbrudzewie funkcjonuje strzelnica Bractwa Kurkowego, zlokalizowana na gruncie prywatnym. Ponadto na terenie miasta i wsi znajduje się szereg boisk do gier wielkich oraz siatkówki i koszykówki.

Elementami miejskiej infrastruktury rekreacyjnej są również: kino, dyskoteki, ośrodek kultury, biblioteki, muzeum. W Śremie działa szereg instytucji o charakterze kulturotwórczym. Należą do nich: Muzeum Śremskie (ul. Mickiewicza), Śremski Ośrodek Kultury (ul. Mickiewicza), Społeczne Ognisko Muzyczne (ul. Poznańska), Biblioteka Miasta i Gminy Śrem im. Heliodora Święcickiego (ul. Kilińskiego). Ponadto innymi obiektami z tego zakresu są: Kino „Słonko” (ul. Poznańska), klub dyskotekowy „Tropicana”.

2.12 Cykliczne imprezy kulturalne i sportowe.

Bazą dla tych działań są przede wszystkim obiekty i instytucje działające w Śremie. Należy tu przywołać następujące akcje:

- Fotoatelier - kwiecień, organizator: Muzeum Śremskie, impreza adresowana do miłośników starej fotografii portretowej,
- Wielkopolski Przegląd Piosenki Religijnej „Śremsong” - maj, impreza o charakterze ogólnopolskim, skierowana do młodzieży,
- Otwarcie sezonu żeglarskiego - maj, impreza otwarta nad Jeziorem Grzymisławskim, pod patronatem Klubu Żeglarskiego Odlewnik,
- Dni Śremu - czerwiec, impreza otwarta, o charakterze kulturalnym i rekreacyjno-sportowym, połączona z jarmarkiem,
- „Muzyczne Piątki nad Wartą” w Śremie,
- „Filmowe Piątki nad Wartą”,
- zawody o tytuł króla kurkowego, organizowane w Zbrudzewie przez Bractwo Kurkowe, na przełomie maja i czerwca.

Ponadto w Śremie odbywają się spływy po Warcie oraz uprawiane są sporty motorowodne. Na Jeziorze Grzymisławskim organizowane są Motorowodne Mistrzostwa Europy i Świata.

2.13 Baza uzupełniająca i towarzysząca.

Usługi dla turystów obejmują szeroki i różnorodny asortyment świadczeń. Obok podstawowego pakietu usług noclegowych, żywieniowych, transportu i rekreacyjno - sportowych niezbędna jest odpowiednia infrastruktura handlowa, usług komunalno - rzemieślniczych i społeczna (np. służba zdrowia). W Śremie istnieje dość dobrze rozwinięta sieć handlowa i usługowa, zaspokajająca potrzeby i stałych mieszkańców, i przyjezdnych. Uboga natomiast jest infrastruktura usługowa na terenach wiejskich gminy Śrem. Tutaj podróżujący może liczyć jedynie na sklepy wiejskie, łączące branżę spożywczą i przemysłową. Brak jest filialnych jednostek poczty (poza Dalewem) czy banku, punktów aptecznych i innych usługowych.

2.14 Obiekty i wyposażenie turystyczne o charakterze ponadlokalnym.

Rejon Śremski obfituje w interesujące obiekty i wyposażenie o charakterze turystycznym, rekreacyjno - sportowym lub kulturalnym.

Walory krajoznawczo - kulturowe i krajobrazowe gminy stały się podstawą wytyczenia wielu szlaków turystycznych o różnym charakterze, ogólnopoznawczych i tematycznych.

2.14.1 Trasy wycieczek krajoznawczych.

Do najważniejszych tras wycieczek krajoznawczych należą:

Szlak architektury drewnianej:

- Śrem–Błociszewo–Gołębin Stary–Żabno,
- Śrem–Nochowo–Mórka–Dolsk–Błazejewo–Gogolewo.

Szlak architektury gotyckiej: Śrem–Włoskiejewki–Dolsk–Dalewo–Jaszkowo.

Szlak pałaców: Śrem – Błociszewo – Borowo – Czempin – Jarogniewice - Głuchowo.

Szlak dworów:

- Śrem–Psarskie–Góra–Jaszkowo–Brodnica–Grzybno–Iłówiec–Czempin,
- Śrem–Kadzewo–Melpin–Lubiatówko–Pokrzywnica–Mszczyszyn,
- Śrem–Wieszczyczyn–Rusocin–Włoskiejewki,
- Śrem–Łęg–Chrzastowo–Dobczyn–Ostrowieczko–Mchy.

Szlak wybitnych Polaków:

- Szlak gen. Józefa Wybickiego: Śrem–Manieczki–Brodnica–Poznań,
- Szlak ks. Piotra Wawrzyniaka: Śrem–Wyrzeka–Dalewo,
- Szlak Edwarda hr. Raczyńskiego: Śrem–Mechlin–Zaniemyśl–Rogalin–Poznań.

Trasy wycieczek krajoznawczych przedstawia załącznik graficzny nr 2.1 A .

2.14.2 Trasy wycieczek przyrodniczych.

Trasy wycieczek przyrodniczych zostały zaprojektowane w następujący sposób:

- Śrem (Park Miejski)-Mechlin („Łęgi Mechlińskie”)-Orkowo (Rogaliński PK)-Rogalin (dęby)-Pożegowo (WPN);
- Śrem (Zalew Śremski)-Dolsk (rezerwat Miranowo)-Turew (Park Krajobrazowy)-Czempiń (Stacja Badawcza PZŁ)-Grzybno (rez. Goździk Siny).

2.14.3 Trasy wycieczek rowerowych.

Z inicjatywy Unii Gospodarczej Miast Regionu Śremskiego (obecnie Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego- Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości) wytyczono krajoznawcze trasy rowerowe. Trasy zostały wytyczone i oznakowane zgodnie z zasadami kształtowania krajoznawczego ruchu rowerowego stref podmiejskich. Długości tras wynoszą od 25 km do 50 km. Można je pokonać w ciągu jednego dnia i wybrać wycieczkę dostosowaną do indywidualnych zainteresowań i możliwości fizycznych (załącznik graficzny nr 2A):

- Śladami Józefa Piłsudskiego (67,5 km): Śrem-Nochowo-Błociszewo-Wronowo-Gołębin Stary-Gorzyce-Słonin-Czempiń-Suchorzewo;
- Konwaliowa (24,2 km): Śrem-Jaszkowo-Krajkowo-Śrem;
- Do Poznania (19,5 km): Śrem-Zbrudzewo-Nieślabin-Orkowo-Czmoniec-Radzewo;
- Łęgi Nadwarciańskie (32,3 km): Śrem-Mechlin-Dąbrowa-Kotowo-Leśniczówka Zwola-Zwola-Majdany-Zaniemyśl-Lękno-Doliwiec Leśny-Jeziory Wielkie-Błężewko-Błężewo-Bnin;
- Szlak Kosynierów (24,3 km): Śrem-Łęg-Bystrzek-Olsza-Lęzek-Zawory-Jarosławki-Międzyburz-Włociejewki-Brzostownia-Książ Wlkp.;
- Polnymi Drogami (19,7 km): Śrem-Grzymysław-Pyszaca-Wieszczyszyn-Rusocin-Maliny-Błężewo-Trąbinek-Dolsk;
- Szlak Ks. Piotra Wawrzyniaka (38,0 km): Śrem-Nochówko-Pełczyn-Gawrony-Wirginowo-Bodzyniewo-Melpin-Mórka-Jelenczewo-Dalewo-Las Błociszewski-Wyrzeka-Marszewo-Nochowo-Śrem;
- Szlak Dziesięciu Jezior (28,6 km): Dolsk-Podrzekta-Miranowo-Cichowo-Mościszki-Dalewo-Mórka-Lubiatówko-Dolsk.

2.14.4 Trasy wycieczek pieszych.

Spośród znakowanych szlaków pieszych tylko jeden - niebieski - fragmentem biegnie przez obszar gminy Śrem, w Dolinie Warty. Dotyczy to odcinka Śrem-Łęg-Bystrzek i dalej do Sroczewa, Zaborowa i Gogolewa.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu.

1.1 Użytkowanie gruntów gminy.

Użytkowanie gruntów w gminie Śrem zostało przedstawione w sposób szczegółowy we Wstępie pkt 2.4 Użytkowanie gruntów na podstawie danych Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Śremie, według stanu na dzień 1 stycznia 2006 r. (załącznik graficzny nr 3A).

Powierzchnia zajmowana przez grunty orne w gminie Śrem nie odbiega od przeciętnej powierzchni w byłym woj. Poznańskim i wynosi 57,5%, natomiast łąki i pastwiska zajmują większą procentowo powierzchnię (11,8%) niż średnia dla byłego województwa. Powierzchnie leśne w gminie Śrem należą raczej do ubogich: 3264 ha. Można do tego jeszcze dodać 183 ha zadrzewień. Lesistość gminy wynosi zaledwie 15,8 %, podczas gdy dla województwa wynosi 21,3%, a dla kraju 27,8%.

1.2 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy obowiązują 64 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (załącznik graficzny nr 4A).

Tabela 4

Zestawienie obowiązujących planów miejscowych. Stan na 31.12.2005 r.

Lp.	Uchwała Nr	W sprawie:
1	220/XXIX/96 z dnia 1996-10-10 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn. Nr 26, poz.304 z 18 listopada 1996r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem.
2	221/XXIX/96 z dnia 1996-10-10 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn. Nr 26 poz. 305 z dnia 18 listopada 1996r.	uchwalenia zmian miejscowego zagospodarowania przestrzennego miasta Śrem.
3	222/XXIX/96 z dnia 1996-10-10 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn. Nr 26 poz. 306 z dnia 18 listopada 1996r.	uchwalenia zmian miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego w Śremie -Rejon ulicy Zachodniej.
4	244/XXXI/96 z dnia 1996-12-12 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn., Nr 1, poz.1 z 17 stycznia 1997r.	uchwalenia zmian miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem.
5	307/XXXVII/97 z dnia 1997-06-27 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn., Nr 15, poz.120 z 4 sierpnia 1997r.	uchwalenia zmian miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem.
6	308/XXXVII/97 z dnia 1997-06-27 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn., Nr 15, poz.121 z 4 sierpnia 1997r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem.
7	314/XXXVIII/97 z dnia 1997-09-05 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn., Nr 21, poz.175 z dnia 21 października	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego we wsi Nochowo.

	1997r.	
8	349/XLI/97 z dnia 1997-12-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn. Nr 3, poz.35 z dnia 27 lutego 1998 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem ,obejmującego działkę nr ewid.182 położoną w Nochowie.
9	370/XLIV/98 z dnia 1998-04-02 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn. Nr 7, poz. 71 z dnia 28 kwietnia 1998 r.	zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem.
10	401 / XLVIII / 98 z dnia 1998-06-09 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn. Nr 15 poz. 182 Z dnia 20 lipca 1998 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Śrem obejmującej ulicę Środkową.
11	402 / XLVIII / 98 z dnia 1998-06-09 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Pozn. Nr 15 poz. 183 Z dnia 20 lipca 1998 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Śrem ,dla obszaru służącego realizacji celu publicznego :gminnej drogi lokalnej we wsi Sosnowiec.
12	34 / IV / 98 z dnia 1998-12-29 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. . Nr 2 poz.28 z dnia 1 lutego 1999 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego: złoża kruszywa naturalnego Bodzyniewo I, gmina Śrem .
13	48 / VII / 99 z dnia 1999-02-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 14 poz. 242 z dnia 31 marca 1999 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem ,obejmującego obszar działek nr ewid.6/3 i 14/2 położonych we wsi Olsza.
14	49 / VII / 99 z dnia 1999-02-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 14 poz. 243 z dnia 31 marca 1999 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Śrem
15	81 / X / 99 z dnia 1999-04-23 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. U. Woj. Wielk. Nr 25 poz. 536 Z dnia 11 maja 1999 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Śrem - ul. Kilińskiego.
16	82 / X / 99 z dnia 1999-04-23 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. U. Woj. Wielk. Nr 25 poz. 537 Z dnia 11 maja 1999 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Śrem.
17	89 / XI / 99 z dnia 1999-05-21 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. U. Woj. Wielk. Nr 37 poz. 729 Z dnia 12 czerwca 1999 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Śrem-ulica Mickiewicza.
18	90 / XI / 99 z dnia 1999-05-21 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. U. Woj. Wielk. Nr 37 poz. 729 Z dnia 12 czerwca 1999 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego złoża kruszywa naturalnego Bodzyniewo II, gmina Śrem.
19	119 / XIII / 99 z dnia 1999-06-24 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. U. Woj. Wielk. Nr 49 poz.1077 z dnia 8 lipca 1999 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego we wsi Zbrudzewo.
20	120 / XIII / 99 z dnia 1999-06-24 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. U. Woj. Wielk. Nr 49 poz.1078 z dnia 8 lipca 1999 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem.
21	150/XV/99 z dnia 1999-10-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 82 poz. 1562 z dnia22 listopada 1999 r.	uchwalenia zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego terenu jednostki " C " osiedla Helenki w Śremie

22	151/XV/99 z dnia 1999-10-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 82 poz. 1563 z dnia 22 listopada 1999 r.	zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego Śrem - Trasa Mostowa dla działek nr ewid. 501/1 i 502 położonych przy ulicy Tylnej.
23	152/XV/99 z dnia 1999-10-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 82 poz. 1564 z dnia 22 listopada 1999 r.	zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego Śrem - ul. Zachodnia, dla działki nr ewid. 812 położonej przy ul. Nadbrzeżnej.
24	153/XV/99 z dnia 1999-10-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 82 poz. 1565 z dnia 22 listopada 1999 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego 7 obszarów gminy Śrem.
25	154/XV/99 z dnia 1999-10-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 82 poz. 1566 z dnia 22 listopada 1999 r.	zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek nr ewid. 361/1 i 3/1 położonych na gruntach wsi Zbrudzewo
26	170/XVI/99 z dnia 1999-12-02 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 92 poz. 1659 z dnia 21 grudnia 1999 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Śrem dla obszarów położonych przy ulicach Szkolnej i Chełmońskiego oraz nad Jeziorem Grzymiśławskim.
27	192/XVIII/99 z dnia 1999-12-29 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 6 poz. 68 z dnia 4 lutego 2000 r.	zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego Śrem ul. Zachodnia
28	193/XVIII/99 z dnia 1999-12-29 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 6 poz. 70 z dnia 4 lutego 2000 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Śremie przy ulicach Gostyńskiej i Staszica.
29	194/XVIII/99 z dnia 1999-12-29 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 6 poz. 71 z dnia 4 lutego 2000 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Śremie przy ulicach Chełmońskiego i Grunwaldzkiej.
30	195/XVIII/99 z dnia 1999-12-29 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 6 poz. 72 z dnia 4 lutego 2000 r.	zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem w obszarze obejmującym działki nr ewid. 344/3, 344/4, położone na gruntach wsi Zbrudzewo.
31	196/XVIII/99 z dnia 1999-12-29 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 6 poz. 73 z dnia 4 lutego 2000 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru działki nr ewid. 89/2 położonej w Psarskim.
32	197/XVIII/99 z dnia 1999-12-29 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 6 poz. 74 z dnia 4 lutego 2000 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych na gruntach wsi : Sosnowiec, Pyszaca, Mechlin, Niesłabin, Szymanowo, Bystrzek i Pełczyn.
33	231/XXII/2000 z dnia 2000-03-24 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 21 poz. 231 z dnia 3 kwietnia 2000 r.	uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Śrem w rejonie ulic Gostyńskiej i Rolnej
34	232/XXII/2000 z dnia 2000-03-24 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 21 poz. 232 z dnia 3 kwietnia 2000 r.	uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego „Łęgi Mechlińskie” w gminie Śrem.

35	254/XXIV/2000 z dnia 2000-05-31 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 43 poz. 506 z dnia 19 czerwca 2000 r.	zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego „Trasy Mostowej” w Śremie.
36	311/XXVII/2000 z dnia 2000-10-27 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 78 poz. 1045 z dnia 13 listopada 2000 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów we wsiach: Błociszewo, Bodzyniewo, Dąbrowa, Kawcze, Nochowo, Olsza, Pyszczę i Wyrzeka.
37	325/XXVIII/2000 z dnia 2000-11-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 86 poz. 1149 z dnia 5-12-2000 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy letniskowej i mieszkaniowej z działalnością gospodarczą w gminie Śrem.
38	337/XXIX/2000 z dnia 2000-12-15 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 92* poz. 1245 z dnia 29 grudnia 2000 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej w gminie Śrem.
39	338/XXIX/2000 z dnia 2000-12-15 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 92* poz. 1246 z dnia 29 grudnia 2000 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu we wsi Kadzewo.
40	355/XXXI/01 z dnia 2001-01-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 9 poz. 124 z dnia 8 lutego 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w mieście Śrem dla obszarów położonych przy ulicach Szkolnej, Piłsudskiego, Staszica i Zachodniej.
41	356/XXXI/01 z dnia 2001-01-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 9 poz. 125 z dnia 8 lutego 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w mieście Śrem dla obszaru położonego przy ulicach Kilińskiego i Grunwaldzkiej.
42	358/XXXII/01 z dnia 2001-03-02 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 21 poz. 309 z dnia 16 marca 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej w Pyszczy.
43	384/XXXIV/01 z dnia 2001-04-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 51 poz. 899 z dnia 11 maja 2001 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy mieszkaniowej we wsi Pyszczę, gmina Śrem, dla nieruchomości oznaczonych numerami ewidencyjnymi: 91/1, 91/2 i 91/3.
44	416/XXXVII/01 z dnia 2001-09-27 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 137 poz. 2713 z dnia 9 listopada 2001 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w rejonie ulic Matejki i Gierymskiego w Śremie
45	417/XXXVII/01 z dnia 2001-09-27 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 137 poz. 2714 z dnia 9 listopada 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w rejonie ulic Franciszkańskiej, Dutkiewicza oraz Parkowej w Śremie
46	443/XXXIX/01 z dnia 2001-11-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 153. poz. 3311 z dnia 10 grudnia 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w gminie Śrem dla obszaru położonego na gruntach wsi Olsza
47	444/XXXIX/01 z dnia 2001-11-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 153. poz. 3312 z dnia 10 grudnia 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w gminie Śrem dla obszarów położonych na gruntach wsi Dalewo, Dąbrowa, Grzymysław, Nochowo, Pyszczę, Orkowo, Szymanowo, Wyrzeka i Psarskie.

48	445/XXXIX/01 z dnia 2001-11-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr153. poz. 3313 z dnia 10 grudnia 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego przy ulicach Przemysłowej i Nowej Strzelnicy w Śremie
49	446/XXXIX/01 z dnia 2001-11-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr153. poz. 3314 z dnia 10 grudnia 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w rejonie ulicy Wybickiego w Śremie
50	447/XXXIX/01 z dnia 2001-11-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr153. poz. 3315 z dnia 10 grudnia 2001 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr ewid. 549 położonej przy ulicy Szkolnej w Śremie
51	452/XL/01 z dnia 2001-12-14 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 4 poz. 181 z dnia 10-01-2002 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obwodnicy miasta Śrem i wsi Zbrudzewo
52	460/XLII/01 z dnia 2001-12-27 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 4 poz. 184 z 10 stycznia 2002 r.	uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w mieście Śrem dla obszaru położonego przy ulicy Przemysłowej.
53	470/XLIII/02 z dnia 2002-02-22 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 48 poz. 1431 z dnia 10 kwietnia 2002 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w gminie Śrem dla obszaru położonego na gruntach wsi Zbrudzewo i Mechlin.
54	521 / XLVIII / 02 z dnia 2002-09-22 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 125 poz. 3463 z dnia 15 października 2002 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego złoża kruszywa naturalnego w Sosnowcu.
55	62/VII/03 z dnia 2003-03-17 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 70, poz. 1341 z dnia 6 maja 2003 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego drogi ze Śremu do wsi Grzymysław.
56	92/XI/03 z dnia 2003-05-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 140 poz. 2640 z dnia 18 sierpnia 2003 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych przy ulicach Nadbrzeżnej i Strusia w Śremie
57	93/XI/03 z dnia 2003-05-30 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 137 poz. 2572 z dnia 12 sierpnia 2003 r.	miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w gminie Śrem
58	116/XV/03 z dnia 2003-09-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 181 poz. 3367 z dnia 21 listopada 2003 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w gminie Śrem
59	117/XV/03 z dnia 2003-09-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 181 poz. 3368 z dnia 21 listopada 2003 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w gminie Śrem
60	118/XV/03 z dnia 2003-09-26 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 181 poz. 3369 z dnia 21 listopada 2003 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego nad rzeką Wartą w Śremie
61	303/XLI/05 z dnia 2005-08-18 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 140 poz. 3873 z dnia 27 września 2005 r.	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Śremskiego Parku Inwestycyjnego – Obszar Zachodni
62	304/XLI/05 z dnia 2005-08-18 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 140 poz. 3873 z dnia 27 września 2005 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Parku Śremskich Odlewników

63	305/XLI/05 z dnia 2005-08-18 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 140 poz. 3873 z dnia 27 września 2005 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Śremie przy ul. Gostyńskiej
64	306/XLI/05 z dnia 2005-08-18 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 140 poz. 3873 z dnia 27 września 2005 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - Pyszca I
65	328/XLVI/05 z dnia 2005-12-29 Rady Miejskiej w Śremie, opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 25 poz. 637 z dnia 15 lutego 2006 r.	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego przy ulicy Chłapowskiego w Śremie

Po przeanalizowaniu ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, można zauważyć pewne odstępstwa od kierunków zagospodarowania określonych na rysunku studium. Liberalne zapisy w treści studium (uchwała i tekst) pozwalają bowiem na wyznaczanie terenów inwestycyjnych poza granicami terenów przeznaczonych na ten cel na rysunku oraz łączenie funkcji takich, jak działalność gospodarcza i mieszkalnictwo.

1.3 Decyzje administracyjne.

W latach 2000 – 2005 wydano 1988 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu i 2356 pozwoleń na budowę. (załącznik graficzny nr 5A).

Tabela 5

Zestawienie decyzji o ustaleniu warunków zabudowy w latach 2000 –2005.

Lp.	Rok	Ilość wydanych decyzji o ustaleniu warunków zabudowy
1	2000	433
2	2001	421
3	2002	335
4	2003	333
5	2004	243
6	2005	223

Tabela 6

Zestawienie decyzji pozwolenia na budowę w latach 2000 – 2005.

Lp.	Rok	Ilość wydanych decyzji pozwolenia na budowę
1	2000	311
2	2001	322
3	2002	332
4	2003	422
5	2004	485
6	2005	484

Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy oraz pozwolenia na budowę, wydane w latach 2000 – 2005 w wielu miejscach są sprzeczne

z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na terenie gminy Śrem można wyróżnić miejsca szczególnie dużych niezgodności z ustaleniami studium. Są to wsie Psarskie i Nochowo.

We wsi Psarskie nastąpiło odwrócenie założeń projektowych w studium. Na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej pojawiły się obiekty produkcyjne i magazynowe, natomiast na terenach przeznaczonych pod działalność gospodarczą – domy mieszkalne.

W Nochowie przemysł pojawił się na terenach zieleni i na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Należy dodać, że zapisy studium co do przeznaczeniu terenów we wsi Nochowo są wyjątkowo liberalne. W związku z tym decyzje wydane dla zakładów przemysłowych i dla domów jednorodzinnych na tym samym terenie, określonym w studium jako G/MG uznane zostały za zgodne, choć taka lokalizacja wydaje się sprzeczna z zasadami kształtowania ładu przestrzennego.

Pozostałe niezgodności dotyczą w większości rozszerzenia, w stosunku do studium, terenów zabudowy mieszkaniowej, wprowadzania drobnych usług lub zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej na tereny zabudowy mieszkaniowej.

Powodem braku spójności wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu z ustaleniami zmienianego obecnie studium są przepisy zarówno poprzedniej jak i obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawodawca, określając warunki jakie muszą zostać spełnione, aby można było ustalić warunki zabudowy w drodze decyzji administracyjnej nie określił, by organ wydający mógł kierować się studium. Również w okresie ważności poprzedniej ustawy studium nie mogło być brane pod uwagę przy ustalaniu warunków zabudowy. Podstawą wydawanych decyzji były często miejscowe plany uchwalone wcześniej niż samo studium. Zatem, wszystkie złożone wnioski spełniające kryteria ustawowe musiały zostać rozpatrzone pozytywnie.

1.4 Uzbrojenie terenu.

Długość sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Śrem (według stanu na koniec 2005 r.) wynosiła 110 km. Stan skanalizowania obszaru gminy wynosi dla miasta Śrem 99,8%, dla obszarów wiejskich 55,8%. Dla całego obszaru gminy stan skanalizowania wynosi 88,7%.

Największym i najnowocześniejszym obecnie obiektem infrastrukturalnym w gminie jest oczyszczalnia ścieków w Śremie. Obecnie oczyszczalnia ta przyjmuje ścieki z całego Śremu oraz okolicznych wsi (Psarskie, Nochowo, Zbrudzewo, Góra, Szymanowo, Grzymysław i Krzyżanowo) z terenu gminy Śrem oraz Manieczek, Brodnicy,

Grabianowa i Szolder z terenu gminy Brodnica. Poza oczyszczalnią w Śremie, w gminie funkcjonują również komunalne oczyszczalnie na terenach wiejskich oraz oczyszczalnie zakładowe. Szczegółowo o infrastrukturze technicznej w gminie Śrem mówi pkt 13.2 System infrastruktury technicznej. (załącznik graficzny nr 6A)

1.5 Komunikacja.

Śrem jest lokalnym węzłem komunikacyjnym powiązanym drogami wojewódzkimi z Poznaniem, Środą, Gostyniem, Leszmem, Jarocinem i Czempiem. Z pięciu kierunków drogi wojewódzkie: zbiegające się w obszarze miasta, zapewniają powiązania wojewódzkie, powiatowe i międzygminne.

System komunikacji miejskiej stanowiący szkielet dla obszarów zurbanizowanych, determinuje jego funkcjonowanie i rozwój pełniąc jednocześnie rolę:

- usługową – umożliwiając funkcjonowanie obszaru, decyduje o jakości życia mieszkańców i wspomaga realizację celów publicznych,
- rozwojową – udostępniając teren, decyduje o aktywizacji terenów,
- kompozycyjną – liniowym charakterem wpływa na strukturę przestrzenną i jakość krajobrazu - równoważny z przestrzennymi rozwiązaniami architektoniczno-urbanistycznymi.

Dotychczasowe zagospodarowanie, jak i ocena stanu istniejącego zawarta została w pkt 13.1 oraz na załączniku graficznym nr 7A.

2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony.

2.1 Pojęcie ładu przestrzennego.

Ład przestrzenny - nadrzędny cel gospodarki przestrzennej – pojęcie idealne stanu zagospodarowania przestrzennego, odpowiadającego kryteriom: funkcjonalnym, estetycznym, społecznym, gospodarczym, technicznym i przyrodniczym. Ład przestrzenny uważany jest ogólnie za cel nadrzędny, do jakiego powinna dążyć gospodarka przestrzenna zarówno w skali lokalnej jak też regionalnej i krajowej.

W każdym miejscu zagospodarowanie przestrzenne cechuje się określonym stanem ładu przestrzennego. Stopień społecznej aprobaty tego stanu wynika z oceny stanu istniejącego wobec pożądanego.

Dlatego kształtowanie ładu przestrzennego jest ciągłym procesem, w którym człowiek przekształca otoczenie zgodnie ze swoim systemem wartości i możliwościami w granicach środowiska naturalnego.

2.2 Ład przestrzenny w gminie Śrem.

Atrakcyjność krajobrazu naturalnego i kulturowego gminy Śrem stanowi o podstawach jej rozwoju. Dbałość o ład przestrzenny, jedno z naczelných zadań samorządu terytorialnego, leży w interesie mieszkańców miasta i wsi, zapewniając im wysoką jakość życia w odniesieniu do warunków przestrzennych, jak i również w interesie gminy jako wspólnoty, zapewniając jej atrakcyjność dla gości z zewnątrz.

Istotną rolę w zagospodarowaniu przestrzennym gminy mają tereny zainwestowane – zurbanizowane, skupione w mieście Śrem i na wsiach. Szczególnie cenne są historyczne założenia przestrzenne zarówno miasta Śremu jak i niektórych wsi w granicach gminy.

2.2.1 Struktura przestrzenna miasta Śrem.

Na przestrzeń miasta składają się mniej lub bardziej uporządkowane zespoły zabudowy, powstałe w różnych okresach historycznego rozwoju. Stosunkowo dużo zabudowy historycznej tworzącej atrakcyjne przestrzenie miejskie przetrwało okres II wojny światowej i czasy PRL-u.

Lewobrzeżny Śrem, położony wyraźnie wyżej, to tylko w niewielkim stopniu zabudowa historyczna (okolice ul. Mickiewicza i koszary wojskowe). Znaczna część zagospodarowania to współczesne osiedla zabudowy mieszkaniowej – osiedla Jeziorany i Helenki. Osiedle Jeziorany największe w Śremie skupisko ludności to zabudowa blokowa z lat 70 –tych i 80 –tych. Na osiedlach Helenki dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

Prawobrzeżny Śrem, historyczne założenie przestrzenne, wymaga rewaloryzacji i modernizacji zabudowy. W mieście występują tereny wymagające uporządkowania istniejącej zabudowy. Szczególnie niekorzystny wpływ na wizerunek miasta ma lewostronna zabudowa przy ul. Piłsudskiego (okolice od kościoła św. Ducha do ul. Tylnej), zabudowa wzdłuż rzeki Warty (tylna zabudowa ul. Popiełuszki). Rewaloryzacji wymagać będą również tereny wzdłuż linii kolejowej (okolice dworca kolejowego).

2.2.2 Struktura przestrzenna wsi.

Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy, opiera się na podziale sieci osadniczej na miasto Śrem i 32 wsie sołeckie, grupujące 40 wsi.

Na 40 wsi 17 ma wyraźnie wykształconą strukturę przestrzenną i skupioną zabudowę (Nochowo, Dalewo, Mórka, Krzyżanowo, Psarskie, Pysząca, Dąbrowa, Zbrudzewo, Luciny, Mechlin, Orkowo, Bodzyniewo, Mórka, Błociszewo, Binkowo, Wyrzeka, Gaj i Szymanowo; 14 wsi ma cenny historycznie i charakterystyczny układ przestrzenny (Błociszewo,

Dobczyn, Góra, Grzymysław, Kadzewo, Krzyżanowo, Luciny, Łęg, Mechlin, Mórka, Nochowo, Psarskie); w wielu zlokalizowane są zabytkowe dworki wraz z parkami (Błociszewo, Dobczyn, Góra, Grzymysław, Kadzewo, Krzyżanowo, Luciny, Łęg, Mechlin, Mórka, Nochowo, Psarskie, Śrem-Wójtostwo i Zbrudzewo). (Tabela 13)

Elementami krystalizującymi układ przestrzenny wsi niejednokrotnie są zabytkowe kościoły oraz ich otoczenie, które podlega ochronie (np. w Błociszewie, Dalewie, Mórce).

Ważną rolę przestrzenną w zagospodarowaniu poszczególnych wsi , a także w strukturze przestrzennej gminy pełni szereg zabytkowych cmentarzy (Tabela 14).

Miejscami o szczególnych walorach krajobrazowych, o niezniszczonym historycznym układzie przestrzennym, poza nowo projektowanymi terenami pod zabudowę, są wsie: Błociszewo, Binkowo, Dalewo, Dobczyn, Łęg, Mechlin, Mórka, Niesłabin, Ostrowo, Orkowo.

2.2.3 Infrastruktura usługowa.

Miejskie ośrodki usługowe można zhierarchizować w następujący sposób:

- tereny historycznego centrum miasta - historyczne śródmieście, mieszczące prestiżowe usługi ogólnomiejskie, lokalne i ponadlokalne, związane z gminną i powiatową funkcją Śremu – Urząd Miejski, Sąd Rejonowy,
- tereny centrum administracyjno – usługowego w rejonie ulic Grunwaldzka – Kilińskiego, istnieją tu różne usługi handlu, a projektowane są usługi kultury i administracji,
- tereny centrum administracyjnego w rejonie ul. Wojska Polskiego,
- tereny centrum handlowo-administracyjnego przy ul. Chłapowskiego,
- tereny usług podstawowych – osiedlowych, wyznaczone centralnie w stosunku do mieszkaniowych terenów rozwojowych miasta.

2.2.4 Lokalizacja zakładów przemysłowych.

W układzie przestrzennym gminy miasto Śrem jest najważniejszym ośrodkiem gospodarczym o wiodącej funkcji produkcyjnej, przemysłowej, budownictwa, baz i magazynów.

Na terenie lewobrzeżnego Śremu, zlokalizowana jest większość znaczących zakładów przemysłowych, w tym dominująca w swojej skali Odlewnia Żeliwa „Śrem” S.A., firmy produkcyjne stolarki okiennej i drzwiowej, przedsiębiorstwa transportowe, skład węgla, stacje obsługi samochodów oraz zakłady rzemieślnicze i hurtownie materiałów budowlanych, a także piekarnie, mleczarnia, składy celne.

Specyficzną cechą układu przestrzennego jest dalszy rozwój terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą polegający na ich koncentracji z jednoczesnym zaleceniem wprowadzania technologii bezpiecznej dla środowiska. Rejonami tymi są tereny w Śremie, przy ulicy Stanisława Staszica – Śremski Park Inwestycyjny – Obszar Zachodni, teren od strony wylotu na Rawicz – Śremski Park Inwestycyjny - Obszar Wschodni oraz teren wzdłuż trasy komunikacyjnej w kierunku do Poznania i w kierunku Wrześni - w obrębie wsi Zbrudzewo, z istniejącym zakładem produkcji mebli tapicerowanych, przedsiębiorstwem hodowli i sprzedaży drzew ozdobnych, hurtownią sprzętu rolniczego, poligrafią i warsztatami napraw samochodów oraz w kierunku Czempinia, we wsi Psarskie (w rejonie ul. Leśnej i Platanowej), we wsi Nochowo przy drodze w kierunku Leszna oraz nowo projektowany teren we wsi Pyszaca w kierunku na Gostyń.

W niektórych wsiach zlokalizowano obiekty o charakterze przemysłowym, służące produkcji rolnej i spożywczej lub na rzecz rolnictwa, m.in. w Nochowie, Olszy, Niesłabinie. Natomiast w takich wsiach jak Krzyżanowo, Nochowo, Pyszaca, Psarskie i Zbrudzewo zlokalizowano zakłady przemysłowe niezwiązane z gospodarką rolną.

2.2.5 Lokalizacja usług i działalności gospodarczej.

Na większości terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (istniejącej i projektowanej) mieszczą się obiekty usługowe lub działalności gospodarczej o większej lub mniejszej uciążliwości dla mieszkańców. Należą do nich przede wszystkim warsztaty samochodowe. Zjawisko to dotyczy w równym stopniu miasta jak i wsi a szczególnie tych wsi, które położone są w pobliżu Śremu niejednokrotnie stanowiących jego sypialnie. Tereny uciążliwej działalności gospodarczej pojawiają się także w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.

Łączeniu kolizyjnych funkcji sprzyjają między innymi liberalne zapisy studium jak i plany miejscowe, które utraciły ważność w końcu 2003 r. i plany obowiązujące. Przykładem niech będą tereny działalności gospodarczej z zabudową mieszkaniową w Nochowie, gdzie w sąsiedztwie firmy REHAU miały powstać tzw. „działki rzemieślnicze”, a powstaje osiedle mieszkaniowe. Nowa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym pogłębia tą sytuację, wprowadzając przy ustalaniu warunków zabudowy tak zwane „dobre sąsiedztwo”, jako podstawowy warunek lokalizacji obiektu budowlanego.

2.2.6 Komunikacja.

Elementem ładu przestrzennego jak wynika z definicji w pkt 2.1. jest także infrastruktura transportowa, szeroko rozumiana jako komunikacja. Są to zarówno drogi (w tym kolejowe, wodne), obiekty (mosty, przepusty), dalej elementy obsługi transportu (dworce, przystanki, stacje paliw) itp., a więc wszystko to, co odbieramy w przestrzeni w codziennym użytkowaniu.

Kształtowanie ładu przestrzennego jest procesem ciągłym i na wiele sposobów możliwym do zrealizowania. Podlega jednak pewnym kryteriom. Dbłość o to by przekształcanie otaczającej nas przestrzeni było zrównoważone wymaga kontroli. Oceniając stan istniejący, a więc dotychczasowe zmiany w zagospodarowaniu, formułując założenia i określając „nowe” wymagania, możemy bardziej świadomie porządkować przestrzeń.

Gmina podjęła działania w kierunku budowy obwodnicy miasta Śrem i wsi Zbrudzewo (opracowanie koncepcji przebiegu drogi, opracowanie i uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz opracowanie dokumentacji technicznej wraz z pozwoleniem na budowę). Zaowocowało to przyznaniem środków unijnych na realizowaną przez Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu drogę obwodową miasta Śrem i wsi Zbrudzewo.

Koniecznym staje się zaplanowanie i wykonanie powiązań z obwodnicą w zakresie dróg powiatowych (przedłużenie drogi z kierunku Rogalina do obwodnicy i dalej do drogi wojewódzkiej w kierunku Września-Leszno oraz przedłużenie ul. Staszica od ul. Gostyńskiej do obwodnicy i dalej w kierunku Nowe Miasto oraz drogi gminnej – tj. ulicy Szkolnej od ul. Piłsudskiego do obwodnicy i dalej do wsi Kawcze.

Pojawienie się obwodnicy jest jednym z powodów, który wymusza uporządkowanie całego układu komunikacyjnego, a w szczególności pod względem kategoryzacji istniejących i projektowanych dróg na terenie gminy Śrem.

2.2.7 Ochrona przyrody i krajobrazu.

W gminie Śrem występuje pięć różnych form ochrony przyrody, określonych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880 z późn. zm.). Zostały one szczegółowo scharakteryzowane w pkt 9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych. Do form tych należą: Rezerwat Przyrody „Czmoń”, Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego, Rogaliński Park Krajobrazowy, Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie” i 56 pomników przyrody (Tabela 28).

Na terenie gminy utworzonych jest 13 użytków ekologicznych (Tabela 29) o łącznej powierzchni 85,76 ha. Użytki ekologiczne ustanawiane są w celu ochrony pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Użytki ekologiczne chronią w głównej mierze tereny podmokłe i niewielkie zbiorniki wodne. Większość położona jest w dolinie Warty, jeden w lasach koło Nochowa i jeden w samym Śremie („Bagienko” w Parku Puchalskiego). (załącznik graficzny nr 13A)

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego projektuje się Rezerwat Przyrody „Rów Wysokość”.

Lesistość gminy jest niska i nie nastąpiły istotne zmiany w zakresie dolesień.

W gminie pozyskiwane są kopaliny: ility w Pyszącej, piaski i żwiry w Bodzyniewie I i II, Dąbrowie i Lucinach oraz piaski w Pyszącej (załącznik graficzny nr 19A).

2.3 Ocena ładu przestrzennego gminy

2.3.1 Struktura przestrzenna

Tworzenie ładu przestrzennego dokonuje się między innymi w trakcie formułowania zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a od 2004 roku, w wypadku braku miejscowych planów, decyzją o warunkach i zagospodarowania terenu.

Łączenie wielu funkcji, jak i alternatywy dla funkcji, w ramach jednego kwartału zabudowy nie sprzyja tworzeniu wyraźnych struktur urbanistycznych, chociażby przez konieczność zaspakajania różnych (odmiennych) potrzeb, sąsiadującej ze sobą zabudowy. Zabudowa o różnym przeznaczeniu nigdy nie wytworzy czytelnych ciągów zabudowy i niemożliwym okaże się „kształtowanie nowej zabudowy na zasadach zgodnych z tradycjami i skalą miasta (wysokość, trakt, formy dachów i rodzaj materiałów)” oraz wymaganymi cechami zabudowy i zagospodarowania terenu, standardami, parametrami i wskaźnikami urbanistycznymi.

2.3.2 Infrastruktura usługowa.

W chwili obecnej na terenie osiedli wielorodzinnych a w szczególności na osiedlu Jeziorany i Helenki (część A), zlokalizowano zespoły usługowe, stanowiące lokalne centra handlowe (problematycznym i konfliktowym jest centrum osiedla Jeziorany w zakresie zagospodarowania terenu obecnego parkingu z tymczasowymi obiektami handlowymi, w grudniu 2005 r. Rada Miejska w Śremie uchwaliła plan miejscowy dla tego obszaru). Obszar miasta, poza terenami nowo

powstających osiedli położonych w rejonie ulic: Grunwaldzkiej, Alei Solidarności, Chelmońskiego i Sikorskiego, jest nasycony w dość dobrym stopniu w usługi podstawowe (szkoły i przedszkola, żłobek), a także usługi lokalne i ponadlokalne (szpital, urzędy i instytucje).

Szczegółową ocenę infrastruktury usługowej gminy Śrem pod względem dostępności najłatwiej przeprowadzić w oparciu o studium oraz inwentaryzację jej zasobów, takich jak żłobki, przedszkola, szkoły, szpitale, przychodnie lekarskie i domy opieki.

Ilość, rodzaj i lokalizację poszczególnych komponentów obrazują poniższe tabele, wykazy oraz załączniki graficzne.

2.3.2.1 Placówki oświatowe

Tabela 7
Przedszkola.

Lp.	Nazwa przedszkola	Adres przedszkola	Organ prowadzący	Forma prowadzenia
1	Przedszkole Nr 2 Słoneczna Gromada	Śrem, ul. Mickiewicza 91	Gmina Śrem	Publiczne
2	Przedszkole Nr 3 Jarzębinka	Śrem, ul. Bora Komorowskiego 3	Gmina Śrem	Publiczne
3	Przedszkole Nr 5 Mali Przyrodnicy	Śrem, ul. Bora Komorowskiego 5	Gmina Śrem	Publiczne
4	Przedszkole Nr 7 Janka Wędrowniczka	Śrem, ul. Chłapowskiego 12	Gmina Śrem	Publiczne
5	Przedszkole Niezapominajka	Śrem, ul. Franciszkańska 6	Zgromadzenie Sióstr Elżbietanek	Publiczne
6	Przedszkole Pod Wierzbami	Śrem, ul. Grunwaldzka	Spółka Cywilna Bajka	Publiczne
7	Przedszkole Bł. E. Bojanowskiego	Śrem, ul. Kilińskiego	Parafia pw. Najświętszego Serca	Niepubliczne

Z analizy szczegółowych działań w zakresie strategii rozwoju oświaty gminy Śrem, danych dotyczących przedszkoli oraz ich lokalizacji, można wysnuć następujące wnioski: mimo koncentracji przedszkoli w południowej części miasta, potrzeby mieszkańców gminy są zaspokojone całkowicie i nie ma konieczności proponowania nowych lokalizacji. Należy dążyć jedynie do kontynuacji działania oddziałów przedszkolnych na terenach wiejskich placówek oświatowych, co zapewni łatwiejszy dostęp do nich wszystkim dzieciom.

Szkoły podstawowe.

Wykaz szkół podstawowych w gminie ze strukturą organizacyjną obejmującą klasy I-VI:

1- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Śremie z siedzibą przy ulicy Jana Kochanowskiego 2;

- 2- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Konopnickiej w Śremie z siedzibą przy ulicy Stefana Grota Roweckiego 10;
- 3- Szkoła Podstawowa nr 6 im. Braci Barskich w Śremie z siedzibą przy ulicy Konstytucji 3 Maja;
- 4- Szkoła Podstawowa w Pyszącej im. Powstańców Wlkp. z siedzibą w Pyszącej;
- 5- Szkoła Podstawowa w Bodzyniewie z siedzibą w Bodzyniewie 35;
- 6- Szkoła Podstawowa w Wyrzece z siedzibą w Wyrzece;
- 7- Szkoła Podstawowa w Krzyżanowie im. Władysława Reymonta z siedzibą w Krzyżanowie 44;

Zespoły szkoły podstawowej i gimnazjum

Wykaz zespołów szkoły podstawowej i gimnazjum w gminie:

- 1- Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Zbrudzewie z siedzibą w Zbrudzewie przy ulicy Śremskiej 4;
- 2- Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Nochowie z siedzibą w Nochowie przy ulicy Szkolnej 5;
- 3- Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dąbrowie z siedzibą w Dąbrowie przy ulicy Śremskiej 2;

Gimnazja.

Wykaz gimnazjów w gminie ze strukturą organizacyjną obejmującą klasy I-III:

- 1- Gimnazjum Nr 1 w Śremie z siedzibą przy ulicy Dezyderego Chłapowskiego 12a;
- 2- Gimnazjum Nr 2 im. Ks. Piotra Wawrzyniaka w Śremie z siedzibą przy ulicy Szkolnej 4;

Szkoły zawodowe, średnie i wyższe.

Wykaz szkół:

- 1- Zespół Szkół Mechanicznych;
- 2- Liceum Ogólnokształcące;
- 3- Zespół Szkół Rolniczych;
- 4- Zespół Szkół Technicznych;
- 5- Zespół Szkół Ekonomicznych;
- 6- Filia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.

Z analizy lokalizacji przedszkoli i szkół (załącznik graficzny nr 8A) oraz analizy demograficznej gminy wynika, że gmina jest dobrze wyposażona w placówki oświatowe. Niektóre z istniejących szkół, a w szczególności duże jednostki wielodziałowe, przy obecnej tendencji spadkowej przyrostu naturalnego, nie wykorzystują swoich możliwości. Nowe lokalizacje szkół podstawowych i gimnazjum należy rozważyć dla ekspansji zabudowy mieszkaniowej w kierunku wsi Psarskie. Taka

lokalizacja ułatwi dostęp do szkoły dzieciom z terenów planowanej zabudowy mieszkaniowej oraz z okolicznych wsi: Szymanowo i Góra.

Poza tym, w miarę potrzeb, można rozważać migrację funkcji edukacyjnych w ramach istniejących obiektów i terenów przeznaczonych na te cele np. lokalizację szkoły podstawowej na obszarze prawobrzeżnego Śremu.

2.3.2.2 Zakłady opieki zdrowotnej.

W gminie Śrem funkcjonuje jeden żłobek, znajdujący się w Śremie, w południowej części miasta, na osiedlu skoncentrowanej zabudowy mieszkaniowej.

Tabela 8

Wykaz przychodni i gabinetów lekarskich.

Lp.	Adres	Przeznaczenie
1.	ul. Chłapowskiego 5, 63-100 Śrem	Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego
2.	ul. Chłapowskiego 5, 63-100 Śrem	gabinet stomatologiczny
3	ul. Mickiewicza 5 63-100 Śrem	Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego „Medicus”
4	ul. Mickiewicza 5 63-100 Śrem	Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego „Eskulap”
5	ul. Mickiewicza 5 63-100 Śrem	Pielęgniarsko Położniczy Ośrodek Medycyny Środowiskowo Rodzinnej
6	ul. Mickiewicza 5 63-100 Śrem	Pielęgniarsko Położniczy Ośrodek Medycyny Środowiskowo Rodzinnej „Vita”
7	ul. Mickiewicza 5 63-100 Śrem	poradnia psychologiczno pedagogiczna
8	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	indywidualna specjalistyczna praktyka lekarska poradnia dermatologiczna
9	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	indywidualna specjalistyczna praktyka lekarska, poradnia dermatologiczna
10	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	Pielęgniarski Ośrodek Medycyny Szkolnej „Basismed”
11	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	Poliklinika Chirurgiczna „Medinet”
12	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	Poliklinika Chirurgiczna „Medinet” poradnia laryngologiczna
13	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	Poradnia Medycyny Pracy „Medip”
14	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	gabinet stomatologiczny
15	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	aparaty słuchowe „digiLAB”
16	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa
17	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	specjalistyczna praktyka lekarska Pediatria i Homeopatia Klasyczna
18	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	NZOZ specjalistyczne poradnie lekarskie – psychiatra, psycholog

Lp.	Adres	Przeznaczenie
19	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	gabinet lekarski - internistyczny
20	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	„TON-MED” aparaty słuchowe
21	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	gabinet lekarski ginekologiczno położniczy
22	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	gabinet psychologiczny, poradnia leczenia uzależnień i współzależnień
23	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	PHU „Octopus” gabinety lekarskie - ginekologiczny
24	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	NZOZ „Synapsa” – neurolog, psycholog, logopeda
25	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	NZOZ „Diabmed” spółka partnerska poradnia diabetologiczna
26	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	gabinet lekarski ginekologiczno - położniczy
27	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	prywatna praktyka stomatologiczna
28	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	NZOZ specjalistyczne poradnie lekarskie
29	ul.Chełmońskiego1 63-100 Śrem	prywatna pracownia protetyki dentystycznej
30	ul. Farna 63-100 Śrem	Dom opieki społecznej
31	ul. Mickiewicza 63-100 Śrem	Poznański Ośrodek Reumatologiczny
31	ul. Promenada 63-100 Śrem	Zakład Opiekuńczo-Leczniczy
32	Psarskie	Dom opieki społecznej
33	Błociszewo	„Sanatorium” – Poznański Ośrodek Reumatologiczny

Lokalizacja obiektów służby zdrowia (załącznik graficzny nr 9A) jest dla istniejących obszarów zabudowy mieszkaniowej w miarę zadawalająca. Niemniej staje się coraz bardziej uciążliwa w związku z tym, że gabinety lekarskie znajdują się w mieszkaniach domów wielorodzinnych oraz w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Stąd w studium uwzględnia się tereny pod małe ośrodki zdrowia. Takim przykładem jest lokalizowany na terenie osiedla Helenki B, zgodnie z poprzednim planem i studium, ośrodek zdrowia z salami konferencyjnymi i mieszkaniem.

2.3.3 Przemysł, usługi i działalność gospodarcza.

Działaniem planistycznym mającym na celu skupienie zakładów przemysłowych oraz zabudowy związanej z działalnością gospodarczą i usługami jest tworzenie terenów w pewnym oddaleniu od centrum miasta. Zlokalizowanie funkcji uciążliwych w jednym rejonie miasta, po jego stronie zawietrznej i nie nawietrznej na inne miejscowości, zmniejszy uciążliwości związane z zanieczyszczeniem powietrza, hałasem, drganiami lub nieprzyjemnymi zapachami.

Natomiast obecnie prawa strona miasta Śrem jest położona poniżej terenów rozwojowych wsi Psarskie i w dodatku od strony nawietrznej. Tego niekorzystnego elementu w dotychczasowych analizach dotyczących lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i działalności gospodarczej najprawdopodobniej nie brano pod uwagę. Dowodem tego jest zlokalizowana, od strony nawietrznej na stare miasto, kotłownia szpitala obecnie już nieczynna spalarnia odpadów medycznych oraz kotłownia węglowa na terenie dawnego KABEO dla projektowanych w tym rejonie osiedli mieszkaniowych (obecnie zakłady przemysłowe).

Zakłady przemysłowe w mieście są lokalizowane od strony wylotu na Rawicz oraz wzdłuż trasy komunikacyjnej w kierunku Poznania w obrębie wsi Zbrudzewo.

Duże tereny przemysłowe (niestety z możliwością lokalizacji zabudowy mieszkaniowej) powstają także na południu miasta, we wsi Nochowo. Sąsiadują one bezpośrednio ze zwartą zabudową mieszkaniową wsi.

Bardzo zachowawczym posunięciem w studium uchwalonym w roku 1999 było usankcjonowanie istniejących terenów przemysłowych we wsi Psarskie. To niestety zaowocowało rozwojem zakładów przemysłowych na tym terenie wraz ze swoimi uciążliwościami działającymi negatywnie na bezpośrednie sąsiedztwo zabudowy mieszkaniowej.

2.3.4 Komunikacja

W studium (z 1999 r.) nie określono klasyfikacji dróg i ulic zarówno istniejących jak i planowanych, co przy wymaganej obecnie zgodności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze studium może skutkować ich intuicyjnym klasyfikowaniem. Studium nie jest właściwe do określania kategorii dróg publicznych. Zgodnie z ustawą o drogach publicznych z 1985r. o kategorii drogi decydują właściwe organy administracji rządowej i samorządowej. Pamiętać należy, że klasy są powiązane z kategoriami.

Błędem jest operowanie na rysunku studium (także w tekście) kategoriami a nie klasami dróg i ulic – powoduje to nieczytelność układu drogowo-ulicznego.

W niniejszym studium oraz przy planowaniu układu dróg wojewódzkich, powiatowych czy gminnych należy brać pod uwagę kompleksowe i skoordynowane rozwiązania w układzie miasta i gminy.

Podstawą budowy nowych dróg gminnych i modernizacji dróg istniejących uwzględnianych w gminnych planach rozwoju i modernizacji dróg oprócz studium (podstawa tworzenia zasobów gminnych) są również

miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz wieloletnie programy inwestycyjne.

2.3.5 Infrastruktura techniczna.

Planowanie w zakresie infrastruktury technicznej wymaga wprowadzenia korekt. Polegać mają one na uszczegółowieniu pewnych rozwiązań, na skutek zmieniającej się polityki rozwoju infrastruktury technicznej w gminie zapisanej w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych, urządzeń kanalizacyjnych i zmieniających się przepisów prawa w szczególności dotyczących czystości wód.

Nowo projektowane urządzenia i modernizację istniejących urządzeń infrastruktury technicznej należy uwzględniać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, ustalając ich strefowanie oraz wyznaczenie rzędnych wysokościowych nawierzchni dróg. Dla terenów nowo projektowanej zabudowy, dla których nie ma w opracowaniu miejscowych planów lub gdy plan nie określa warunków strefowania urządzeń infrastruktury należy opracować koncepcje zagospodarowania, które będą podstawą do koordynacji działań w zakresie uzbrojenia terenów. Koncepcje takie zostały opracowane dla terenów: przy ulicach. Matejki i Gierymskiego; Helenki D (ul. Żurawia i Strusia); nowo projektowane osiedle - ul. Franciszkańska i Dutkiewicza; nowe osiedle przy ul. Platanowej w Psarskiem.

2.3.6 Przyroda i krajobraz.

Różnymi formami ochrony przyrody objęto dość dużą część gminy – 32% jej powierzchni.

Ponadto w gminie znalazły się tereny proponowane do obszarów Natura 2000.

W zakresie dolesień nie nastąpiły znaczące zmiany: na 3 zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w sprawie terenów przeznaczonych do dolesienia, tylko jedna została zrealizowana.

2.4 Wymogi ochrony ładu przestrzennego.

2.4.1 Struktura przestrzenna miasta.

Ze względu na ochronę walorów przestrzennych i historycznych oraz konieczność rewaloryzacji i rewitalizacji fragmentów miasta, studium ustala następujące zasady kształtowania przestrzeni miejskiej:

- ochrona terenów zabudowy mieszkaniowej przed uciążliwościami innych funkcji - zapis ten należy w przyszłości rozszerzyć wprowadzając

konieczność eliminowania funkcji uciążliwych poprzez wprowadzenie ograniczeń dla ich rozwoju (rozbudowy),

- rozdzielanie funkcji mieszkaniowej od usług, działalności gospodarczej a szczególnie przemysłu,

- ochrona dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego, takich jak: zabytkowe tereny i budynki, dominanty przestrzenne, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte; respektowanie zaleceń wynikających z przepisów ochronnych i poszerzanie zakresu ochrony prawnej,

- zabezpieczenie na obszarze miasta terenów pod inwestycje publiczne,

- planistyczne przygotowanie oferty terenów dla mieszkańców o różnym stopniu zamożności (dotyczy to zarówno terenów mieszkaniowych jak i przeznaczonych pod usługi i działalność gospodarczą),

- zapewnienie sprawnego transportu publicznego oraz wprowadzenie ułatwień w ruchu pieszym i rowerowym, optymalizowanie sieci ulic (realizacja nowych ulic, segregacja ruchu),

- harmonijne rozwijanie przestrzeni publicznych – ulic i placów; uwzględnianie takich elementów jak: skwery, parki, aleje, ogrody; wyznaczenie miejsc pod parkingi strategiczne,

- utrzymywanie terenów biologicznie czynnych poprzez formowanie korytarzy zieleni penetrujących miasto oraz narzucanie odpowiednich standardów wykorzystania terenu pod inwestycje,

- wykorzystanie atutów wynikających z ukształtowania terenu, osi widokowych, dominant przestrzennych, panoram,

- w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podnoszenie wymogów architektonicznych w stosunku do obiektów realizowanych na obszarach miejskich oraz w pobliżu terenów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych,

- podejmowanie opracowań dotyczących rewaloryzowania zabytkowych osiedli, rehabilitowania „blokowisk”,

- w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej miasta Śrem zakaz wznoszenia budynków, które ze względu na swoje gabaryty lub agresywną architekturę mogłyby wpłynąć niekorzystnie na panoramy miasta,

- rewaloryzację i modernizację, także uzupełnienie, po uprzednim porządkowaniu całych kwartałów historycznej zabudowy śródmiejskiej,

- przywrócenie obecnej ulicy Piłsudskiego śródmiejskiego charakteru między innymi poprzez uzupełnienie frontowej zabudowy ulic do niej prostopadłych; wszelka zabudowa powinna zachować dotychczasowy podział parcel,

- zagospodarowanie ul. Piłsudskiego oraz okolic Starego Rynku, w tym ulic Piaskowej i Targowej powinno prowadzić do scalenia północnej i południowej części starego śródmieścia,
- zachowanie, tam gdzie to jeszcze możliwe, nawierzchni brukowych ulic, w dalszej perspektywie należy rozważyć celowość przywracania takich nawierzchni, jak również oświetlenia i zieleni.

2.4.2 Struktura przestrzenna wsi.

W celu ochrony ładu przestrzennego studium ustala następujące zasady kształtowania obszarów wiejskich:

- odejście od praktyki nadmiernego wydłużania ciągów zabudowy wzdłuż głównych tras komunikacyjnych,
- ochrona charakterystycznych układów ruralistycznych oraz zespołów sakralnych, pałacowo-parkowych, folwarków, ochrona zabytkowych budynków mieszkalnych, gospodarczych, wiatraków, remiz, szkół, kuźni, młynów, gorzelni i innych elementów specyficznych dla architektury wiejskiej, np. kapliczek, krzyży,
- poszanowanie kształtowanej tradycyjnie różnorodności form osadnictwa wiejskiego,
- rozwijanie wsi z maksymalnym poszanowaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej i tworzenie zwartych układów zabudowy,
- rozdzielanie funkcji mieszkaniowej od usług, działalności gospodarczej a szczególnie przemysłu,
- porządkowanie przestrzeni publicznych, np. wewnątrz placowych i tworzenie miejsc integracji społecznej,
- wydobywanie w układzie przestrzennym elementów kompozycji urbanistycznej: dominant przestrzennych, osi widokowych, ekspozycji, sylwet, dolin, skarp, charakterystycznych form terenowych, grup zieleni, alei, rozłogów itp.,
- zabezpieczenie terenów sportowych, rekreacyjnych i turystycznych,
- zachowane dwory i pałace powinny przede wszystkim być w rękach właścicieli – gospodarzy, którzy nadając tym obiektom konkretne funkcje potrafią je utrzymać i zabezpieczyć; przykłady właściwego użytkowania obiektów zabytkowych przez osoby prywatne to np. Mechlin , lub przez instytucje – Błociszewo, Krzyżanowo, Psarskie. Należy także pamiętać, że obiekty te podlegają ochronie konserwatorskiej wraz ze swoim otoczeniem,
- założenia folwarczne można wykorzystywać zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem tj. zabudowania gospodarcze wykorzystywane do produkcji rolnej, lub w wybranych, atrakcyjnych turystycznie miejscach przeznaczyć je na funkcje rekreacyjno – turystyczne, np. w Dobczynie, Mórce, Kadzewie, Łęgu, Mechlinie, ewentualnie w Niesłabinie i Kalejach,

- resztki podworskie i pofolwarczne w bezpośrednim sąsiedztwie miasta mogą również pełnić funkcje hotelowe, rekreacyjne lub usługowe dla mieszkańców Śremu: Zbrudzewo, Nochowo, Góra, Grzymysław, Wójtostwo,
- zabytkowe parki nie mogą podlegać podziałom i zabudowie (Tabela 13),
- ochronie podlega także otoczenie zabytkowych kościołów: w Błociszewie, Dalewie, Mórce,
- zabytkowe zespoły pałacowo – dworsko – parkowe nie powinny podlegać wtórnym podziałom,
- stanowisko archeologiczne – średniowieczne grodzisko położone przy Szosie Poznańskiej winno być bardziej wyeksponowane, poprzez ewentualne odkrycie i ekspozycję reliktywów archeologicznych, realizację obiektów małej architektury, punktu i tablic informacyjnych, parkingu w pobliżu obiektu.

2.4.3 Struktura przestrzenna terenów usługowych i przemysłowych.

W celu ochrony ładu przestrzennego postuluje się kształtowanie atrakcyjnej zabudowy usługowej i przemysłowej, która winna tworzyć także tradycyjną przestrzeń miejską (zabudowa przyuliczna, wykształcone ciągi).

2.4.4 Komunikacja.

Jednym ze skutków szybkiego rozwoju gospodarczego następującego w wyniku liberalizacji gospodarki i przekształceń ustrojowych jest m.in. ponadprzeciętny rozwój motoryzacji. Szczególnie duże znaczenie ma znaczny ilościowy wzrost prywatnych środków lokomocji, jak również ich wysoki, realny udział w ruchu.

Wzrost liczby pojazdów, oprócz oczywistych dla gospodarki korzyści, niesie ze sobą zagrożenia. Niedostateczny stan i powolny rozwój sieci dróg (obwodnic, obejść drogowych) powoduje zatory w ruchu, wzrost zagrożenia bezpieczeństwa ruchu (szczególnie najsłabszych uczestników ruchu - pieszych i rowerzystów) oraz zwiększoną emisję zanieczyszczeń i hałasu do środowiska.

Aby zminimalizować uciążliwości należy przede wszystkim poprawić stan techniczny sieci drogowej – ulicznej oraz zrealizować obwodnicę Śremu. Należy również zapewnić miejsca postojowe, zwłaszcza na osiedlach mieszkaniowych.

2.4.5 Przyroda i krajobraz.

Należy dążyć do zwiększenia lesistości w gminie poprzez dolesienia. Niniejsze studium będzie podstawą przyznawania dotacji na zalesienia

(rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na zalesienie gruntów rolnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 187, poz. 1929 z późn. zm.).

Dążyć należy również do powiększenia Rezerwatu Czmoń, objęcia formą ochrony przyrody, jaką jest rezerwat obszaru „Rów Wysoć” oraz ustanowienia Rezerwatu Łęgi Mechlińskie na terenach Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego Łęgi Mechlińskie.

Ustala się następujące zasady kształtowania przestrzeni otwartych i obszarów rekreacyjnych:

- przekształcenie monotonnego krajobrazu równin użytkowanych rolniczo poprzez wprowadzenie pasmowych i kępowych zadrzewień i zakrzewień wzdłuż cieków wodnych, rowów melioracyjnych, wododziałów, dróg, miedz i skarp,
- swobodne kształtowanie granicy między lasem a użytkami rolnymi w formie ekotonu (stopniowe obniżanie wysokości nasadzeń: drzewa, krzewy, krzewinki, byliny, trawy, pole),
- tworzenie korytarzy infrastrukturalnych (gaz, energia elektryczna) poprzez prowadzenie nowych urządzeń sieciowych przy już istniejących magistralach i liniach elektroenergetycznych,
- zakaz wznoszenia w pobliżu jezior, rzek, kanałów, krajobrazowych punktów widokowych lub na terenach o szczególnych walorach krajobrazowych obiektów budowlanych naruszających walory krajobrazowe i uniemożliwiających dostęp do nich,
- ograniczanie rozproszonej zabudowy mieszkaniowej i związanej z działalnością gospodarczą,
- wprowadzenie zieleni osłonowej wokół istniejących i projektowanych obiektów kolizyjnych w stosunku do krajobrazu,
- narzucenie ograniczeń w sytuowaniu reklam, wykluczenie ich z miejsc o ciekawej ekspozycji,
- dostosowanie chłonności zagospodarowania rekreacyjnego do pojemności środowiska przyrodniczego,
- dostosowanie charakteru zagospodarowania rekreacyjnego do typu środowiska przyrodniczego, przy równoczesnym dążeniu do zróżnicowania form wypoczynku,
- przygotowanie odpowiedniej oferty działek letniskowych i narzucenie wielkości działek zapewniającej wypoczynek oraz wpisanie się w lokalny ekosystem i stwarzającej możliwość wzbogacenia środowiska o nowe gatunki roślinności,

- zachowanie odległości zabudowy od akwenów pozwalającej utrzymać równowagę ekologiczną oraz zapewnienie dostępności brzegów jezior dla ogółu osób korzystających z rekreacji i dla zwierząt.

3. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

Analiza stanu środowiska naturalnego w gminie Śrem wykazuje duże zróżnicowanie jego kondycji w zależności od rozpatrywanej sfery (ziemia, woda, powietrze). Gmina boryka się z wieloma problemami w obszarze zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury i jakości życia, które w sposób bezpośredni wpływają na pogorszenie stanu środowiska naturalnego. Podstawowe problemy to:

- rozproszenie osadnictwa i nowych inwestycji na wsiach,
- niski poziom koordynacji rozbudowy infrastruktury przez ich dysponentów,
- ograniczony poziom nakładów na infrastrukturę,
- dość niski odsetek ludności korzystającej z kanalizacji sanitarnej na wsiach – 50%,
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
- nielegalny wywóz ścieków i odpadów,
- niepełna infrastruktura zagospodarowania odpadów komunalnych,
- niesprawny system kontroli przestrzegania przepisów porządkowych,
- wadliwa struktura obszarowa użytków rolnych,
- duży ruch tranzytowy przez miasto Śrem,
- duża ilość źródeł ciepła opartych na węglu.

3.1 Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Tereny rolne stanowią 58,3 % powierzchni gminy (12 000 ha). Stanowią je grunty klasy II (238 ha = 1,1 % pow. gminy), klasy III (3594 ha = 17,4 % pow. gminy), klasy IV (4523 ha = 21,9 % pow. gminy), klasy V (2227 ha = 10,8 % pow. gminy) i klasy VI (1418 ha = 6,9 % pow. gminy).

Na wysoczyźnie występują gleby bielice i pseudobielice, brunatne właściwe i wylugowane oraz czarne ziemie. Są to w przewadze gleby klas III i IV, zaliczane do kompleksu 1-go pszenego bardzo dobrego, 2-go pszenego dobrego i 4-go żytnio-ziemniaczanego. Gleby te winny być chronione dla wykorzystania rolniczego.

3.1.1 Gospodarstwa rolne.

Tabela 9

Charakterystyka gospodarstw rolnych w roku 2002.

Grupy obszarowe użytków rolnych	Liczba gospodarstw
Ogółem	1125
do 1 ha	349
1 – 5 ha	292
5 – 10 ha	135
10 – 15 ha	132
15 ha i więcej	217
Gospodarstwa indywidualne	1113
do 1 ha	349
1 – 5 ha	291
5 – 10 ha	133
10 – 15 ha	132
15 ha i więcej	208

Jak wynika z powyższego zestawienia w gminie dominują liczebnie gospodarstwa małe do 5 ha – około 56% wszystkich gospodarstw. Tylko 30% indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie posiada powierzchnię użytków rolnych większą niż 10 ha, a 20% więcej niż 15 ha.

Tabela 10

Gospodarstwa rolne prowadzące działalność pozarolniczą w roku 2002.

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	W % ogółu gospodarstw rolnych
Ogółem gospodarstwa	1125	100
Gospodarstwa prowadzące działalność pozarolniczą	217	19,3
Gospodarstwa prowadzące działalność w obrębie jednej sekcji działalności pozarolniczej		
Leśnictwo	3	0,3
rybactwo	21	1,9
Rybołówstwo	-	-
Działalność produkcyjna	20	1,8
Handel	34	3
Agroturystyka	1	0,1
Budownictwo	9	0,8
Transport	21	1,9
Obsługa nieruchomości	-	-
Wytwarzanie energii	-	-
Inna działalność	96	8,5
Gospodarstwa prowadzące działalność w obrębie dwóch i więcej sekcji działalności pozarolniczej	12	1,1
Gospodarstwa nie prowadzące działalności pozarolniczej	908	80,7

Ludność związana z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi w gminie Śrem najczęściej (80,7 %) utrzymuje się wyłącznie lub głównie z dochodów z pracy we własnym gospodarstwie rolnym.

3.2 Leśna przestrzeń produkcyjna.

Najbardziej zalesionym terenem gminy jest pradolina. Występują tu siedliska zróżnicowane pod względem rodzaju i wieku drzewostanów. Przeważają bory mieszane świeże i las mieszany, w mniejszym stopniu występuje las wilgotny, który pełni funkcje wodochronne, glebochronne, krajobrazowe, a także rekreacyjne. Są to łągi topolowo-wierzbowe, wiązowe oraz zarośla dawnych lasów zalewiskowych.

Większe powierzchnie lasów występują na obszarach wydмовych w okolicach Mechlina, Dąbrowy i Kalej.

Na wysoczyźnie występuje duży kompleks Lasów Błociszewskich, które wchodzą w skład Agroekologicznego Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego. Lasy te wymagają przebudowy dla zwiększenia ich funkcji zdrowotnych i krajobrazowych.

Dokładna charakterystyka lasów znajduje się we Wstępie pkt 2.1.7 Szata roślinna.

Tabela 11

Zestawienie poziomu zawartości polutantów w powietrzu (wyrażone wartością wskaźnika F, NO_x i SO₂) w nadleśnictwach Konstantynowo i Babki w latach 1987-1995 - średnie roczne, dane IBL.

Rok	Nadl. Babki	Nadl. Konstantynowo	Nadl. Babki	Nadl. Konstantynowo	Nadl.	Nadl. Konstantynowo
	Średnie roczne – wskaźnik F		średnie roczne – wskaźnik NO _x		średnia roczna - wskaźnik SO ₂	
1987	⊕	⊕	∅	⊕	∅	∅
1988	⊕	⊕	∅	o	∅	∅
1989	⊕	⊕	∅	∅	∅	∅
1990	⊕	⊕	∅	o	∅	∅
1991	⊕	∅	o	o	∅	∅
1992	o	∅	o	o	o	∅
1993			o	o	o	∅
1994			o	o	o	∅
1995					o	o

- o przedział skażenia niski
- ∅ przedział skażenia średni
- ⊕ przedział skażenia wysoki
- przedział skażenia bardzo wysoki

Lesistość gminy wymaga zwiększenia poprzez stworzenie systemu zadrzewień ochronnych, przydrożnych, przywodnych, krajobrazowych,

przeciwwietrznych. Istnieje także konieczność dolesień. Sprzyjają temu możliwości uzyskania dopłat unijnych oraz możliwość uzyskania dotacji na zalesienia (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na zalesienie gruntów rolnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 187, poz. 1929 z późn. zm.).

Lasy wzbogacone są istniejącymi parkami podworskimi, wiejskimi (14 obiektów). Parki pochodzą z II połowy XIX wieku, często z układem krajobrazowym - zabytkowym, wymagają rewaloryzacji, uporządkowania, uregulowania spraw własnościowych i odbudowy drzewostanów.

3.3 Zasoby wodne.

Wody powierzchniowe i wglębne zostały opisane we Wstępie pkt 2.1 Ogólna charakterystyka przyrodniczo – geograficzna gminy.

3.3.1 Stan czystości wód podziemnych.

(Na podstawie „Badań monitoringowych stanu środowiska i działalności kontrolnej Inspektoratu w roku 2003” Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu, Delegatura w Lesznie)

Na terenie gminy wody badane są od roku 1997 na ujęciu w Orkowie przez Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną. Jakość wód w latach 1997 – 2000 odpowiadała klasie II (wody średniej jakości), w roku 2001 – klasie III (wody niskiej jakości), w roku 2002 i 2003 – odpowiadała klasie II.

3.3.2 Stan czystości wód powierzchniowych.

(Na podstawie „Badań monitoringowych stanu środowiska i działalności kontrolnej Inspektoratu w roku 2003” Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu, Delegatura w Lesznie)

Większość obszaru gminy znajduje się w granicach zlewni Warty, jedynie niewielkie fragmenty w części południowej należą do zlewni Kościańskiego Kanału Obry (zlewnia Rowu Wyskoć z jeziorem Móreckim). Inne większe zbiorniki wodne występujące na tym obszarze to jeziora: Grzymisławskie, Szymanowskie i Gajewskie.

W roku 2002 i 2003 kontynuowano badania jakości wód w monitoringu krajowym na Warcie powyżej Śremu (km 295,6 we wsi Kawcze). W monitoringu regionalnym nie prowadzono badań jakości wód cieków położonych w granicach gminy. W roku 2003 jakość wód Warty w badanym przekroju nie odpowiadała normom z uwagi na nadmierne zawartości fosforu ogólnego, chlorofilu i zły stan sanitarny. Na pogorszenie stanu czystości rzeki bezpośredni wpływ mają znaczne ładunki

zanieczyszczeń wprowadzanych rzeką Maskawą w 307,2 km (okolice Orkowa).

Jezioro Grzymisławskie ocenione jest jako III kategoria podatności na degradację o wodach silnie zanieczyszczonych – pozaklasowych (na podstawie ostatniego badania w 1999 r.). Badania jeziora były powtarzane w roku 2004. WIOŚ ocenił sanitarny stan czystości ponownie jako III kategorię podatności na degradację. Poprawie uległ stan sanitarny, oceniony został na II kategorię. Wiąże się to z niekorzystnym sąsiedztwem gruntów wilgotnych wokół części jeziora, małą głębokością średnią (ok. 3 m, maksymalnie 11,2 m), małą objętością, dużą długością linii brzegowej. Ponadto, zlewnię bezpośrednią jeziora w 82,5% stanowią grunty orne. Zagrożeniem jest również liczna zabudowa mieszkaniowa na północno-wschodnim brzegu /miasto Śrem/. Wprowadzenie w Odlewni Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie zamkniętego obiegu wód chłodniczych, zmniejszyło tym samym odprowadzenie ich do jeziora.

Ostatnie badania jeziora Móreckiego przeprowadzono w roku 1998. Jezioro jest bardzo podatne na degradację, o wodach obecnie silnie zanieczyszczonych (III klasa czystości wód). Wody jeziora były mało zasobne w fosfor, natomiast zawierały znaczne ilości związków azotu. Jezioro zanieczyszczane jest głównie poprzez okresowe spływy z pól doprowadzane do wód jeziora za pośrednictwem cieków, czemu sprzyja ukształtowanie terenu z kierunkiem spływu w stronę jeziora.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902) m.in. nakłada obowiązek uwzględnienia w studium konieczności ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniami w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej (art. 72.1, pkt 4). Zgodnie z rozporządzeniem Dyrektora RZGW Poznań z dnia 2 grudnia 2003 roku w sprawie określenia wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego Nr 192/2003 poz. 3568) jezioro Mórka zostało uznane za wody wrażliwe na zanieczyszczenie tymi związkami, a obszar zlewni jeziora – za obszar szczególnie narażony, z którego odpływ azotu należy ograniczyć. Obszar ten obejmuje fragment południowej części gminy (14,7 km² - rejon wsi Mórka i Dalewo). Dla tych obszarów sporządzono program działań mający na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (rozporządzenie Dyrektora RZGW w Poznaniu z dnia 31 marca 2004 r. opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego Nr 51/2004 z dnia 20 kwietnia 2004 r.).

W roku 2004 Jezioro Móreckie było badane w ramach planowych badań monitoringowych jezior (w okresie wiosennym i letnim), WIOŚ ocenił sanitarny stan czystości ponownie jako III kategorię podatności na degradację; oprócz tego zgodnie z rozporządzeniami dotyczącymi badania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu badane jest co miesiąc w sezonie wegetacyjnym.

W celu ochrony wód gmina podejmuje także inne działania. Sporządzona została rejestracja szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków. Zarządzeniem Burmistrza Śremu Nr 219/04 z dnia 5 maja 2004 r. uruchomiony został system udzielania dotacji na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Dotacje mogą być udzielane w przypadku budowy przydomowej oczyszczalni ścieków na obszarze o rozproszonej zabudowie, gdzie nie przewiduje się, zgodnie z aktualnymi dokumentami planistycznymi lub programowymi gminy Śrem, budowy zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej, bądź też w przypadkach, w których podłączenie do istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej jest z przyczyn technicznych niemożliwe lub ekonomicznie nieuzasadnione.

3.4 Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

Oprócz studium dla gminy zostały sporządzone inne dokumenty, o których mowa w pkt 1.3 Inne opracowania planistyczne w gminie Śrem.

3.4.1 Stan czystości powietrza

W celu rozpoznania stopnia zanieczyszczenia powietrza prowadzone są kontrole stężeń substancji zanieczyszczających w formie pomiarów emisji oraz badań monitoringowych imisji. Miasto Śrem jest jednym z miast województwa wielkopolskiego o dużym zagrożeniu atmosfery.

Badania stanu czystości powietrza na obszarze miejskim prowadzone są przez PPiS przy ulicy Wiejskiej. W latach 1997 – 2003 nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych stężeń średniorocznych dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu zawieszonego. W roku 2004 odnotowano nieznaczny spadek poziomu zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki (27,5% wartości dopuszczalnego stężenia średniorocznego), natomiast zanieczyszczenie pyłem zawieszonym utrzymało się na takim samym poziomie, jak w roku 2002 (poniżej dopuszczalnego stężenia średniorocznego).

Na obszarze pozamiejskim badania stanu powietrza są prowadzone na stanowisku zlokalizowanym w Grzymysławiu (IMGW Poznań i WIOŚ). Badania prowadzone metodą pasywną określają poziom zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki i dwutlenkiem azotu. W roku 2003 nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych stężeń średniorocznych tych zanieczyszczeń.

Wartości stężeń dwutlenku siarki nie zmieniają się znacząco (około 25% dopuszczalnego stężenia średniorocznego – ze względu na ochronę roślin), natomiast stężenia dwutlenku azotu nieznacznie wzrastają (obecnie wynoszą 39% średniorocznej wartości dopuszczalnej).

W roku 2002 zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902) dokonano oceny wstępnej jakości powietrza w strefach, jakimi są obszary poszczególnych powiatów. Klasyfikacje prowadzono według kryteriów ochrony zdrowia i ochrony roślin dla następujących zanieczyszczeń: dwu tlenek azotu, dwutlenek siarki, pył zawieszony, ołów, benzen, tlenek węgla i ozon. Na obszarze powiatu śremskiego najmniej korzystna jest ocena jakości ze względu na zanieczyszczenie pyłem zawieszonym (ochrona zdrowia) i ozonem (ochrona roślin). Przyczyną takiego stanu może być niski stopień uzbrojenia w gaz oraz działalność zamkniętej już spalarni odpadów medycznych.

W celu ochrony czystości powietrza, Odlewnia Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie, zakład znajdujący się na liście najbardziej uciążliwych zakładów w skali dawnego województwa poznańskiego, zamontował w kotłowni wysokosprawne, cyklonowe urządzenie odpylające.

3.4.2 Wymogi ochrony środowiska przyrodniczego.

Ochrona poszczególnych obszarów nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Powstała konieczność przeciwdziałania poprzez łączenie stosunkowo dobrze zachowanych i względnie bogatych ekosystemów korytarzami ekologicznymi tworzącymi system powiązań przyrodniczych w skali regionu, kraju, kontynentu.

Koncepcja ta jest kompatybilna z polskim Wielkoprzestrzennym Systemem Obszaru Chronionego, funkcjonującego w zagospodarowaniu przestrzennym województw.

Elementami Sieci Ekologicznej są tzw. węzły i korytarze, które służą ochronie oraz migracji gatunków i genów wielu rodzajów roślin i zwierząt. Gmina Śrem zajmuje ważne miejsce w tej Sieci.

Węzłami są otaczające gminę parki krajobrazowe tj. Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego – obejmujący zachodnią część obszaru gminy Śrem i Rogaliński Park Krajobrazowy – obejmujący północną część obszaru gminy Śrem.

Korytarzem rangi krajowej jest Pradolina Warszawsko-Berlińska, gdyż jest ona łącznikiem z innymi obszarami wyższej ochrony jak z Wielkopolskim Parkiem Narodowym.

Te obszary najwyższej ochrony otoczone są terenami otulinowymi, którymi są Obszary Chronionego Krajobrazu. Wokół gminy Śrem

rozciągają się takie obszary, częściowo już przez poszczególne gminy uchwalone. Są to: Obszar Chronionego Krajobrazu Kórnicko – Bniński, Obszar Chronionego Krajobrazu – Mosiński i Strefa ochronna Jezior Kórnicko – Zaniemyskich.

Na terenie gminy Śrem występują obszary, które kwalifikują się do objęcia podobną ochroną tak, aby tworzyła się sieć połączeń ciągami przyrodniczymi o różnej szerokości, różnej budowy i funkcji w danym środowisku.

Proponuje się utworzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu całej Doliny Warty. Już objęto szczegółową ochroną jej fragment tworząc Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie”. Jest to obszar ginących drzewostanów łągowych wraz z ich niezwykle bogatą awifauną, bagiennymi łąkami z zagrożonymi gatunkami roślin i zwierząt.

Utworzono w północnej części gminy rezerwat przyrody Czmoń i planuje się dalsze jego powiększenie.

Istnieje Miejski Park Ekologiczny im. Włodzimierza Puchalskiego z użytkiem ekologicznym „Bagienko”, położony w rejonie ulic Kilińskiego i Alei Solidarności.

Po wykonaniu przez Śremskie Towarzystwo Przyrodnicze - inwentaryzacji użytków ekologicznych stwierdzono istnienie w krajobrazie rolniczym tzw. nieużytków, które są gruntami nieproduktywnymi, na których istnieją, rozwijają się lub mogą spontanicznie powstawać układy ekologiczne korzystnie oddziałujące na środowisko i biocenozy w ich otoczeniu.

Proponuje się utworzenie kolejnych obszarów chronionych jak:

- Rezerwat Przyrody „Łęgi Nadwarciańskie”,
- Rezerwat „Rów Wyskoć”,
- Użytki ekologiczne dla „oczek” śródpolnych i śródleśnych, szuwarów, starorzeczy, remiz, zadrzewień, w tym użytek wzdłuż ciągu stawów w Dobczynie.

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

4.1 Zarys historii Śremu.

Miasto Śrem położone na obu brzegach Warty, w miejscu gdzie rzeka zmienia bieg z równoleżnikowego na południkowy, od swych początków związane było z przeprawą na szlaku handlowym z Pomorza i Wielkopolski na Śląsk.

Wśród mokradeł i rozlewisk rzeki na jej prawym brzegu istniał najwcześniejszy historycznie poświadczony obiekt osadniczy Śremu -

wczesnośredniowieczny gród z końca X lub początku XI wieku. Wzmianki źródłowe o kasztelanii w Śremie pochodzą z I połowy XII wieku. Do dziś zachowanym śladem istnienia grodu jest niewielkie wzniesienie znajdujące się przy szosie prowadzącej w kierunku Poznania, w odległości ok. 500 m od rogatek miasta. Gród nękany licznymi napaściami i pożarami najbardziej ucierpiał w I połowie XIII w. Wszelkie dotychczasowe badania dowiodły, że przypuszczalnie ze względu na niekorzystne warunki topograficzne, przy grodzie śremskim nie powstało nigdy podgrodzie.

Sąsiedztwo grodu kasztelańskiego, przeprawa na ważnym szlaku handlowym oraz zagęszczenie osad rolniczych na wysokim lewym brzegu Warty sprzyjały natomiast powstaniu właśnie po tej stronie rzeki rzemieślniczo - handlowej osady z placem targowym. Przypuszczalnie taka osada stała się załążkiem miasta lokowanego w 1253 roku na prawie niemieckim. Stąd też dzielnica lewobrzeżna zachowała do dziś nazwę Stare Miasto, według źródeł używaną już w XV wieku. Odtworzenie pierwotnego kształtu przestrzennego Starego Miasta jest niezwykle trudne. Po translokacji miasta w 1393 roku spadło ono do roli przedmieścia, a jego układ w ciągu stuleci uległ zatarciu. Sytuację utrudnia m.in. brak śladów pierwszego kościoła parafialnego, jakim był według źródeł drewniany kościół p.w. Św. Mikołaja. Wiemy jedynie, że znajdował się on w pobliżu klasztoru Franciszkanów. Przy założeniu, że w miejscu klasztoru Klarysek zwanego „Klasztorkiem” (obecnie Dom Specjalny dla dorosłych przy ul. Mickiewicza) był wcześniej klasztor Franciszkanów, można przypuszczać, że główna część miasta położona była przy trakcie wrocławskim, w okolicach obecnej wieży wodnej. W kierunku południowym rozciągało się ono do zabudowań „Klasztorku”, natomiast ku północy rozbudowywało się swobodnie wzdłuż traktu wiodącego ku przeprawie. Przypuszczalnie przy przeprawie nad brzegiem Warty znajdował się plac targowy pierwotnej osady i XIII - wiecznego miasta. (załącznik graficzny 14.2A)

Otwarte położenie Starego Miasta, na terenie nieposiadającym naturalnych walorów obronnych, było przyczyną jego translokacji na prawy brzeg Warty, na wyspę zwaną Ostrowcem lub Kobylcem, położoną między głównym korytem rzeki, a siecią jej starorzeczy i rozlewisk. Przywilej lokacyjny nadał miastu Władysław Jagiełło w 1393 roku. Nowe miasto Śrem zajęło najbardziej wyniesioną część wyspy, dostosowując się rozplanowaniem do jej kształtu.

Ośrodkiem rozplanowania miasta stał się rynek. Plac o kształcie prostokąta wydłużonego na osi północ - południe, przecięty w poprzek głównym traktem komunikacyjnym z Poznania w kierunku przeprawy. Istnieją przypuszczenia, że pierwotny rynek mógł być większy, w kształcie

owalny, sięgający w kierunku północnym aż do znajdującego się na najwyższym wzniesieniu wyspy kościoła parafialnego. Obecnie prowadzą do niego dwie ulice wychodzące z północnej pierzei rynku i łukowo zbiegające się przy kościele. Najstarsze wzmianki o farze, wzniesionej najprawdopodobniej w okresie lokacji, pochodzą z początku XV wieku. W swej obecnej późnogotyckiej formie ukończona została w końcu XV lub na początku XVI wieku. Znajdujący się w części południowej placu blok zabudowy śródrynkowej mieścił ratusz, a także handlowe kramy i jatki. O ratuszu wspominają źródła z 1425, 1428 i 1630 roku. W roku 1789 ratusz już nie istniał - nie odbudowano go po pożarze. Odkryte w jednej z kamienic bloku śródrynkowego sklepione gotyckie piwnice są według wszelkiego prawdopodobieństwa pozostałościami dawnego ratusza.

Podstawę analizy rozplanowania miasta lokacyjnego stanowi plan Knüppelna pochodzący z 1789 roku. Pokazuje on 6 głównych ulic wychodzących z rynku, dzielących zabudowę przyrynkową na 6 bloków. Plan śródmieścia Śremu odczytywać można także jako trójpasowy układ rozwinięty wzdłuż podłużnej osi wyspy z pełną zabudową pasów skrajnych i częściową pasa środkowego, w którym mieści się rynek.(załącznik graficzny 14.1A)

W XV wieku w oparciu o pierwotny układ trójpasowy na zachód od bloków zabudowy przyrynkowej, zamieszkałych jak w innych miastach średniowiecznych przez patrycjat miasta, rozwinęła się nadbrzeżna dzielnica rzemieślniczo - handlowa. Natomiast na południe od śródmieścia - jak informują źródła - położona była dzielnica żydowska. Odnaleźć ją można na planach, ze względu na charakterystyczne, gęste podziały parcel, wskazujące na uboższą dzielnicę.(załącznik graficzny 14.3A)

Na mapach z końca XVIII wieku przy południowo - wschodniej stronie tzw. Starego Rynku, położonego w południowej części miasta, widnieje kościół Świętego Krzyża. Jak wynika ze źródeł już w I ćwierci XV wieku przy kościele istniał konwent Franciszkanów. Najprawdopodobniej Franciszkanie przenieśli się tutaj wkrótce po lokacji w 1393 roku.

Naturalne warunki obronne lokalizacji Śremu nie wymagały wznoszenia okalających go murów. Mimo to miasto musiało posiadać bramy. Zakłada się, że istniały co najmniej dwie na głównym szlaku handlowym: jedna wschodnia przed mostem na odnodze starorzecza oddzielającej miasto od tzw. Ostrówka, a druga zachodnia w miejscu gdzie droga skręca w kierunku mostu przeprawy (w okolicy rozwidlenia dzisiejszych ulic Kościuszki i Wyszyńskiego).

Poza bramami rozwinęły się dwa przedmieścia. Wschodnie przedmieście zwane Ostrówkiem powstało ok. połowy XV wieku w

związku z przeniesieniem się poza miasto klasztoru Franciszkanów. Obecnie istniejący klasztor i kościół został wzniesiony na przełomie XVII i XVIII wieku, z wykorzystaniem murów pochodzących z początku XVII wieku. Do końca XVIII wieku poza zespołem klasztornym Ostrówek nie posiadał bardziej znaczącej zabudowy. Przedmieście zachodnie rozwinęło się u wylotu drogi wrocławskiej między dzielnicą rzemieślniczą a mostem na Warcie. Tuż przy przeprawie stanął kościół szpitalny Świętego Ducha wspominany już w początkach wieku XV. Obecnie późnogotycka budowla pochodzi z końca wieku XVI. Ponadto nad rzeką znajdowały się młyny, folusze, a także łaźnia miejska.

Stare Miasto od czasu lokacji miasta prawobrzeżnego także spadło do roli przedmieścia. Przez stulecia miało charakter najbliższego, rolniczego zaplecza Śremu. Stan taki utrzymywał się prawie do końca XIX wieku.

Największy rozkwit gospodarczy Śremu przypadł na XV i XVI wiek, kiedy to miasto należało do najznamienitszych w Wielkopolsce. Klęski wojenne i pożary doprowadziły w ciągu wieków XVII i XVIII do upadku miasta. Do tego czasu przeważała zabudowa drewniana, parterowa. Rynek i niektóre główne ulice pokryte były brukiem. Na Starym Mieście przeważała zabudowa wiejska.

Niemal do końca XIX wieku miasto rozwijało się niezwykle powoli. Większość zmian polegała na zagęszczeniu zabudowy i stopniowej zamianie drewnianej na murowaną. W I połowie XIX wieku po zasypaniu strugi, będącej naturalną wschodnią granicą miasta lokacyjnego nastąpiła jego integracja za wschodnim przedmieściem - Ostrówkiem. W latach 1836 - 38 w północnej pierzei rynku wzniesiono nowy ratusz, który w istotny sposób zmieniał wygląd miasta. Około połowy XIX wieku w miejscu spalonego w XVIII wieku ratusza i otaczających go kramów powstaje blok zwartej zabudowy śródrynkowej. Zabudowane zostają ulice Farna i Wawrzyniaka. Zagęszcza się także zabudowa ulic w okolicach Rynku i tzw. Nowego Rynku. O ile przez długi czas przeważała zabudowa parterowa, w drugiej połowie XIX wieku pojawia się stopniowo typ nieco okazalszej mieszczańskiej kamieniczki. Początkowo jednopiętrowej, z czasem dwu- i nawet trzypiętrowej. Również w II połowie XIX wieku powstaje kilka okazalszych budynków użyteczności publicznej.

U progu XIX wieku Stare Miasto posiadało luźną zabudowę wzdłuż traktu wrocławskiego. W związku z topograficznymi ograniczeniami rozbudowy miasta na prawym brzegu Warty oraz brakiem takich ograniczeń w rejonie Starego Miasta, z jednoczesnym rozrastaniem się administracji pruskiej - tendencje rozwojowe przeniosły się na lewy brzeg rzeki. Dzielnicą lewobrzeżną została na nowo rozplanowana

i uregulowana. Początkowo jedyną bardziej znaczącą budowlą po tej stronie był klasztor Klarysek, znacznie rozbudowany w latach 1863 - 65 przez Jezuitów wydalonych stąd w 1874 roku. W 1893 roku gmach ten nabyły władze prowincjonalne, by stworzyć w nim zakład dla ubogich. Pierwotny układ szlaków komunikacyjnych stał się podstawą siatki ulic lewobrzeżnej części miasta. W początku XX wieku siatkę głównych dróg przecięła linia kolejowa. Wzdłuż głównej drogi wylotowej w kierunku Dolska (obecna ulica Mickiewicza) wybudowano szereg okazałych budynków mieszkalnych i gmachów użyteczności publicznej. Zgodnie z tendencjami planistycznymi tego okresu wykorzystano swobodny, kręty bieg traktu, a budynki otoczono bogatą zielenią. W 1908 roku także tutaj wzniesiono wodną wieżę ciśnień - tak charakterystyczny element dzisiejszej sylwety miast. Rozległe kwartały po obu stronach drogi do Leszna zajęły wzniesione w latach 1902 - 1903 koszar.

W latach dwudziestolecia międzywojennego nie nastąpiły żadne istotne zmiany w układzie przestrzennym szczególnie prawobrzeżnej części Śremu. Powstało w tym czasie zaledwie kilka domów czynszowych i kilka willi przy ulicy Franciszkańskiej.

Nieco intensywniej rozwijała się w tym czasie dzielnica lewobrzeżna. Na północ od miejskiego cmentarza katolickiego wytyczono działki dla osiedla domków spółdzielni „Zagroda”. Przy wylocie drogi do Dolska powstała dzielnica domów dla reemigrantów z Niemiec i Francji - tzw. „Glinki”. W latach 1927 - 1929 wzniesiono także Zakład Przyrodoleczniczy Powiatowej Kasy Chorych przy ulicy Mickiewicza w sąsiedztwie „Klasztorku”.

Okres powojenny przyniósł niewiele zmian modernizacyjnych w obrębie historycznej struktury przestrzennej Śremu. Do najważniejszych należało w 1950 roku poszerzenie obecnej ulicy Powstańców Wielkopolskich w celu odciążenia drogi wrocławskiej. W roku 1970 nowa arteria komunikacyjna przepruła południową część miasta prawobrzeżnego.

4.2 Noty historyczne wsi , przysiółków i folwarków gminy Śrem.

BARBARKI - (załącznik graficzny nr 14.4A) Folwark należący do dóbr Błociszewo, założony przypuszczalnie w końcu XVII w., położony na południowy wschód od Błociszewa. Z zespołu folwarcznego do dziś zachowana jedynie obora, zbudowana w latach 80. XIX w.

BŁOCISZEWO - (załącznik graficzny nr 14.5A) (Błociszewo, Błoczeszewo, Bliczischewo, Blidzyschewo, Błoczyszewo) Wieś Błociszewo położona jest ok. 8 km na zachód od Śremu, nad rzeką

Błotnicą . Pierwsze wzmianki źródłowe o majątku pochodzą z 1358 r. Właścicielem dóbr był wówczas ród Ostojów, którego przedstawiciele zaczęli z czasem używać nazwiska Błociszewscy. W 1408 r. Właściciele ufundowali i wyposażyli kościół parafii pod wezwaniem Św. Michała Archanioła. Błociszewo pozostało w posiadaniu tej rodziny do połowy XVIII w., kiedy to majątek przeszedł na własność rodziny Kęszyckich. Inicjatorem budowy zachowanej do naszych czasów rezydencji był Jan Nepomucen Kęszycki i jego żona Florentyna Monika z Chłapowskich. Projektantem wzniesionego w 1893 roku pałacu był działający w Wielkim Księstwie Poznańskim architekt Jan Skórzewski, na stałe zamieszkujący w Hallensee pod Berlinem. Neobarokowa rezydencja nawiązuje ukształtowaniem bryły do XVIII-wiecznej architektury francuskiej. Otoczona jest niewielkim parkiem krajobrazowym.

Park jest dziś znacznie okrojony przez boisko znajdujące się w jego północno-wschodniej części. Po przeciwległej względem parku, wschodniej stronie drogi, na niewielkim wzniesieniu stoi drewniany kościół parafialny pod wezwaniem Św. Michała Archanioła wzniesiony w 1 połowie XVIII w. Obok znajdują się budowle grobowe rodziny Kęszyckich. W tym samym czasie powstała większość zabudowań folwarku, z których budynek zarządcy zasługuje na szczególną uwagę.

BODZYNIEWO – Wieś położona ok. 6 km od Śremu. Wzmiankowana po raz pierwszy w 1391 r., kiedy jej właścicielem był Jarosław z Bodzyniewa. W 1453 r. w posiadaniu Mikołaja Trzebawskiego, a następnie w 1476 r. Mikołaja Strykowskiego z Bodzyniewa, Kadzewa i Marszewa. Od tego czasu aż do schyłku XVIII w. wchodziło w skład dóbr Kadzewo. W 1773 r. był tu folwark, zniszczony przez wicher w 1784 r. Nie wiadomo, czy folwark odbudowano, bo po wyłączeniu z dóbr Kadzewo w XIX w., nie występuje w księgach wieczystych okolicznych majątków.

DALEWO - Wieś Dalewo położona jest ok. 10 km na południowy zachód od Śremu, po wschodniej stronie szosy do Leszna. Od końca XI w. Stanowiła własność klasztoru w Lubiniu. Najstarsza część wsi zlokalizowana jest wokół wczesnogotyckiego kościoła z 1 połowy XIV w., odbudowanego po pożarze w 1623 r.

DĄBROWA – (załącznik graficzny nr 14.6A) (Dombrowo, Dambrowo) Wieś położona ok. 7 km na północny wschód od Śremu, wzmiankowana w 1405 r., od średniowiecza aż do czasów współczesnych wchodziła w skład majątków klucza mechlińskiego, pozostając własnością

kolejnych właścicieli dóbr, a od schyłku XVII w. Jezuitów poznańskich. Po kasacie zakonu dobra kupili Raczyńscy, od nich Skrzydlewscy, którzy pozostawiali tu do 1939 r.

Najwcześniejsze wzmianki o istniejącym tu folwarku pochodzą z 1659 r. Zespół folwarczny zlokalizowany był na północnym krańcu wsi, w zamknięciu przebiegającej przez wieś drogi. Obecnie nie istnieje. Od 1890 funkcjonowała w Dąbrowie cegielnia.

DOBCZYN - (załącznik graficzny nr 14.7A) (Dobszino, Dobszyno, Dobczyno) Wieś położona 8 km na północny wschód od Dolska. W 1404 r. występuje tu Sędziwój z Dobczyna w sporze o granice majątku z Dobrogostem Włosciejewskim. Od tego czasu majątek wielokrotnie zmieniał właścicieli, od 1879 r. nawet co parę lat, a niekiedy częściej. Bnińscy pozostawali w Dobczynie od 1910 r. do lat 30. XX w., w ich czasach przeprowadzona została rozbudowa i przebudowa istniejącego tu uprzednio dworu. W 1934 r. posiadłość przejęta została przez Bank Gospodarstwa Krajowego i w 1936 sprzedana Stefanowi Baranowskiemu, który pozostawał tu do 1939 r. W czasie wojny majątek zajmowany przez Niemców, po wojnie zajęty przez skarb państwa, został przekształcony w państwowe gospodarstwo rolne. Obecnie figuruje w zasobach ANR.

Założenie pałacowe ma kształt nieregularnego wieloboku, którego północne ramię zajmuje folwark, a resztę park z usytuowanym w jego północnej części pałacem. Zespół dworsko - folwarczny powstał w I ćwierci XIX w. Najstarszym elementem założenia jest pałac, którego korpus o cechach klasycystycznych powstał ok. 1815 r.; w latach 1912 - 22 został rozbudowany przez dodanie bocznych ryzalitów. Park powstał najprawdopodobniej równolegle z pałacem, został ostatecznie ukształtowany w 2 połowie XIX w. oraz w latach 1910 - 33. Podwórze gospodarcze folwarku w istniejącym do dzisiaj kształcie uformowano do roku 1889.

GAJ – (załącznik graficzny nr 14.8A) Pierwsza wiadomość o miejscowości pochodzi z 1401 r. i wymienia jej właścicieli: synów Janusza z Jarogniewic, Jana oraz Piotra Jarogniewickich, nazywanych też Gajewskimi. Majątek wielokrotnie zmieniał właścicieli. Po wojnie przejęty został przez skarb państwa. Najwcześniejsza wzmianka o istniejącym w Gaju założeniu dworskim pochodzi z 1520 r., kiedy ówczesny właściciel, Wincenty Gajewski, zbudował dwór i zamieszkał w nim.

Zespół Folwarczny zlokalizowany jest w pewnej odległości na północny wschód od zabudowań wsi. W bezpośrednim sąsiedztwie podwórza, po przeciwnej stronie drogi, zlokalizowana została gorzelnia.

Folwark założyli bez wątpienia w miejscu wcześniejszego, w latach 60. XIX w. Kęszyccy. W latach późniejszych część zabudowań zastąpiono nowymi, część przebudowano.

GÓRA - (załącznik graficzny nr 14.9A) (Gura, Gora) Wieś Góra leży ok. 5 km na północ od Śremu, na wysokim, lewym brzegu Warty. Najwcześniejsza wzmianka pojawiła się w przekazach z 1296 r. Była własnością rodziny Bröel Plater od 1864 aż po rok 1931, gdy Helena Wanda Bröel Plater wyszła za mąż za Sergiusza Żakowskiego. Po wojnie, w 1946 r. majątek został przejęty przez skarb państwa i rozparcelowany. W 1950 r. założono tu rolniczą spółdzielnię produkcyjną. Założenie dworskie w 1989 r. przeszło w ręce prywatne.

Na północnym krańcu wsi znajduje się zespół zabudowań folwarcznych, a za nim dwór z końca XVIII w. położony w parku krajobrazowym. Zachowane do dziś budynki, w większości murowane, otynkowane, ustawione wokół rozległego podwórza, są tak przebudowane, że zatraciły w zasadzie wartości zabytkowe. Na uwagę zasługuje spichlerz, stodoła i stajnia. W środku wsi stoi krzyż przydrożny z 1752 roku.

GROBELKA - (załącznik graficzny nr 14.10A) Leśniczówka położona w lasach ok. 5 km na północ od Mechlina, majątku, na terenie którego została założona ok. poł. XIX w. W 1860 r. wraz z Mechlinem przeszła w posiadanie rodziny Skrzydlewskich i pozostawała w tym majątku w następnym okresie. Około 1910 r. przy leśniczówce utworzono folwark.

GRZYMYSŁAW - (załącznik graficzny nr 14.11A) (Grzimisławie, Grzymisławicze, Grimsleben) Wieś położona ok. 3 km na południe od Śremu, na wschodnim brzegu Jeziora Grzymisławskiego. W II poł. XIII w. stanowiła własność rycerską. W końcu XIII wieku Grzymysław należał do klasztoru Dominikanek w Poznaniu. Od końca XVIII wieku wieś należała do domeny śremskiej utworzonej przez rząd pruski z zagarniętych dóbr starościńskich i duchownych, i nie zmieniła statusu w ciągu wieku XIX. W 1920 r. do księgi wieczystej nieruchomości wpisano skarb państwa polskiego. Po II wojnie światowej utworzono tu państwowe gospodarstwo rolne.

Założenie pałacowe powstało zapewne w XVII w., najpóźniej w I poł. XVIII w. W latach następnych zostało przekształcone. Obecną formę nadano mu w końcu XIX w. Zespół folwarczny w obecnym kształcie założony ok. poł. XIX w. przez ówczesnego dzierżawcę dóbr Ernsta Rosenthala, w miejscu poprzedniego.

HELENKI - (załącznik graficzny nr 14.12A) (Senftleben) Folwark położony w niewielkiej odległości na zachód od Śremu. Nie figuruje w księgach adresowych, nie jest też wymieniany w księgach wieczystych okolicznych majątków. Naniesiony został na mapie sporządzonej w 1889 r. i 1911 r. Należy sądzić, że należał do domen państwowych dawnego starostwa ziemskiego.

JELENCEWO - (załącznik graficzny nr 14.13A) (Jeleńczewo) Wieś położona ok. 9 km na południowy zachód od Śremu, na północnym brzegu Jeziora Móreckiego. Wzmiankowana w 1375 r. Od średniowiecza aż do naszych czasów wchodziła w skład dóbr ziemskich w Mórce. Folwark założono ok. roku 1720, zrujnowany już w 1738 r. odbudowano w 1774 r. Zabudowania te przetrwały do ok. połowy XIX w., kiedy zaczęto wznosić nowe. Zespół folwarczny obecnie nie istnieje.

KADZEWO - (załącznik graficzny nr 14.14A) (Cazow, Cadzewo, Casowo, Kazowo) Wieś położona 6 km na południowy zachód od Śremu, nazywana pierwotnie także Kadzew i Kazowo. W XVI i XVII wieku należała do rodziny Chłapowskich. W wieku XVIII właścicielem Kadzewa był Kacper Rogaliński. W połowie XIX wieku wieś przechodzi w ręce zamożnego rodu Żółtowskich z linii jarogniewickiej. Stanisław Żółtowski - właściciel Kadzewa od 1865 roku - był najprawdopodobniej inicjatorem budowy zachowanego do dziś pałacu i założenia parku. W końcu wieku Adam Żółtowski kontynuował rozbudowę pałacu i gospodarstwa.

Zespół folwarczny powstał ok. poł. XIX w., w miejscu wcześniejszego. W 1945 r. posiadłość przejęta została przez skarb państwa. Początkowo było tu państwowe gospodarstwo rolne, włączone następnie do stacji hodowli roślin w pobliskim Nochowie. Obecnie pałac wraz z parkiem znajdują się w rękach prywatnych.

KALEJE - (załącznik graficzny nr 14.15A) wieś położona na północ od Śremu. Najwcześniejsza o niej wzmianka pochodzi z 1364 r. W XVII i XVIII w. wieś należała do jezuitów w Poznaniu, a po kasacie zakonu majątek został wykupiony przez generała wojsk koronnych Filipa Raczyńskiego. W następnym okresie, do 1939 r., wieś była jednym z folwarków dóbr mechlińskich. Po wojnie majątek został przejęty przez skarb państwa i rozparcelowany, a następnie utworzono tu rolniczą spółdzielnię produkcyjną.

Zespół folwarczny powstał ok. poł. XIX w., a zachowane do dziś zabudowania, znacznie przekształcone w 4 ćw. XIX w.

KRZYŻANOWO - (załącznik graficzny nr 14.16A) (Krzyzanowo, Crzizanowo, Crzisanowo, Krzisanowo, Kreutzfelde) Wieś Krzyżanowo położona jest ok. 8 km na zachód od Śremu. Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z końca XIV w. Do końca XVII w. była własnością rodziny Krzyżanowskich. W ciągu wieków XVII i XVIII brakuje informacji na temat właścicieli, natomiast pod koniec w. XVIII w źródłach jako właściciel majątku pojawia się rodzina Wilczyńskich herbu Poraj. W roku 1881 majątek nabył Johan August von Delhaes dla swej córki Marii Luizy. Po jej ślubie w 1891 posiadłość stała się własnością rodziny von Bermuth, w której rękach pozostaje do 1944 roku. Pałac został wzniesiony ok. 1910 roku z inicjatywy Heinricha Ludwiga von Bermuth i jego żony z d. Delhaes. Zabudowania folwarku powstały wcześniej, w roku 1883.

LUCINY - (załącznik graficzny nr 14.17A) (Lucin) Folwark w Lucinach stanowił w XVIII w. własność poznańskiego kolegium jezuickiego i należał do tzw. klucza Mechlińskiego. W I połowie XIX wieku wraz z folwarkiem w Mechlinie był własnością Edwarda Raczyńskiego, a od II połowy XIX wieku rodziny Watta Skrzydlewskich. Dwór w Lucinach wybudowany w 1830 roku, rozbudowany został 50 lat później o nowe skrzydło mieszkalne. Obecnie dwór jest w stanie ruiny, a otaczający go park jest w znacznym stopniu zdewastowany. Układ pozostałej części zespołu folwarcznego został w znacznym stopniu zaburzony przez postawienie w jego części frontowej olbrzymiego budynku biurowo - mieszkalnego spółdzielni rolniczej.

ŁĘG - (załącznik graficzny nr 14.18A) (Lang, Langa, Leng) Wieś Łęg położona jest 4 km na wschód od Śremu, na lewym brzegu Warty. Majątek w Łęgu istniał już prawdopodobnie w XVIII wieku. Układ przestrzenny istniejącego do dziś zespołu folwarcznego został uformowany w 2 połowie XIX wieku. Park był założony już w początku XIX wieku, a jego realizację zakończono w latach 80 - tych XIX wieku, gdy właścicielem majątku była rodzina Pajzderskich. Istniejący obecnie pałac powstał na miejscu starszej rezydencji, prawdopodobnie ok. 1904 lub 1905 roku. Właścicielem Łęgu od 1904 aż do roku 1939 była rodzina Szczepkowskich. W czasie wojny majątek pozostawał pod zarządem niemieckim. W 1946 r. dobra przejęte zostały przez skarb państwa i powstało państwowe gospodarstwo rolne. Od 1996 r. należy do prywatnych właścicieli.

MARIANOWO - Niewielka wieś położona w odległości 1,5 km na południe od Grabianowa. Powstała jako folwark należący do dóbr Grabianowo, zapewne w latach 60. XIX w. Założenie folwarczne istniało bardzo krótko i zlikwidowane zostało po zakupieniu majątku przez Mańkowskich.

MARSZEWO - (załącznik graficzny nr 14.19A) Typowa wieś folwarczna, położona ok. 5,5 km na południe od Śremu. Po raz pierwszy była wzmiankowana w dokumentach w 1307 r. Od 1446 r. Marszewo, jako jeden z folwarków wchodziło w skład dóbr ziemskich w Kadziewie. Po 1945 r. majątek został rozparcelowany, a obecnie znajduje się w rękach prywatnych.

Najwcześniejsza wzmianka o istniejącym tu założeniu dworskim pochodzi z 1675 r. Do dziś zachowała się jedynie obora, zbudowana w końcu XIX w.

MATEUSZEWO - (załącznik graficzny nr 14.20A) Wieś folwarczna położona ok. 7 km na północny wschód od Śremu. Założona jako folwark dóbr ziemskich Mechlin ok. połowy XIX w. Wymieniony został w dokumentach z roku 1890. W 1946 r. dobra przejęty został przez skarb państwa i włączony do państwowego gospodarstwa rolnego. W 1980 r. utworzona została rolnicza spółdzielnia produkcyjna. Zachowane do dziś, istniejące w miejscu poprzednich, zabudowania zespołu folwarcznego, powstały na przełomie XIX i XX w. oraz na początku XX w.

MECHLIN - (załącznik graficzny nr 14.21A) (Mechiniewo) Wieś położona ok. 5 km na północny wschód od Śremu. Jest identyfikowana ze wsią Michniewo, wymienioną w 1181 r. wśród posiadłości klasztoru Benedyktynów w Lubiniu. Następnie pozostawał własnością szlachecką. Na przełomie XVII i XVIII w. posiadłość przeszła na własność Kolegium Jezuitów w Poznaniu. Po kasacie zakonu, w 1773 r. majątki po nich przejęła Komisja Edukacji Narodowej, a następnie zakupił je Edward Raczyński z Rogalina. Od 2 połowy XIX wieku był własnością rodziny Watta Skrzydlewskich. W czasie wojny majątek zajmowali Niemcy, po wojnie przejęty został przez skarb państwa. W 1949 utworzono tu rolniczą spółdzielnię produkcyjną.

Najwcześniejsza informacja o założeniu dworskim pochodzi z 1659 r. Obecne powstało w latach 60. XIX w.

MÓRKA - (załącznik graficzny nr 14.22A) (Murka) Pierwsze wzmianki dotyczące kościoła parafialnego pod ówczesnym wezwaniem

Wszystkich Świętych oraz wsi Mórka podają, że dobra te były własnością rodu Ostojów. Źródła z 1461 roku podają Jana Chełmskiego, który oprócz miejscowości Melpin trzymał Mórkę. W 1496 roku właścicielem został Mikołaj Rachlewski, którego rodzina posiadała Mórkę napewno w 1648 roku. Do końca wieku XIX Mórka wielokrotnie zmieniała właścicieli. W 1904 roku właścicielem był Ludwig Czochron, który w miejscu ogrodu i wokół istniejących zabudowań (pałacyk, budynki inwentarskie) założył park. Czochron sprzedał majątek Stanisławowi Żółtowskiemu, właścicielowi dóbr w Kadzewie. Od tego momentu majątkiem zarządzali kolejni dzierżawcy. W 1932 roku umniejszono park o 1 ha i utworzono w jego północnym krańcu gospodarstwo dla jednego z pracowników. W 1953 roku powstała tu Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna. W latach 1973/74 pałacyk poddano remontowi i rozbudowie, całkowicie pozbawiając go jakichkolwiek śladów dawnej architektury.

NIESŁABIN - (załącznik graficzny nr 14.23A) (Nieslabin) Wieś położona na północ od Śremu. Została wymieniona w 1395 r. wśród posiadłości biskupstwa poznańskiego i wchodziła w jego skład dóbr do schyłku XVIII w. Na początku lat 80. XVIII w. majątek przeszedł w ręce Raczyńskich herbu Nałęcz. Do czasu wojny zmieniał właścicieli, po wojnie stał się własnością skarbu państwa, został rozparcelowany i zamieniony w rolniczą spółdzielnię produkcyjną.

Założenie dworskie w obecnym miejscu powstało zapewne na początku XIX w. Obecnie park nie istnieje, a dwór jest całkowicie przebudowany.

Zespół folwarczny powstał u schyłku XIX w. Obecnie jest całkowicie przebudowany, częściowo zrujnowany.

NOCHOWO - (załącznik graficzny nr 14.24A) (Nochau) Wieś położona 3,5 km na południowy zachód od Śremu. Najstarsze wzmianki o Nochowie pochodzą z roku 1292. Według źródeł z 1580 roku wieś posiadała młyn, a także drewniany kościół pod wezwaniem Świętego Mikołaja. Już w 1685 roku pozostał po nim pusty plac. Sławę zyskało Nochowo dzięki informacjom Jana Długosza o odnalezieniu w rejonie wsi cmentarzyska kultury łużyckiej. W latach 80 - tych XIX wieku nazwa Nochowo obejmowała wieś oraz dobra rządowe i królewskie.

W roku 1921 w Nochowie została utworzona Spółka Akcyjna o nazwie „Spójnia”, której celem była hodowla nasion roślin ogrodniczych. Po okresie niemieckiego zarządu w czasie okupacji, gospodarstwo nie zmieniając nazwy działało pod zarządem Skarbu Państwa. W 1950 roku zostało przekształcone w Stację Hodowli Roślin.

Założenie pałacowe powstało w 1 poł. XIX w., zostało powiększone i rozbudowane w 2 poł. XIX oraz na początku XX w., kiedy zbudowano pałac. W końcu XIX wieku powstał park krajobrazowy o pow. 2,5 ha.

Zespół folwarczny założono w 1 poł. XIX w., być może w miejscu istniejącego wcześniej, następnie powiększono i rozbudowano w 2 poł. XIX w., w latach 20. XX stulecia oraz w ostatnich czasach.

PEŁCZYN - (załącznik graficzny nr 14.25A) (Pellberg) Wieś położona ok. 5 km na południe od Śremu, na zachodnim brzegu Jeziora Grzymisławskiego. Własność kapituły poznańskiej, wzmiankowana już w 1394 r. W skład majątków kościelnych wchodziła posiadłość w Pełczynie do ich konfiskaty przez władze pruskie. Następnie została włączona do dóbr Nochowo i pozostawała w nich do roku 1939. Zespół folwarczny obecnie nie istnieje.

PSARSKIE - (załącznik graficzny nr 14.26A) (Przylepice, Przylepce) Wieś położona na lewym brzegu Warty, 2 km na północny zachód od Śremu. Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z XIII wieku. Wieś nazywana Psurewo wraz z Jankowem i Chwalimiem należała do uposażenia kościoła poznańskiego. Już od 1279 roku źródła wymieniają kolejnych właścicieli. Od 1866 roku Psarskie zostało własnością Antoniego Raczyńskiego, który zbudował tu pałac w stylu gotyku romantycznego i założył park krajobrazowy. Od 1881 nowym właścicielem został Bronisław Godzicki z Lewkowa, który przebudował pałac i uporządkował park. Po nim właścicielami byli w 1903 roku Antoni Grave oraz w 1906 roku Cezary Broël Plater. Od 1912 roku właścicielem Psarskiego był hrabia dr Jan Szoldrski z Gołębina z żoną Elżbietą z d. księżną Czartoryską. Z nieudokumentowanych przekazów ustnych wynika, że przed wojną Psarskie było własnością Augusta Zaleskiego, byłego ministra spraw zagranicznych i z wyboru prezydenta RP w byłym rządzie polskim w Anglii. Po II wojnie światowej majątek w Psarskiem przeszedł na własność Skarbu Państwa, który przekazał go Wydziałowi Zdrowia. W 1971 roku Wydział Zdrowia przekazał z kolei zespół pałacowy wraz z parkiem na urządzenie Państwowego Domu Pomocy Społecznej dla dorosłych. Wnętrze pałacu po wielu przebudowach straciło pierwotny charakter, ale wystrój zewnętrzny nadal zachował dawny styl neogotycki. Niestety dla potrzeb właściwego funkcjonowania Domu Pomocy Społecznej dobudowano do pałacu pawilony nie harmonizujące z zabytkowym budynkiem. Pałac otacza prawie 6-cio hektarowy park krajobrazowy - dzięki staraniom kierownictwa Domu Pomocy Społecznej zachowany w dobrym stanie.

PUCOŁOWO – (załącznik graficzny nr 14.27A) (Puczulowo, Puzolowo, Brunnen) Wieś położona przy trasie z Czempinia do Śremu. Najwcześniejsza wzmianka pochodzi z 1366 r. Właścicielami majątku byli kolejno: Pucółowscy, Krzyżanowscy, Wilczyńscy, następnie rodzina von Delhaes do roku 1945. W 1946 r. posiadłość została przejęta na rzecz skarbu państwa.

Najwcześniejsza informacja o folwarku pochodzi z 1777 r. Zespół folwarczny obecnie nie istnieje.

PYSZĄCA - (załącznik graficzny nr 14.28A) (Sansberg, Pyszonca) Wieś położona 4 km na południowy wschód od Śremu. Stanowiła własność książęcą, przejściowo należała do klasztoru Cysterek w Trzebnicy. Po raz pierwszy wymieniona w 1253 r. w dokumencie lokacyjnym miasta Śremu. W XIX w. Pyszaca, wraz z innymi dobrami starostwa, przejęta została przez rząd pruski, włączona do tzw. domen królewskich i oddawana w dzierżawę. W 1945 r. majątek został przejęty na rzecz skarbu państwa i rozparcelowany. Zespół folwarczny obecnie nie istnieje.

SZYMANOWO - (załącznik graficzny nr 14.29A) Wieś położona nad niewielkim jeziorem, 4 km na północny zachód od Śremu. Najwcześniejsza wzmianka pochodzi z 1253 r. i wymienia wieś, nazywaną wówczas Burkowo. W 1273 r. była własnością kawalerów maltańskich aż do 1309 r. W 1493 r. przekazano Szymanowo kapitule, w skład której wchodziło do czasu zaborów. Od połowy XIX w. do wojny pozostawała w rękach rodziny Plater. W 1946 r. majątek został przejęty przez skarb państwa.

Zespół folwarczny jest obecnie całkowicie przebudowany. Część budynków nie istnieje, część straciła wartości zabytkowe.

ŚREM - WÓJTOSTWO - (załącznik graficzny nr 14.30A) Folwark położony w lewobrzeżnej części miasta, na terenach podległych administracyjnie już w średniowieczu grodowi śremskiemu. Odkupiony przez miasto w 1428 r. pozostawał do schyłku XVIII w. we władaniu kolejnych starostów śremskich. Od 1795 roku po konfiskacie dóbr starościńskich i duchownych rząd pruski utworzył domenę śremską, w skład której wchodziło m.in. Wójtostwo. W 1862 roku majątek należał do Teodora Ossowickiego, jego żony i syna. W 1921 roku dobra przeszły na Teodora Ossowickiego ze Zbrudzewa. Z majątku utworzono po wojnie PGR.

Dwór, budowany w pocz. XX w., w okresie późniejszym został znacznie przebudowany.

TESINY - (załącznik graficzny nr 14.31A) (Tessin, Teściny) Folwark położony ok. 8 km na północny wschód od Śremu, ok. 3 km na północ od Mechlina. Założony w latach 60. XIX w., jako folwark majątku w Mechlinie. Pozostawał w nim do 1911 r., kiedy przyłączony został do majątku w Zbrudzewie. Po wojnie został przejęty przez skarb państwa, włączony do utworzonego Państwowego Gospodarstwa Rolnego Śrem Wójtostwo.

ZBRUDZEWO - (załącznik graficzny nr 14.32A) (Zbrodzewo) Wieś Zbrudzewo, położona 3 km na północny wschód od Śremu, wymieniana w źródłach od 1388 roku należała do dóbr rycerskich. Pochodził stąd ród Zbrudzewskich. W II połowie wieku XIX właścicielem Zbrudzewa była rodzina Skrzydlewskich, W 1911 roku Potworowskich a po nich Ossowskich. W 1949 roku utworzono w majątku Rolniczą Spółdzielnię Produkcijną.

W parku założonym przypuszczalnie w końcu XIX wieku znajduje się dwór z początku II połowy XIX wieku, dwukrotnie przebudowywany - w końcu XIX wieku i w początku XX.

4.3 Stanowiska archeologiczne.

Okolice Śremu obfitują w znaleziska archeologiczne. Na terenie samego miasta Śremu zarejestrowano dotychczas 28 stanowisk o dokładnej lokalizacji oraz kilkanaście informacji archiwalnych o różnych znaleziskach pradziejowych, bez określenia dokładnej lokalizacji, ograniczające się jedynie do stwierdzenia, że pochodzą, ze Śremu.

Najstarsze znane pozostałości osadnictwa ludzkiego na terenie miasta sięgają młodszej epoki kamienia (neolit), tj. lat ok. 4.500-1.800 p.n.e. Z tego okresu pochodzą znaleziska toporków kamiennych należących do nosicieli pierwszych kultur rolniczych, tzw. kultury ceramiki wstęgowej, nieco późniejsza osada ludności kultury pucharów lejkowatych odkryta na cmentarzu komunalnym oraz kilka innych pojedynczych znalezisk fragmentów ceramiki. W 1978 r. podczas kopania grobu na cmentarzu komunalnym w Śremie natrafiono na trzy zachowane w całości naczynia. Badania wykopaliskowe kontynuowano następnie w latach 80-tych. W trakcie badań odsłonięto obszar ponad 800 m² Odkryto 57 jam osadniczych o różnej, często niejasnej funkcji, stanowiących pozostałość po funkcjonującej tam w czasach neolitu osadzie. Jedną z jam stanowiła pozostałość półziemianki mieszkalnej. Posiadała kształt okrągły, wkopana

była w podłoże na głębokość ok. 30 cm. Dno tej jamy było płaskie. Na podstawie odcisków na fragmentach polepy można domniemywać, że konstrukcja naziemna tego obiektu zbudowana była z plecionki uszczelnionej gliną. Inna jama stanowiła zapewne pozostałość półziemianki spełniającej funkcję warsztatu kamieniarskiego.

Część jam, o ściankach pionowych, wzmocnionych konstrukcją, z gałęzi i wylepionych gliną, o płaskich dnach, pełniła rolę piwniczek do przechowywania żywności. Ponadto na osadzie odkryto dużą ilość naczyń i fragmentów naczyń: puchary, misy, amfory, kubki, naczynia workowate i inne. Znaleziono także przeszliki i ciężarki tkackie świadczące o tym, że mieszkańcy osady zajmowali się przędzeniem i tkactwem, szydła kościane, siekierki kamienne i krzemienne całe i we fragmentach, fragmenty toporków, kamienie żarnowe i rozcieracze. Osada ta została dokładnie wydatowana metodą badania połowicznego rozpadu węgla aktywnego, tzw. metoda C-14. Badając wiek kości z jednej z jam ustalono, że pochodzą, one sprzed ok. 4350 +/- 80 lat, czyli możemy przyjąć, że osada ta była zamieszkiwana ok. 2350 lat przed Chrystusem.

W porównaniu z terenami, położonymi w sąsiednich gminach wielkopolskich, metryka ta jest stosunkowo pełna i przyszłe badania mogą ją znacznie zmienić. Od dawna wiadomo bowiem, że pierwsze grupy ludzkie pojawiły się na terenie Wielkopolski, (w tym niedaleko Śremu, w okolicach Moszny) już w końcu starszej epoki kamienia, tj. u schyłku epoki lodowej (ok. 10.000 lat p.n.e.); byli to przedstawiciele kultur o gospodarce przedrolniczej (zbieracko-łowiecko-rybackiej).

Następnym znaczącym rozdziałem dziejów omawianego terenu była epoka brązu i wczesna epoka żelaza, reprezentowana tu przez tzw. kulturę łużycką. Charakterystyczną cechą tej fazy rozwoju kulturowego jest wykształcenie się stabilnych układów osadniczych, złożonych z osad i cmentarzysk.

Z terenu Śremu pochodzą, informacje o odkryciu kilku cmentarzysk, z których lepiej rozpoznane są cmentarzyska Śrem Wójtostwo stan.1 i Śrem Helenki stan. 9. Pierwsze wzmianki o cmentarzysku na Os. Helenki w Archiwum Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych pochodzą z roku 1990, z czasów budowy osiedla. Sądzone wówczas, że stanowisko to zostało całkowicie zniszczone podczas prac budowlanych. W 1994 r na osiedlu mieszkaniowym odkryto 29 zespołów grobowych. Jest to zapewne niewielki procent wszystkich pochówków na tym cmentarzysku. Wszystkie groby, zgodnie z panującym wtedy zwyczajem były grobami ciałałpalnymi, popielnicowymi.

Na podstawie analizy antropologicznej kości, wykonanej dla 16 grobów z tego cmentarzyska możemy stwierdzić, że większość grobów

zawierała szczątki kilku osobników (od 2 do 6) złożone w oddzielnych popielnicach. Z okresu następnego, ok. 400 lat przed n.e. pochodzi cmentarzysko tzw. kultury pomorskiej, lokalizowane w zapiskach archiwalnych przy cegielni. Na przełomie er (ok. 200 latp.n.e. - 400 l.n.e.) osadnictwo nadal rozwija się na terenie miasta. Najważniejszym stanowiskiem z tego okresu jest osada nad Jeziorem Grzymisławskim (stan. 3), na której dokonywano zapewne wytopu żelaza. Dane archiwalne mówią o odkryciach trzech monet rzymskich, grotu żelaznego oraz fragmentów naczyń.

Najmłodsza grupa stanowisk archeologicznych obejmuje obiekty datowane na wczesne średniowiecze, a więc na okres tworzenia się państwa polskiego.

Wyjątkową rangę posiadało grodzisko średniowieczne zlokalizowane przy szosie poznańskiej w kierunku Zbrudzewa (stan. 7). Jest to jedyne stanowisko archeologiczne w tej okolicy posiadające własną formę terenu, a więc widoczne na powierzchni. Najwcześniej wymienia to grodzisko Edward Raczyński. Pisali o nim W. Schwartz, O. Kolberg, S. Kozierowski, Zakrzewski, K. Potkański, J. Dylik, W. Kowalenko. Różnego rodzaju penetracje archeologiczne prowadzili tu: prof. Władysław Filipowiak w 1955 roku, Zbigniew Pieczyński i M. Sikora w 1907 roku, Aleksandra Lipińska i Maria Piaszykowska w 1969 roku. W roku 1967, w związku z przebudową szosy poznańskiej badania wykopaliskowe przeprowadzili tu prof. Jerzy Fogel i dr Łucja Pawlicka - Nowakowa. Na podstawie tych badań możemy odtworzyć częściowo wygląd i dzieje grodu w Śremie. W drugiej połowie X wieku istniała w tym miejscu osada, związana zapewne z przeprawą przez Wartę. Odkryto pozostałości drogi - grobli umocnionej drewnianymi palami, funkcjonującej już w tym czasie. Gród powstał w końcu X wieku lub w początkach wieku XI, zapewne za czasów Bolesława Chrobrego. Nie natrafiono w czasie wykopalisk na ślady zabudowy majdanu. Zapewne stały tam jakieś zabudowania i tylko mały zakres prac wykopaliskowych nie pozwolił ich odkryć. Pod koniec XI wieku gród przeżył kataklizm w postaci pożaru. Odbudowa grodu nastąpiła w ciągu XII wieku. Częściowe zniszczenie wału obronnego nastąpiło w pierwszej połowie XIII wieku. Nastąpiła po tym szybka odbudowa zniszczonych umocnień. Gród śremski zostaje opuszczony z końcem XIII wieku. W wieku XVI powstaje na tym miejscu, już na grodzisku, cmentarz żydowski. Gród ten pełnił funkcję strażnicy przy przeprawie rzecznej. Był też prawdopodobnie centrum administracyjnym, przekształconym w XII wieku w kasztelanię. Grodzisko to jest wpisane do rejestru zabytków pod nr 43IA. Śrem posiadał w tym czasie ważne znaczenie komunikacyjno-strategiczne. Tu krzyżowały się drogi ze Śląska, z Wrocławia i Głogowa do

Poznania i Gniezna. Istniała tu nadprzeprawowa książęca komora celna. Pierwsza wzmianka pisana o Śremie pochodzi z tzw. bulli gnieźnieńskiej z 1136 roku. Pierwotnie miasto kształtowało się na lewym brzegu Warty (Stare Miasto). Lokowane zostało na prawie magdeburskim w 1253 roku. Taka lokalizacja osady związana była zapewne z koniecznością obsługi obu skrajnych punktów przeprawy, z których jednym był gród, a drugim osada. W tej części przeprawy znajdował się targ oraz komora celna. Ponadto osada zapewniała obsługę i schronienie dla podróżnych ze strony Śląska, oczekujących na przeprawę. W roku 1393 Władysław Jagiełło przeniósł miasto na prawy brzeg rzeki, w dogodniejsze warunki terenowe (Nowe Miasto). Znaleziska z tego okresu w postaci fragmentów naczyń pochodzi z kilku innych stanowisk. Ponadto dane archiwalne potwierdzają okupowanie terenu miasta w średniowieczu.

W 1939 r w Kurjerze Poznańskim pojawiła się notatka o odkryciu w Śremie na terenie fabryki "Malto" prawdopodobnie osady z późnego średniowiecza. W 1937 roku Kurjer Poznański donosił o odkryciu rok wcześniej cmentarzyska szkieletowego w Śremie przy ul. Mickiewicza, obok wieży wodociągowej. Znaleziono tam naczynia, przedmioty żelazne i monety z XV wieku. Badania ratownicze przeprowadził tam A. Wrzosek i H. Cichorzewska. Odkryto 27 pochówków, w tym 11 dziecięcych. Dwie łodzie dębunki wyłowiono z Warty w Śremie.

Wszystkie stanowiska zlokalizowane na terenie miasta podlegają ochronie konserwatorskiej w myśl ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Część stanowisk znana jest tylko na podstawie danych archiwalnych z końca XIX w bądź początków XX w, bez dokładnej lokalizacji, określającej zazwyczaj tylko miejscowość. Większość stanowisk rozpoznana jest na podstawie szczegółowych badań powierzchniowych w ramach akcji Archeologiczne Zdjęcie Polski. Jest to jednak rozpoznanie wstępne, przy którym określenie zarówno funkcji jak i wartości poznawczej stanowiska może ulec zmianie po przeprowadzeniu prac wykopaliskowych. Także zasięg stanowiska wyznaczony na podstawie badań powierzchniowych nie zawsze jest zasięgiem, który dokładnie odpowiada występowaniu pozostałości pradziejowego osadnictwa pod ziemią. Tak więc wyznaczony na mapach zasięg stanowiska należy traktować orientacyjnie, może okazać się bowiem podczas prac ziemnych, że obiekty archeologiczne zalegają, także w sąsiedztwie wyznaczonych na podstawie obserwacji powierzchniowych zasięgów stanowisk. Metryka miasta, bardzo wczesna, sięgająca 1138 r oraz układ urbanistyczny nakazują szczególną ochronę terenu miasta pod względem zabytków archeologicznych - cały obszar historycznego miasta

należy traktować jako zabytkowy. Należy tu zaznaczyć, że początkowo miasto rozwijało się na lewym brzegu Warty, a dopiero od XIV w. na prawym. Wytyczne konserwatorskie w zdecydowanej większości wypadków (z wyjątkiem grodzisk) nie zakazują prowadzenia inwestycji w strefie występowania stanowisk archeologicznych, jednakże w takich przypadkach niezbędne jest uzyskanie opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych. Należy się wtedy liczyć z wymogiem zapewnienia przez inwestora, na jego koszt, nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi. Szczególnej ochronie podlega stanowisko wpisane do rejestru zabytków: grodzisko wczesnośredniowieczne, nr 43/A.

Lokalizację stanowisk archeologicznych przedstawia załącznik graficzny nr 15A.

4.4 Wnioski i postulaty konserwatorskie dotyczące miasta Śrem.

W okresie powojennym miasto Śrem w swym obrysie historycznym zdołało zachować główne elementy swego planu i sylwety w stanie stosunkowo nie zmienionym. Wszelkie działania urbanistyczne związane z budową wielkiej odlewni i osiedli - blokowisk miały miejsce niejako poza miastem, na jego południowo - zachodnich obrzeżach. Zgodzić należy się z autorami wcześniejszych studiów, że sylweta miasta najefektowniej prezentuje się w widoku od strony południowo - wschodniej z okolic tzw. „Żydowskich Gór” oraz z lewego, wysokiego brzegu Warty z ulic Nadbrzeżnej i Kolejowej. Dlatego w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej Śremu nie należy wznosić takich budynków, które ze względu na swoje gabaryty lub agresywną architekturę mogłyby niekorzystnie wpłynąć na te dalekie panoramy.

Głównym elementem, który w istotny sposób zakłócił czytelność historycznego układu przestrzennego miasta stało się wytyczenie trasy przelotowej - obecnej ulicy Piłsudskiego. Z racji na wymaganą szerokość ulicy wyburzono częściowo starą zabudowę. Trasa ta zdecydowanie rozgraniczyła śródmieście od południowej części miasta, dzielnice dotąd silnie zintegrowane. To z kolei bezpośrednio wpłynęło na degradację przestrzenną południowo - zachodniej strony miasta, czyli okolic Starego Rynku. Estakada prowadząca na nowy most na rzece zeszpeciła ponadto otoczenie zabytkowego kościoła Świętego Ducha. O ile zrozumiałym jest fakt wyprowadzenia części ruchu kołowego z centrum, o tyle konieczne jest przeniesienie drogi tranzytowej poza miasto. W tym celu powstał projekt obwodnicy, która została ujęta w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem i w październiku 2005 r. przystąpiono do jej budowy. Ulicy Piłsudskiego należy przywrócić

śródmiejski charakter. Służyć temu może uzupełnienie frontowej zabudowy ulic do niej prostopadłych oraz stworzenie po jej stronie północnej obiektów usługowych, handlowych, ewentualnie niewielkich skwerów i miejsc parkingowych. Jednak ze stanowiska konserwatorskiego niedopuszczalne jest scalanie parcel, a wszelka zabudowa przy zachowaniu pierwotnego podziału działek nie powinna tworzyć w tym miejscu zwartej pierzei. Tak samo nie powinno się tworzyć w tym miejscu zadrzewień w formie alei, które mogą podkreślać rozgraniczający charakter trasy. Takie potraktowanie tej przestrzeni ma szansę przyczynić się do ponownego scalenia miasta. Podobnie można by zagospodarować okolice Starego Rynku. Tu szczególnie ważne jest zagospodarowanie ulicy Piaskowej połączonej z ulicą Targową jako drogi prowadzącej do atrakcyjnego miejsca, jakim jest okolica kościoła Świętego Ducha, i dalej ulicą Kościuszki - dawnym traktem od przeprawy w kierunku rynku - obecnego Placu 20 Października.

Szczególnej uwagi wymaga także zagospodarowanie nadbrzeżnej dzielnicy - ulic Ks. Popiełuszki, Ogrodowej i sąsiednich. Należy przy tym pamiętać o ochronie dawnych budynków przemysłowych, które świadczą o swoistym charakterze tej dzielnicy. Niestety w powszechnym mniemaniu stale jeszcze nie docenia się walorów estetycznych i znaczenia historycznego tego typu architektury. Z zagadnieniem uregulowania tej części miasta wiąże się także problem tylnej zabudowy bloków przyrynkowych i pierzei ulic. W większości zabudowa ta pozostaje w bardzo złym stanie. Fakt, że oficyny i niektóre dobudówki są integralną częścią zabytkowych budynków frontowych wymaga podejmowania rozważnych działań porządkowych i rewaloryzacyjnych. Na obszarze Starego Miasta nie należy planować nowych zespołów budynków. Powinno ono zachować charakter przestrzeni swobodnie zabudowanej z dużą ilością zieleni.

Bardziej ogólną kwestią jest sprawa nawierzchni dróg. Wskazane jest zachowanie, a gdzie jest to konieczne - wyremontowanie, lub nawet przywrócenie nawierzchni brukowych. Do niedawna niedoceniane i usuwane z zaułków starych miast bruki, teraz ponownie się w nich pojawiają, przywracając im niepowtarzalny, zabytkowy klimat.

Powyższe postulaty mają stanowić inspiracje i wskazówki dla projektantów. Natomiast trzeba w tym miejscu przypomnieć, że jakiegokolwiek działania w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej wymagają każdorazowo uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu.

4.5 Zasoby i walory środowiska kulturowego.

W poniższych tabelach oraz na załączniku graficznym nr 16A przedstawiono obiekty i tereny o dużych walorach kulturowych – historycznych i przestrzennych. Część najbardziej cennych obiektów i obszarów wpisano do rejestru zabytków, przez co podlegają ochronie prawnej z mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Pozostałe wskazane obiekty zostały także zewidencjonowane przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków i zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 12

Spis nieruchomości obiektów zabytkowych gminy Śrem.

Lp.	Miejscowość	Nr działki	Obiekt	Nr rejestru	Rok wpisu
1	Błociszewo	111	kostnica	828/A	1970
2	Błociszewo	111	kościół pw. Św. Michała Archanioła	2415/A	1932
3	Błociszewo	51	pałac	1436/A	1973
5	Dalewo	324/8	kościół pw. Św. Wojciecha	2377/A	1932
6	Dobczyn	24	zespół dworski (dwór, park)	2035/A	1985
7	Góra	87/4	dwór, park	842/A	1970
8	Grzymysław	3/8	zespół dworski (dwór, park)	50/Wlkp/A	2001
9	Kadzewo	83/11	pałac, park	1533/A	1974
10	Kadzewo	83/8	folwark „małe podwórze”	2607/A	1996
11	Krzyżanowo	21/2	pałac	1717/A	1975
14	Lęg	21	pałac	1913/A	1983
16	Mechlin	124, 145	park i podwórze gospodarcze	2029/A 195/Wlkp/ A	1985 2004
18	Mórka		grodzisko wczesnochrześcijańskie	1971/A	1984
19	Mórka	382	kościół pw. NMP Wniebowziętej	2424/A	1932
21	Nochowo	498/3	pałac	2345/A	1995
23	Psarskie		cmentarzysko kultury łużyckiej	1654/A	1974
24	Psarskie	55/4	pałac	1362/A	1972
26	Śrem	1344/1	budynek dawnego starostwa, obecnie Starostwo Powiatowe w Śremie, ul. Mickiewicza 17	2588/A	1996
27	Śrem	1911/2	budynki Bractwa Kurkowego, ul. Zamenhofska 1	2243/A	1992
	Śrem	333	kościół pw. NMP Wniebowziętej	2427/A	1932
30	Śrem	333	ogrodzenie kościoła pw. NMP Wniebowziętej	586/A	1969
	Śrem	2023/2	kościół klasztorny Klarysek	878/A	1970
31	Śrem	2023/2	dawny klasztor Klarysek, ul. Mickiewicza	879/A	1970
32	Śrem	864	dom, ul. Wawrzyniaka 2	880/A	1970
33	Śrem	910	dom, ul. Kościuszki 2	2303/A	1994
34	Śrem	897/1	dom, ul. Matuszewskiego 2	2309/A	1994
35	Śrem	774	zespół budynków: mieszkalny, gospodarczy, ul. F. Marciniaka 2	2298/A	1994
36	Śrem	951	kamienica z k. XIX w., ul. Kościuszki 10	2279/A	1993
37	Śrem	423	klasztor Franciszkanów, ogrodzenie	582/A	1969
38	Śrem	423	kościół Franciszkanów	2428/A	1932

Lp.	Miejscowość	Nr działki	Obiekt	Nr rejestr	Rok wpisu
			pw. Narodzenia NMP		
39	Śrem	1070, 1071	kościół filialny pw. Św. Ducha	877/A	1970
40	Śrem		ratusz, Pl. 20 Października	1018/A	1970
41	Śrem		układ urbanistyczny	543/49/A	1956
42	Śrem		układ urbanistyczny	2254/A	1992
43	Śrem	1395	wieża ciśnień	2002/A	1985
44	Śrem	804/1	zespół fabryki odlewów żeliwnych ,ul. Kilińskiego / Kolejowa	2352/A	1995
45	Śrem	1232	zespół koszarowy z lat 1902-19, ul. Gen. Sikorskiego	2302/A	1994
46	Śrem	1072/2	Lazaret, ul. Farna 16	55/Wlkp/A	2001
47	Śrem	447/1	wikariat, ul. Farna 18	56/Wlkp/A	2001
48	Śrem	424	gimnazjum śremskie (LO), sala gimnastyczna ul. Poznańska	2619/A	1997

Tabela 13
Spis parków podworskich gminy Śrem.

Miejscowość	Pow. ha	Czas powstania	Stan zachowania	Nr wpisu do rejestr zab.	Nr ew. działki
Błociszewo	4,80	II poł. XVIII w.	dobry	829/A	51
Dobczyn	2,75	p. XIX w.	zaniedbany	2035/A	24
Góra	8,69	XVIII w.	zaniedbany	842/A	87/4
Grzymysław	1,05	k. XIX w.	zaniedbany	50/Wlkp/A	3/8, 3/7, 3/6
Kadzewo	5,62	I poł. XIX w.	średni	1533/A	83/11
Krzyżanowo	7,69	XVIII w.	dobry	1942/A	21/2
Luciny	3,75	p. XX w.	zaniedbany	2081/A	142/2
Łęg	4,09	poł. XIX w.	dobry	2038/A	21
Mechlin	6,30	II poł. XIX w.	dobry	2029/A	145,146
Mórka	3,10	pocz. XX w.	średni	1988/A	458
Nochowo	2,50	II poł. XIX w.	średni	1989/A	498/3
Psarskie	5,85	II poł. XIX w.	średni	1718/A	55/4
Śrem- Wójtostwo	0,50	p. XX w.	dobry	2016/A	2506/16
Zbrudzewo	2,52	II poł. XIX w.	zaniedbany	2013/A	56/14

Tabela 14
Spis zabytkowych cmentarzy gminy Śrem.

Miejsce	Wyznanie	Czas powstania	Nr rejestru	Stan	Użytkowanie	Właściciel	Nr ew. dz.	Pow. ha
Błociszewo	rzym.-kat.	XVIII w.		dobry	Zamknięty	Parafia p.w. Św. Michała	111	0,4
Błociszewo	rzym.-kat.	XIX/XX w.		dobry	Czynny	Parafia p.w. Św. Michała	273, 168	0,5
Borgowo	ewangel.	II poł. XIX w.		zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	141	0,35
Bystrzek	ewangel.	II poł. XIX w.		zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	98	0,13
Dalewo	rzym.-kat.	XIX w.		średni	Czynny	Parafia p.w. Św. Wojciecha	79	0,4 (0,7)
Grodzewo	ewangel.	XIX w.		zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	404	0,18
Mechlin	rzym.-kat.	XIX w.		średni	Zamknięty		493	0,12
Mórka	rzym.-kat.	XVIII/XIX w.		zły	Czynny	Parafia p.w. NMP	253, 254	0,8
Mórka	rzym.-kat.	???		dobry	Zamknięty	Parafia p.w. Wniebowz. NMP	382	0,18
Olsza	ewangel.	I poł. XIX w.		zaniedbany	Zamknięty	Urząd Gminy	83	0,15
Śrem	rzym.-kat.	XVIII w.	2242/A	dobry	Czynny	Parafia p.w. Wniebowz. NMP	333 (część)	0,7
Śrem	rzym.-kat.	XIX w.	2238/A	dobry	Czynny	Parafia p.w. Św. Ducha	782, 781/2	3,8 (2,0)

Tabela 15
Spis zabytkowych kapliczek gminy Śrem.

Miejscowość	Parafia	Czas powstania	Materiał	Atrybucja	Uwagi	Nr ew. działki
Binkowo		1945 r.		MB Niepokalana		
Błociszewo	Błociszewo	1894 r.	gips	Św. Rodzina	parkowa	51
Błociszewo	Błociszewo	Kon. XIX w.		Św. Jan Nepomucem	obok kościoła, pęknięta	111
Błociszewo	Błociszewo	1834 r.	piaskowiec	Pomnik	w parku	51
Błociszewo	Błociszewo	1867 r.		Św. Roch	parkowa/ogrodowa fund. R. Jurgi	51
Gaj	Błociszewo	XVIII w.	drewno	Krucyfiks		
Góra		1752 r.	drewno	Krucyfiks		
Mechlin		Pocz. XX w.		Św. Wawrzyniec	obok folwarku	493
Śrem	Śrem	1734 r.	piaskowiec	Św. Jan Nepomucen	obok kościoła	

Miejscowość	Parafia	Czas powstania	Materiał	Atrybucja	Uwagi	Nr ew. działki
Śrem	Śrem	II poł. XVII w.	piaskowiec	MB z Dzieciątkiem	rynek	
Śrem	Śrem	IV ćw. XVIII	kamień	Św. Franciszek (?)	kościół OFM	
Śrem	Śrem	IV ćw. XVIII	kamień	Św. Antoni	kościół OFM	
Wirginowo		1935 r.		Serce Jezusa		

5. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona ich zdrowia.

5.1 Ludność

5.1.1 Rozwój ludnościowy miasta i gminy Śrem w przeciągu ostatnich 20 lat.

Dynamika rozwoju ludności gminy wskazuje w ostatnich latach monofoniczną tendencję spadkową i nawiązuje do trendu demograficznego, jaki jest obserwowany w całym niemalże kraju. Jest to przede wszystkim efekt spadku liczby urodzeń i relatywnego zmniejszenia się liczby zgonów, a w mniejszym stopniu struktury demograficznej, jej charakteru oraz dokonujących się zmian.

Liczba ludności wsi nie ulegała zasadniczym zmianom, wahając się + - ok. 250 osób, od 1996 roku podlegała spadkowi osiągając w 1999 r. 8769 osób (w 1977 - 8867 osób); niewątpliwym wpływem na tą sytuację miał stale malejący przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. Obecnie zwiększa się liczba mieszkańców wsi (od 1999 r. intensywnie rośnie) szczególnie tych bezpośrednio przylegających do miasta: Psarskie, Nochowo oraz Mechlin, Pysząca i Zbrudzewo. Zauważalne jest zjawisko migracji mieszkańców miasta na wieś. Duże wsie tworzą tzw. sypialnie miasta. W 2005 r. w stosunku do roku 2004, liczba mieszkańców Nochowa wzrosła o 50, a ludność wsi Psarskie o prawie 80 osób. W kontekście pozostałych wsi, gdzie liczba mieszkańców utrzymuje się od kilku lat na niezmiennym poziomie jest to wzrost znaczny. Należy zakładać, że sytuacja ta będzie się utrzymywała.

Liczba ludności miasta w latach 1964 – 2000 rosła intensywnie. Od 1977 roku do 1999r. wzrosła o 9489 osób, z tym, że tempo wzrostu było do 1989 r. większe, po 1989 r. zdecydowanie z roku na rok wolniejsze; miasto miało przez kilka lat mniej więcej ustalony przyrost naturalny na poziomie ok. 5 ‰. Analizując migracje należy stwierdzić, że zawsze napływ ludności do miasta był głównie ze wsi, miasto poprzez swój szybszy rozwój drenowało gminę. Obecnie sytuacja ta uległa zmianie. Od 1999 r. do chwili obecnej liczba mieszkańców miasta zwiększyła się zaledwie o 49 osób, w latach 2001 – 2005 wręcz zmalała.

Widoczną stała się migracja mieszkańców miasta na wieś.

Tabela 16

Rozwój ludnościowy gminy Śrem.

Lata		Ludność	Ogółem
1977	Miasto Wieś	21197 8867	30064
1980	Miasto Wieś	21876 8895	30771
1984	Miasto Wieś	24223 8705	32928
1989	Miasto Wieś	27719 8617	36336
1993	Miasto Wieś	29180 8783	37963
1996	Miasto Wieś	30268 8851	39119
1998	Miasto Wieś	30507 8807	39314
1999	Miasto Wieś	30637 8769	39406
2000	Miasto Wieś	30730 8921	39651
2001	Miasto Wieś	30752 8971	39723
2002	Miasto Wieś	30699 9104	39803
2003	Miasto Wieś	30396 9187	39583
2004	Miasto Wieś	30519 9376	39895
01.2006	Miasto Wieś	30484 9605	40089

Tabela 17

Ludność gminy Śrem według wsi

Lp.	Miejscowość	1993	1995	1998	1999	2000	2001	2002	02. 2004	01. 2005	01. 2006
1	Binkowo	194	186	169	169	167	171	171	167	165	163
2	Błociszewo	429	421	406	409	402	401	397	387	385	390
3	Bodzyniewo	145	145	154	114	159	157	159	159	156	156
4	Borgowo	114	112	100	98	94	95	99	105	112	115
5	Dalewo	392	401	408	409	398	393	400	402	405	396
6	Dąbrowa, + Mateuszewo	319	318	324	325	319	319	307	305	306	306
7	Dobczyn	66	69	70	68	72	74	69	68	69	69
8	Gaj	242	238	239	234	220	227	217	218	217	221
9	Góra	224	221	230	233	232	234	231	234	237	240
10	Grodzewo	77	76	66	66	70	70	71	70	71	72
11	Grzymysław	190	209	219	218	226	233	248	248	253	260

Lp.	Miejscowość	1993	1995	1998	1999	2000	2001	2002	02. 2004	01. 2005	01. 2006
12	Kadzewo + Marszewo	205	198	203	201	202	204	200	195	194	198
13	Kaleje	205	204	189	178	173	176	179	184	186	184
14	Kawcze	29	28	26	26	25	26	28	33	33	42
15	Krzyżanowo + Pucółowo	384	381	358	365	354	357	362	362	354	358
16	Luciny + Tesiny	255	251	251	252	256	245	255	248	244	256
17	Marianowo	42	40	37	35	23	36	37	36	38	39
18	Mechlin	379	360	364	366	376	373	383	397	400	408
19	Mórka	338	336	348	345	337	338	335	339	340	339
20	Nieślabin	345	352	368	369	366	360	370	366	378	375
21	Nochowo	889	908	919	913	963	975	1003	1056	1105	1149
22	Olsza – Bystrzek – Łęg	224	230	220	210	210	211	230	234	234	235
23	Orkowo	185	175	185	185	187	184	183	178	177	174
24	Ostrowo	140	138	135	138	129	130	133	132	129	129
25	Pełczyn + Nochówko	135	135	137	129	133	130	131	135	134	136
26	Psarskie	789	787	820	854	944	994	1024	1052	1134	1239
27	Pyszaca	467	483	459	457	464	465	475	484	486	498
28	Sosnowiec	106	111	119	120	113	118	121	122	116	115
29	Szymanowo	168	164	167	168	170	171	170	176	181	186
30	Wirginowo	95	92	93	94	90	88	91	97	99	103
31	Wyrzeka	429	435	440	440	442	435	436	437	439	442
32	Zbrudzewo	551	558	590	581	605	581	589	600	611	612

Biorąc pod uwagę dynamikę przyrostu ludności w miejscowościach gminy w ciągu ostatnich 12 lat, można dokonać ich klasyfikacji ze względu na charakter dokonujących się zmian. I tak miejscowościami intensywnie rozwijającymi się są Nochowo i Psarskie, do rozwojowych zaliczyć można: Grzymysław, Pyszaca, Mechlin i Zbrudzewo - i są to miejscowości podmiejskie. Względna stabilność liczby mieszkańców wykazują w tym okresie: Śrem, Błociszewo, Bodzyniewo, Dalewo, Dobczyn, Góra, Kawcze, Luciny, Mórka, Nieślabin, Nochówko, Orkowo, Ostrowo, Pucółowo, Szymanowo, Sosnowiec, Wirginowo i Wyrzeka. Do miejscowości regresywnych należą zaś: Binkowo, Borgowo, Bystrzek, Dąbrowa, Gaj, Grodzewo, Kadzewo, Kaleje, Krzyżanowo, Łęg, Marianowo, Mateuszewo i Pełczyn.

Ludność gminy, podobnie jak i każdej innej jednostki terytorialnej, zmienia się w wyniku oddziaływania czynników endogenicznych

i egzogenicznych. Czynnikiem endogenicznym jest ruch naturalny ludności, natomiast czynnikiem egzogenicznym jest ruch migracyjny.

5.1.2 Prognoza demograficzna.

Prognoza demograficzna opracowana w oparciu o wszystkie powyższe przesłanki zakłada:

- dla gminy (wsie) – dla wsi dużych, przylegających do miasta: Psarskie, Nochowo– znaczny wzrost liczby ludności,
- dla innych wsi przylegających do miasta: Pyszaca, Zbrudzewo – wzrost liczby ludności,
- dla pozostałych wsi utrzymanie ilości mieszkańców mniej więcej na tym samym poziomie,
- wzrost liczby ludności wsi do ok. 2015 roku - ok. 11000 mieszkańców,
- dla miasta - utrzymanie liczby ludności ok. 31000 mieszkańców ok. 2015 roku przy zachowaniu obecnych trendów rozwojowych.

W strukturze wieku ludności nastąpi :

- spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym,
- spadek (szczególnie w mieście) liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym: w mieście do około 13 %, na wsiach do około 15 %.

Tabela 18

Ludność w grupach wiekowych w ujęciu %.

Lp.	Rok	Przedprodukcyjna		Produkcyjna		Poprodukcyjna	
		miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1993	31.3	32.7	60.1	53.4	8.6	13.9
2	1994	30.8	32.2	60.5	53.9	8.7	13.9
3	1995	29.9	32.2	61.2	54.0	8.9	13.8
4	1996	29.2	31.9	61.8	54.5	9.0	13.6
5	1998	30.0		58.0		12.0	
6	2002	22	25	67	62	11	13
7	2003	23	27	66	60	11	13
Prognoza 2010		22	25	65	60	13.0	15

5.2 Jakość życia mieszkańców.

Pod hasłem „jakość życia” rozumiemy ogół warunków życia ludności w gminie. Składają się na to i warunki mieszkaniowe, i poziom wyposażenia w usługi, i rynek pracy, ale także jakość środowiska przyrodniczego oraz poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Oceniając poziom życia mieszkańców gminy Śrem przeprowadzono analizę porównawczą – gmina na tle byłego województwa poznańskiego oraz wybranych gmin miejsko – wiejskich o podobnej wielkości.

W przeprowadzonej analizie poziomu życia zostały uwzględnione następujące mierniki: warunki zamieszkania; sytuacja w zakresie oświaty, kultury, ochrony zdrowia; elementy charakteryzujące organizację życia codziennego.

Tabela 19

Mierniki warunków życia mieszkańców gminy Śrem w 2003 r.

Wskaźnik	ŚREM	województwo	Środa	Września
Pracujący w gospod. narodowej na 1000 mieszkańców (sektor publiczny)	82,5	81,7	75,6	76,04
Bezrobotni/1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (powiat)	108,1	116,3	134,6	146,4
Pow. użytkowa mieszkania/osobę	19,0	23,1	20,9	21,8
Liczba osób/mieszkanie	3,22	3,28	3,34	3,08
Liczba osób/izbę	0,88	0,84	0,89	0,81
Mieszkanie oddane do użytku na 1000 mieszk.	2,6	3,8	2,0	2,6
Liczba uczniów szk. podstaw./oddział	22,5	20,5	21,7	19,9
Liczba dzieci w przedszkolach/1000 msc	1144	1170	1816	1844
woluminy w bibliotece na 1000 mieszk.	3198	3540	3917	2788
% ludności w miastach korzyst. z sieci:				
wodociągowej	98,9	89,0	93,6	97,1
kanalizacyjnej	99,0	78,5	10,7	78,6
gazowej	100,0	84,8	90,8	22,7
Dochody budżetów gmin/1 mieszkańca	1214,24	1413,91	1321,16	1103,0

Jak wynika z powyższego zestawienia gmina Śrem charakteryzuje się zróżnicowanym poziomem życia, w zależności jakiej dziedziny to dotyczy. Korzystnie na tle województwa i w porównaniu z innymi miastami wypada w Śremie stopień wyposażenia mieszkań w infrastrukturę techniczną. Procent ludności w mieście korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu znacznie przekracza wskaźniki wojewódzkie.

Pod względem ludnościowym gmina Śrem ma znaczne możliwości rozwojowe. Ponad 60 % ogółu ludności stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Należy jednak zwrócić uwagę na rosnącą liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym. Zjawisko to ulegnie w przyszłości jeszcze pogłębieniu, niosąc ze sobą problemy związane z opieką nad ludźmi starszymi, służbą zdrowia lub mieszkalnictwem.

Maleje stopa bezrobocia. W grudniu 2005 r. wynosiła 13,7 % przy średniej rocznej 15,4 %.

Najmniej bezrobotnych jest w wieku powyżej 55 roku życia (0,02%), jednak wynika to jedynie z wprowadzenia tzw. emerytur pomostowych dla osób posiadających długi staż pracy.

Tabela 20
Bezrobotni w gminie Śrem.

Wyszczególnienie	Stan w dniu 31.12.2005 r.	%
Liczba bezrobotnych ogółem	1972	100
kobiety	1176	59,63
z prawem do zasiłku	283	14,35
zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	80	4,05
niepełnosprawni	61	3,09
dotychczas niepracujący	461	23,38
Liczba bezrobotnych, którzy w miesiącu		
podjęli pracę	128	6,49
rozpoczęli szkolenie	1	0,05
rozpoczęli staż	22	1,12
rozpoczęli przygotowanie zawodowe	25	1,27
rozpoczęli działalność gospodarczą	8	0,40
Liczba ofert pracy zgłoszonych w miesiącu	74	3,75
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy		
do 25 roku życia	574	29,1
długotrwale bezrobotne	1109	56,24
powyżej 50 roku życia	328	16,63
bez kwalifikacji zawodowych	373	18,91
samotnie wychowujące dzieci do lat 7	41	2,08

Niezwykłe niepokojące są statystyki dotyczące liczby osób długotrwale bezrobotnych, stanowią oni blisko 60% wszystkich bezrobotnych. Oznacza to małą mobilność społeczeństwa, brak kwalifikacji zawodowych oraz zanik aktywności tych osób na rynku pracy – często nie mają nawet chęci zmienienia swojej sytuacji zawodowej.

Tabela 22
Bezrobotni według wieku w ujęciu % (styczeń 2005 r.).

wiek	województwo	miasto	obszar na prawym brzegu
poniżej 25 lat	32,5	26,9	25,5
25-34	28,2	24,8	26,0
35-44	21,0	20,2	22,5
45-54	19,0	24,0	21,4
55 i więcej	2,2	4,1	4,7

Tabela 23
Bezrobotni według wykształcenia w ujęciu % (styczeń 2005 r.).

wykształcenie	województwo	miasto	obszar na prawym brzegu
niepełne podstawowe	30,9	26,1	42,4
podstawowe		23,3	11,8
zawodowe (średnie i zasadnicze)	60,0	38,8	36,9
ogólnokształcące	5,5	8,1	6,0
wyższe	3,6	3,7	1,9

5.2.1 Warunki zamieszkania.

Tabela 24

Zasoby mieszkaniowe

wskaźnik		1980	1984	1989	1993	1996	1997	2001	2003
mieszkania	Miasto	5758	6661	7751	8557	8893	8916	11328	9426
	wieś	1917	2027	1965	2081	2110	2121		2179
izby	Miasto	18534	22432	27191	30479	31873	31972	41525	34649
	wieś	6881	7399	7621	8153	7317	8385		9565
pow. użytkowa w tys. m ²	Miasto	348.0	430.3	485.1	508.3		510,2	701554	576,3
	wieś		139.2	148.1	158.7	162.7	165,5		208,4
osób / mieszkanie	Miasto	3.79	3.52	3.49	3.32	3.32	3,33		3,22
	wieś	4.64	4.21	4.31	4.15	4.12	4,1		3,6
osób / izbę	Miasto	1.14	1.04	0.99	0.93	0.93	0,93		0,88
	wieś	1.27	1.15	1.11	1.06	1.05	1,04		0,92
pow. użytkowa / osobę	Miasto		14.9	15.9	17.5	17.2	17.2		19,0
	wieś		16.3	17.5	18.4	18.7	19,0		20,6

Zasoby mieszkaniowe gminy stanowią 2,7 % ogólnych zasobów województwa. Warunki zamieszkania odbiegają jednak od średniej wojewódzkiej. Również liczba mieszkań oddawanych do użytku w ostatnich latach nie jest zbyt wysoka (1995 r. - 32, 1996 r. – 41, 2001 r. - 88). Wszystko to sprawia, że problem mieszkalnictwa jest w przypadku gminy Śrem bardzo istotny. Jednak w wyniku zmienionych warunków na rynku budowlanym trudno określić szanse rozwojowe budownictwa mieszkaniowego i ocenić wielkość możliwej do realizacji w perspektywie liczby mieszkań. Następuje zjawisko rozgęszczenia zamieszkiwania poprzez realizację głównie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, a w mniejszym stopniu niż w latach 1968 – 1991 budownictwa wielorodzinnego.

Inwestycjami z dziedziny budownictwa mieszkaniowego na terenie Śremu zajmują dwie spółdzielnie mieszkaniowe oraz firma developerska i Śremskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego. Największą jest Spółdzielnia Mieszkaniowa w Śremie znajdująca się przy ulicy Chłapowskiego 5.

Spółdzielnia ta administruje 116 budynkami mieszkalnymi oraz wieloma garażami i pawilonami znajdującymi się na łącznej powierzchni 61 hektarów na terenie Śremu, Książa i Kórniku. Całkowita powierzchnia użytkowa to 303.272 m². W 2000 roku spółdzielnia ukończyła budowę 36-rodzinnego budynku w Kórniku na ulicy Staszica 15 oraz kompleksu handlowo - usługowo - mieszkalnego przy ulicy Chłapowskiego 31, gdzie zostało oddane do użytku 16 mieszkań i 18 lokali z przeznaczeniem na sklepy i biura.

Kolejną spółdzielnią jest Lokatorsko - Własnościowa Spółdzielnia Mieszkaniowa "Warta" mieszcząca się przy ulicy Zamenhofa 1B.

Firmą developerską jest Marcopolo Development. Siedziba firmy mieści się przy ulicy Zielonej 2A. Firma ta zrealizowała ostatnio budowę osiedla "Słoneczne Wzgórza" przy ulicy Marii Skłodowskiej-Curie.

Śremskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego jest jednym z najprężniej działających w kraju i dlatego zostało wyróżnione przez Krajowy Fundusz Mieszkaniowy BGK medalem, który odebrał Prezes Zarządu Spółki. Medal ten był wyrazem uznania nie tylko dla władz i pracowników ale i władz samorządowych aktywnie wspierających działania TBS.

Ponieważ miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone przed 1995 r. utraciły ważność, priorytetem jest sporządzenie nowych planów, w celu wyznaczenia terenów dla budownictwa mieszkaniowego oraz określenia zasad zabudowy i zagospodarowania na tych terenach.

5.2.2 Sytuacja w zakresie oświaty i ochrony zdrowia.

Sytuację w zakresie oświaty i ochrony zdrowia w gminie Śrem charakteryzuje szczegółowo pkt 2.3 Ocena ładu przestrzennego a dokładnie pkt 2.3.2 Infrastruktura usługowa.

W zakresie ochrony zdrowia należy dodać, że miasto Śrem jest w 100% zwodociągowane i w 99,8% skanalizowane, natomiast wieś gminy Śrem jest zwodociągowana w 99,7%, a skanalizowana w 55,8%. Liczba ludności korzystająca z wody pitnej, odpowiadającej warunkom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 roku w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia wynosi 37 889 osób, co stanowi 96% ogółu mieszkańców gminy.

Gmina podejmuje działania profilaktyczne np. w zakresie profilaktyki alkoholowej i narkomanii. Działania były realizowane przez Przychodnię Leczenia Uzależnień i Współuzależnień, której działalność jest finansowana z budżetu gminy.

6. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia.

6.1 Zagrożenie powodzią.

Największe zagrożenie występuje na terenie gminy Śrem w okresie podwyższonego stanu wody rzeki Warty. Zagrożenia powodziowego nie wywołują żadne stojące wody powierzchniowe za wyjątkiem zbiornika retencyjnego – Zalew Śrem-Psarskie. Dla rzeki Warty poziom ostrzegawczy to 4,0 m, a alarmowy poziom wód to 4,5 m mierzone na wodowskazie Śrem i są one osiąmane średnio co dwa lata. Przekraczanie tych poziomów nie musi się wiązać z koniecznością podejmowania działań interwencyjnych lub chociażby zabezpieczających. Realne zagrożenie dla

terenów gminy może wystąpić dopiero przy poziomie wody rzeki Warty w wielkości 5,5-6,0 m. Stan taki uzasadnia aktywizowanie komitetów przeciwpowodziowych. Poziom wody powyżej 6,0 m jest poziomem określanym dla wody 50-100-letniej.

Przed powodziąmi miasto Śrem chronią wały ochronne o rzędnej 65,7 m npm i szerokości korony ok. 3,0 m. Na skutek filtracji, z powodu głębokiego zalegania piasków i żwirów w czasie wysokich stanów wód w Warcie, tereny doliny zalewane są do rzędnej 64 m npm. Redukcja fali powodziowej przez zbiornik „Jeziorsko” dla przekroju Warty w Śremie wynosi zaledwie 20%, co daje obniżenie zwierciadła wody o około 50 cm. Obszar bezpośredniego zagrożenia powodzią obrazuje załącznik graficzny nr 17A.

6.2 Zagrożenia pożarem.

Najwięcej pożarów powstaje w miesiącach kwietniu i sierpniu - najczęściej wywołane są przez nieostrożność osób dorosłych oraz z powodu wad urządzeń i instalacji elektrycznych. Zagrożenia w gminie wynikają głównie z typowych zagrożeń występujących w rolnictwie, zagrożenia charakterystyczne dla przemysłu i aglomeracji miejskiej występują jedynie w Śremie. Na terenie miasta Śrem występują zakłady o szczególnym zagrożeniu pożarowym, jak: Hurtownia Gazów Technicznych GASPIR, Zakład Dystrybucji Gazu Płynnego But-Gaz oraz Hurtownia i Stacja Paliw „Paula”.

Lasy również zostały sklasyfikowane pod względem zagrożenia pożarowego, co wynika z lokalizacji w nich miejsc masowego wypoczynku, np. Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Łęgi Mechlińskie (z nadleśnictwa Piaski – II kategoria zagrożenia pożarowego). Pozostałe lasy zaliczono do I kategorii zagrożenia pożarowego.

Tabela 25

Wykaz obiektów na terenie których znajdują się strefy zagrożenia wybuchem.

L.p.	Nazwa i adres zakładu	Nazwa obiektu zagrożonego wybuchem	Czynniki decydujące o zaliczeniu obiektu do zagrożonego wybuchem	Uwagi
1.	PKN ORLEN S.A. Stacja Paliw 328 Śrem, ul. Gostyńska 59	stacja paliw płynnych	etylina, olej napędowy	C/6
2.	Stacja Paliw, Śrem, ul Rolna 7	stacja paliw płynnych	etylina, olej napędowy	S/79
3.	SERWISPOL S.A. Śrem, ul.Gostynska 54	stacja paliw płynnych	etylina, olej napędowy	S/16
4.	PHUP „DAR-POL” Śrem, ul.Gostyńska 49	stacja paliw płynnych	etylina, olej napędowy	S/31

5.	PPH „PAULA” Śrem, ul. Sikorskiego 21	hurtownia i stacja paliw	etylina, olej napędowy	P/18
6.	BUT-GAZ PHU Robert Ustasiak Śrem, ul. Rolna 5	Stacja LPG i PWB	Zbiorniki podziemne gazu - 54 tony i do 1500 butli	t-BN/1
7.	G-G, HYUNDAI ASO Sp.j. Śrem, ul. Gostyńska 48	Stacja LPG	Zbiorniki nadziemne gazu 2X4,85 m ³	t-G/5
8.	WPHPU STRZELEC Śrem, ul. Nowowiejskiego 3	Stacja LPG Stacja paliw	Zbiorniki nadziemne gazu 2X4,85 m ³ etylina, olej napędowy	T-w/5
9.	Stacja Paliw Stańczyk Dariusz Śrem, ul. Staszica 2	Stacja LPG Stacja paliw	Zbiorniki nadziemne gazu 2X4,85 m ³ etylina, olej napędowy	t-S/73
10.	Stacja Paliw Janusz Komorowski Śrem, ul. Sikorskiego 117	Stacja LPG	Zbiorniki nadziemne gazu 2X4,85 m ³	t-zb.; S/83
11.	Stacja Paliw BP Śrem, ul. Kilińskiego 3	Stacja LPG Stacja paliw	Zbiornik podziemne gazu 1x10 m ³ etylina, olej napędowy	t-A9
12.	Stacja Paliw „STATOIL” Śrem	Stacja LPG Stacja paliw	Zbiornik podziemne gazu 20 m ³ etylina, olej napędowy	t-S/33

6.3 Zagrożenia skażeniem środowiska.

Generalnie nie ma zakładów i instytucji mogących stwarzać bardzo duże zagrożenie radiacyjne. Większość urządzeń izotopowych stanowią urządzenia pomiarowe, oraz izotopowe czujniki dymu. Zagrożenia może ewentualnie mieć miejsce w następujących przypadkach

Wykaz pracowni i zakładów użytkujących źródła promieniowania:

- Odlewnia Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie, ul. Staszica 1 – radioaktywne w pojemnikach (symbol JO-70 i JO-120),
- Odlewnia Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie, ul. Staszica 1 – dział Głównego Automatyka,
- Zakład Produkcyjny – użytkujący przenośny miernik poziomu i grubość miernika poziomu,
- Odlewnia Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie, ul. Staszica 1 – rodzaj pracowni klasa ZAW.

Zagrożenia chemiczno-ekologiczne mogą występować ze źródeł stacjonarnych tj. zakładów pracy lub podczas ruchu kołowego i wpływać na wszystkie trzy strefy środowiska naturalnego: gleby, wody oraz powietrze. W gminie zagrożenia tego typu mogą stwarzać zakłady tj.:

- PPH „Paula” – Hurtownia i Stacja Paliw w Śremie (paliwa ciekłe) – skażenie gruntu na głębokość od 0 do 4m dla terenu bazy; skażenia powietrza w promieniu ok. 17m dla terenu bazy,
- Hurtownia Środków Ochrony Roślin „Chemicum” w Śremie (pestycydy) – skażenie gruntu na powierzchni ok. 10m, przy głębokości 1,5m dla terenu hurtowni; skażenie powietrza,

wykraczające poza teren hurtowni tylko przez dymy i gazy pożarowe; przewidziany promień zagrożeń to 500m od terenu hurtowni, rozlewiska i rozsypy mogą tworzyć stężenia szkodliwe dla środowiska jedynie na terenie zakładu.

- Odlewnia Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie (paliwa, kwasy, zasady) – skażenie gruntu na głębokość do 4m przy jego powierzchni do 100m, nie przekraczając terenu zakładu; skażenie powietrza w zakresie skażeń śmiertelnych i obezwładniających nie przekraczają terenu zakładu.

Przez teren gminy przewożone są następujące niebezpieczne materiały: alkohol etylowy, amoniak, azot ciekły, tlen skroplony-schłodzony, powietrze skroplone-schłodzone, chlor, dwutlenek węgla, kwas fosforowy, formaldehyd, kwas solny, wodorotlenek sodu, gaz skroplony-mieszanina węglowodorów, podchloryn sodowy, węglík wapnia, węgiel, pestycydy, benzyny etylizowane i oleje. Szczególne zagrożenie może wystąpić dla obiektów użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego zlokalizowanych w bezpośrednim otoczeniu dróg transportu tego typu materiałów, jak szkoła podstawowa w Zbrudzewie i w Śremie Nr 2, 3.

6.4 Pole elektromagnetyczne.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129 poz. 902) w art. 72.1 pkt 6) wymaga zapewnienia warunków utrzymania równowagi przyrodniczej m.in. przez uwzględnienie ochrony przed promieniowaniem elektroenergetycznym. W związku z eksploatacją Radiowo-Telewizyjnego Centrum Nadawczego we wsi Góra wymagane jest pozostawienie terenu sąsiadującego z masztem w odległości do 200m jako gruntów bez możliwości nowej zabudowy oraz ograniczenia wysokości zabudowy do jednego piętra (10m) w odległości od 200 do 1000m. Jednocześnie ogranicza się w pasie ochronnym linii radiowej wysokości zabudowy.

6.5 Strefa ochronna strzelnicy szkolnej typu B i rzutni ręcznych granatów bojowych w garnizonie Śrem JW3486 w Śremie.

Przedmiotową strefę obrazuje załącznik graficzny 17A.

6.6 Inne zagrożenia.

Poza wymienionymi występują jeszcze inne, np.: zagrożenia w ruchu drogowym i kolejowym czy w infrastrukturze budowlanej, chociażby związane z terroryzmem.

7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.

W załączeniu opracowanie „Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Śrem”.

7.1 Uwarunkowania rozwoju sieci osadniczej.

Zasadniczy obszar gminy to tereny otwarte – rolne, tereny systemu przyrodniczego, a więc lasy i zadrzewienia, wody i ciekły obejmują już znacznie mniejszy obszar.

Istotną rolę w zagospodarowaniu przestrzennym gminy mają tereny zainwestowane – zurbanizowane, skupione w mieście Śrem i na wsiach. Zostały one szczegółowo scharakteryzowane i przeanalizowane pod względem struktury przestrzennej, infrastruktury usługowej i technicznej, komunikacji oraz lokalizacji zakładów przemysłowych i działalności gospodarczej w pkt 2. Stan ładu przestrzennego.

7.2 Determinanty rozwoju gminy.

7.2.1 Ograniczenia rozwoju:

7.2.1.1 W zakresie jakości życia mieszkańców i demografii:

- wysoki poziom bezrobocia wśród ludzi młodych,
- wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet,
- zła struktura i standard usług bytowych,
- niski poziom usług na wsi - brak wyraźnie wykształconych centrów usługowych, usługi drobne i rozproszone.

7.2.1.2 W zakresie mieszkalnictwa:

- relatywnie niskie standardy zamieszkiwania,
- brak dostatecznej liczby mieszkań,
- zły stan techniczny lokali komunalnych i prywatnych w starej zabudowie miejskiej i wiejskiej.

7.2.1.3 W zakresie aktywności gospodarczej:

- duży udział drobnych (nieutrwałych) podmiotów w gospodarce gminy,
- niewłaściwa lokalizacja (konfliktowa) wielu przedsiębiorstw,
- znaczna dekapitalizacja istniejących zakładów przemysłowych,
- niedostatek przedsiębiorstw obsługujących rolnictwo, zlokalizowanych na wsi,
- czynniki zewnętrzne – duża konkurencja gmin w staraniach o pozyskanie inwestorów z kapitałem zewnętrznym.

7.2.1.4 W zakresie rolnictwa:

- zbyt mało dużych, silnych gospodarstw rolnych,
- niskoefektywne metody gospodarowania w rolnictwie,
- wysoka dekapitalizacja gospodarstw rolnych,

- czynniki zewnętrzne – zła kondycja rolnictwa w skali krajowej i światowej.

7.2.1.5 W zakresie komunikacji:

- spadek rangi dróg przebiegających przez gminę,
- jedyna na razie (obwodnica w budowie) przeprawa mostowa przez Wartę w ciągu ul. Piłsudskiego – „wąskie gardło komunikacyjne” (w 2003 r. ponad 10 tys. pojazdów na dobę),
- brak polityki parkingowej (konfliktowe lokalizacje, niedostatek miejsc),
- brak programu naprawy dróg nie spełniających parametrów, określonych w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 43, poz. 430.),
- zły układ komunikacyjny, niebezpieczne skrzyżowania,
- wysoki odsetek dróg gminnych o nawierzchni nieutwardzonej
- brak połączeń pieszo-rowerowych miasta z przyległymi wsiami.

7.2.1.6 W zakresie infrastruktury technicznej:

- niedostateczny poziom skanalizowania terenów wiejskich,
- niedostateczny poziom gazyfikacji terenów wiejskich.

7.2.1.7 Inne:

- duże zanieczyszczenie powietrza,
- duże zanieczyszczenie wód powierzchniowych, stojących i płynących,
- zakłócony wizerunek miasta z głównych ciągów komunikacyjnych,
- brak „spektakularnych” atrakcji turystycznych i rekreacyjnych.

7.2.2 Czynniki sprzyjające rozwojowi.

7.2.2.1 W zakresie jakości życia mieszkańców i demografii:

- duża aktywność gospodarcza mieszkańców,
- duża aktywność społeczna mieszkańców (organizacje, stowarzyszenia),
- wysoki poziom obsługi mieszkańców w zakresie usług podstawowych i administracji,
- wysokie nasycenie usługami bytowymi terenów miejskich,
- stosunkowo niski procent ludności zatrudnionej w rolnictwie.

7.2.2.2 W zakresie mieszkalnictwa:

- duża podaż przygotowanych terenów przeznaczonych pod budownictwo,
- duża aktywność gminy i sprawne planowanie przestrzenne w zakresie przygotowania terenów,
- duża aktywność i doświadczenie Śremskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego,

- wysokie rezerwy i potencjał lokalowy na terenach już zainwestowanych (Stare Miasto).

7.2.2.3 W zakresie aktywności gospodarczej:

- duża liczba aktywnych podmiotów gospodarczych,
- przygotowane tereny pod rozwój funkcji działalności gospodarczej,
- wysoki poziom obsługi podmiotów gospodarczych (administracja, finanse),
- duża aktywność gminy w zakresie promocji i wsparcia rozwoju gospodarczego (Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego-Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości).

7.2.2.4 W zakresie rolnictwa:

- dobry stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej (korzystne warunki gruntowo – wodne),
- potencjalnie dobre wyposażenie w infrastrukturę gospodarczą wsi.

7.2.2.5 W zakresie komunikacji:

dogodne połączenie z aglomeracją poznańską i innymi mniejszymi ośrodkami regionalnymi, gminnymi i powiatowymi.

7.2.2.6 W zakresie infrastruktury technicznej:

- dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną miasta,
- opracowane programy : „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta i gminy Śrem”, „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Śremie Sp. z o. o. na lata 2005 – 2008”, „Wieloletni Program Inwestycyjny” oraz „Koncepcja programowo – przestrzenna zwodociągowania i skanalizowania terenu gminy Śrem i terenów przyległych” (Poznań, październik 2004), „Plan Gospodarki Odpadami” (kwiecień 2005 r.).
- rezerwy wody,
- rezerwy wydajności oczyszczalni ścieków,
- pełne zwodociągowanie miasta i wsi.

7.2.2.7 Inne:

- duży potencjał demograficzny,
- wysokie walory środowiska przyrodniczego (krajobraz i rolnicza przestrzeń produkcyjna),
- wysokie walory środowiska kulturowego (układ przestrzenny historycznej części miasta i wielu wsi i duża liczba obiektów zabytkowych).

8. Stan prawny gruntów.

Tabela 6

Struktura własności i użytkowania gruntów w gminie Śrem.

Stan na 31 grudnia 2003 r.

Lp.	Właściciel		Pow. całkow. w ha	Użytki rolne w ha	Grunty leśne w ha	Grunty zabud. w ha	Wody w ha	Inne w ha
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Grunty SP bez użytk. wieczyst.	miasto wieś	372 5518	256 1948	2 2741	60 152	35 336	19 341
2	Grunty SP w użytkow. wieczystym	miasto wieś	76 39	54 21	0 0	22 18	0 0	0 0
3	Grunty spółek SP	miasto wieś	1 0	1 0	0 0	0 0	0 0	0 0
4	Grunty gminy bez użytkow. wieczystym	miasto wieś	393 405	238 102	2 3	133 289	5 7	15 4
5	Grunty gminy w użytkow. wieczystym	miasto wieś	162 9	90 2	1 0	69 1	0 0	2 6
6	Grunty samorządo- wych osób prawnych	miasto wieś	6 2	4 2	0 0	0 0	2 0	0 0
7	Grunty osób fizycznych	miasto wieś	182 11695	172 10892	0 571	9 70	0 4	1 158
8	Grunty Spółdzielni	miasto wieś	8 1274	3 1148	0 93	5 7	0 2	0 24
9	Grunty kościelne i związ. wyznaniow	miasto wieś	9 113	5 108	0 3	4 2	0 0	0 0
10	Wspólnoty gruntowe	miasto wieś	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0
11	Grunty powiatu bez użytk. wiecz.	miasto wieś	13 60	10 0	0 0	3 60	0 0	0 0
12	Grunty powiatu w użytkowa-	miasto wieś	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0

Lp.	Właściciel		Pow. całkow. w ha	Użytki rolne w ha	Grunty leśne w ha	Grunty zabud. w ha	Wody w ha	Inne w ha
	niu wiecz							
13	Grunty wojewódz. bez użytk. wiecz.	miasto wieś	4 5	4 0	0 5	0 0	0 0	0 0
14	Grunty wojewódz. w użytkow. wiecz	miasto wieś	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0
15	Grunty inne	miasto wieś	11 226	6 198	0 5	5 19	0 1	0 3
Razem		miasto wieś	1237 19346	843 14421	5 3421	310 618	42 350	37 536

Tabela 27

Struktura użytkowania gruntów będących własnością gminy Śrem.
Stan na 31 grudnia 2003 r.

			Miasto pow. w m ²	Wieś pow. w m ²	Ogółem pow. w m ²
użytkownicy wieczyści	mieszkaniowe		661435	3391	664826
	gospodarcze		948808	101633	1050441
użytkownicy			15358	0	15358
zarząd trwały			242974	225756	468730
zasób gruntów gminnych	zarząd jednostek pomocniczych	drogi	0	2328071	2328071
		inne	0	96335	96335
	depozyt	mieszkaniowe	82409	14447	96856
		gospodarcze	432477	557	433034
		inne	1749999	797406	2547405
	zasób drogowy	utwardzone	312052	340056	652108
		nieutwardzone	221964	203881	425845
	Zasób mieszkaniowy		36452	17767	54219
Obiekty użyteczności publicznej		730007	5699	735706	
ogółem			5433935	4134999	9568934

9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych przedstawiono na załączniku graficznym nr 4B.

9.1 Formy ochrony przyrody.

Na terenie gminy Śrem istnieje pięć różnych form ochrony przyrody, określonych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z Nr 92, poz. 880).

9.1.1 Rezerwat przyrody „Czmoń”.

Utworzony na podstawie rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998, położony na terenie Nadleśnictwa Babki, leśnictwa Czmoń i obejmujący obszar 23,65 ha (ochrona żyznego lasu liściastego tzn. Niskiego grądu Środkowoeuropejskiego, jednego z lepiej zachowanych w środkowej Wielkopolsce).

9.1.2 Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego.

Powołany rozporządzeniem Nr 158/92 Wojewody Poznańskiego i Leszczyńskiego z dnia 1 grudnia 1992 r. Obszar parku obejmuje 17 200 ha, z czego na terenie gminy Śrem znajduje się 2650 ha w okolicy miejscowości Marianowo, Pucółowo, Krzyżanowo, Błociszewo, Gaj, Nochowo i Wyrzeka (ochrona Krajobrazu rolniczego, charakterystyczną siecią zadrzewień śródpolnych, stworzoną w swej najstarszej części jeszcze w latach 20-tych XIX w. Przez generała Dezyderego Chłapowskiego).

9.1.3 Rogaliński Park Krajobrazowy.

Utworzony rozporządzeniem Nr 4/97 Wojewody Poznańskiego z dnia 26 czerwca 1997 r. Park zajmuje obszar 12 750 ha, z czego na terenie gminy Śrem znajduje się niewielka, południowo-wschodnia część parku, na północ od wałów przeciwpowodziowych Śremu za Parkiem Miejskim im. Powstańców Wielkopolskich, obejmując skarpę nadwarciańską w rejonie miejscowości Psarskie i Góra oraz tereny do linii Zbrudzewo, Niesłabin, Orkowo. Park jest miejscem bytowania wielu gatunków ptaków wodnych, rzadkich pajęczaków i owadów (ochrona krajobrazu rozległej doliny Warty z licznymi wielowiekowymi dębami szypułkowymi, wśród których ponad 800 szt. ustanowiono pomnikami przyrody).

9.1.4 Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie”.

Obejmuje fragment doliny Warty o powierzchni 780,89 ha na odcinku od Kawcza do Kotowa n/Wartą (ochrona największego w gminie kompleksu lasów łęgowych i grądowych o powierzchni ok. 180 ha oraz przyległych kompleksów podmokłych i zalewowych łąk i pastwisk).

9.1.5 Pomniki przyrody.

Na terenie gminy znajduje się obecnie 56 obiektów objętych tą formą ochrony. Są to drzewa i ich skupienia, a w jednym przypadku jest to stanowisko owocującego bluszczu pospolitego. W 2003 r. Urząd Miejski w Śremie wraz z Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego wystąpił z inicjatywą ustanowienia kolejnych 38 szt. dębów pomnikami przyrody. Wstępna ocena stanu zdrowotności drzew przeprowadzona przez przedstawicieli Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w 2003 r. pozwoliła na zakwalifikowanie do objęcia ochroną 20 szt. dębów. W roku 2004 odbyły się kolejne oględziny drzew, mające na celu potwierdzenie stanu zdrowotnego.

Tabela 28

Wykaz pomników przyrody w gminie Śrem.

Lp	Nr rej. WKP	Przedmiot ochrony	Opis obw./wys.	Położenie	Nr ewid. nieruch.	Podstawa prawna ochrony
1	380	2 platany klonolistne	410 cm/ - 320 cm/ -	Mechlin - park podworski	145	ogłoszenie WKP z dnia 18.10.1980 r. (Dz.U.W.P. z 1984 Nr 2 poz.19)
2	392	lipa drobnolistna	350 cm/ 22 m	Góra - wsch. część parku podworskiego	87/4	
3	401	dąb szypułkowy	550 cm/ 21 m	Góra - park podworski na skar-pie od strony Warty	87/4	
4	402	dąb szypułkowy	600 cm/ 22 m		87/4	
5	414	dąb szypułkowy	610 cm/ -	Kotowo n/Wartą	5147/2	
6	415	dąb szypułkowy	427 cm/ 21 m		5147/2	
7	416	dąb szypułkowy	742 cm/ 20 m		5147/2	
8	417	dąb szypułkowy	534 cm/ 20 m		5147/2	
9	418	dąb szypułkowy	392 cm/ 23 m		18	
10	419	2 dęby szypułkowe	330 cm/ 20 m 340 cm/ 20 m	Mechlin - park podworski	145	
11	420	3 dęby szypułkowe	300 cm/ 20 m 348 cm/ 20 m 386 cm/ 20 m		145	
12	421	5 dębów szypułkowych	280 cm/ 20 m 327 cm/ 20 m 338 cm/ 20 m 432 cm/ 20 m 353 cm/ 20 m		145	
13	424	lipa drobnolistna	350 cm/ 18 m	Śrem - przy moście na Warcie	1078	

Lp	Nr rej. WKP	Przedmiot ochrony	Opis obw./wys.	Położenie	Nr ewid. nieruch.	Podstawa prawna ochrony
14	425	bluszcz pospolity	ok. 70 egz. śred. pędów 4-8 cm	Psarskie za oczyszczalnią ścieków na skarpie	19 i 20	
15	426	dąb szypułkowy	400 cm/ 21 m	Śrem, ul. Dutkiewiczza przy stacji uzdatniania wody	414/1	
16	427	olcha czarna	190 cm/ 21 m	Śrem - promenada n/Wartą	1322/6	
17	464	dąb szypułkowy	obw. 425 cm wys. 25 m	Łęg - park podworski przed pałacem	21	orzeczenie woj. pozn. z dnia 19.12.1985 r. (Dz.U.W.P. z 1986, Nr 5 poz.70)
18	617	aleja dwustronna: 208 kasztanowców, 4 klony zwyczajne, 1 jawor 2 lipy drobnolistne	160 - 310 cm/ 14 m	droga powiatowa Gaj - Błociszewo	44	zarządzenie nr 52/88 woj. pozn. z dnia 30.12.1988 r. (Dz.U.W.P. z 1989 Nr 5 poz.20)
19	656	aleja dwustronna: 117 kasztanowców	165 - 360 cm/ 12 - 20 m	droga gminna Szymanowo - Góra	17	rozporządzenie woj. pozn. Nr 3/91 z dnia 22.03.1991 r. (Dz.U.W.P. nr 6 poz.84)
20	657	aleja dwustronna: 27 platanów klonol. 90 klonów zwyczaj. 15 jesionów wynios.	obw. 110 - 240 cm wys. 20 m	droga powiatowa Psarskie - Góra	49	
21	658	dąb szypułkowy	360 cm/ 24 m	Gaj (przy drodze we wsi)	71	
22	659	2 dęby szypułkowe	185 cm/ 21 m 275 cm/ 21 m	Śrem skwer ul.Michałowskiego	2741/1	
23	691	dąb szypułkowy	250 cm/ 20 m	Śrem ul. Mickiewicza 7	1334	
24	710	dąb szypułkowy	350 cm/ 23 m	Krzyżanowo - park podworski	21/2	rozporządzenie woj. pozn. Nr 3/91 z dnia 22.03.1991 r. (Dz.U.W.P. nr 6 poz.84)
25	711	klon zwyczajny	380 cm/ 24 m		21/2	
26	709	2 jesiony wyniosłe	440 cm/ 24 m 450 cm/ 26 m		21/2	
27	709	jesion wyniosły	453 cm/ -		21/2	
28		jesion wyniosły	245 cm/ 22 m	Śrem - promenada n/Wartą	1322/10	uchwała Nr 42/XLV/93 Rady MiG w Śremie z dnia 3.08.1993 r.
29		olcha czarna	235 cm/ 20 m		1322/10	
30		jesion wyniosły	275 cm/ 25 m		1322/10	
31		olcha czarna	220 cm/ 19 m		1322/9	
32		olcha czarna	226 cm/ 19 m		1322/8	
33		olcha czarna	210 cm/ 19 m		1322/8	
34		jesion wyniosły	251 cm/ 24 m		1322/8	
35		jesion wyniosły	235 cm/ 26 m		1322/7	
36		olcha czarna	230 cm/ 25 m		1322/6	
37		jesion wyniosły	285 cm/ 25 m	Śrem ul. Mickiewicza 71	1374	
38		żywnotnik wschodni	124 cm/ 16 m	Śrem ul. Mickiewicza 59	1366	
39		wierzba biała	300 cm/ 20 m	Śrem ul. Nadbrzeżna	841	

Lp	Nr rej. WKP	Przedmiot ochrony	Opis obw./wys.	Położenie	Nr ewid. nieruch.	Podstawa prawna ochrony
40		lipa drobnolistna	269 cm/ 20 m	Śrem ul. Mickiewicza 56	2054	
41		klon zwyczajny	330 cm/ 16 m	Śrem - plaża miejska nad jez. Grzymisławskim	2244	
42		2 klony zwyczajne	230 cm/ 13 m 250 cm/ 13 m		2244	
43		4 cisy pospolite	75 cm/ 7 m 91 cm/ 8 m 94 cm/ 8 m 95 cm/ 9 m	Śrem ul. Poznańska	423	
44		wiąz szypułkowy	350 cm/ 15 m	Śrem-PM im. Powst. Włkp. Przy wejściu głównym od ul. Poznańskiej	28/402	
45		2 cisy pospolite	115 cm/ 9 m 210 cm/ 9 m	Śrem ul. Cmentarna (cmentarz na lewo od wejścia z ul. Cmentarnej)	782	
46		dąb szypułkowy	560 cm/ 22 m	Orkowo w lesie na płu-zach od wsi	236	
47		wiąz szypułkowy	390 cm/ 14 m	Orkowo nr 22	227/5	
48		2 żywotniki zachodnie	90 cm/ 9 m 120 cm/11,5 m	Mórka przy plebanii	383	
49		sosna zwyczajna	280 cm/ 11 m	Mórka - cmentarz	254	
50		żywotnik zachodni	135 cm/ 13 m	Mórka przy kościele	382	
51		lipa drobnolistna	340 cm/ 16 m	Mórka przy kościele	382	
52		topola czarna	475 cm/ 23 m	Ostrowo na łące za sadami	129	
53	1180/00	dąb szypułkowy	415 cm/ 18 m	las k/Zbrudzewa oddz.178c oddz. 186b	117/2	rozp. Nr 8/00 woj. wlkp. z dnia 12.09.2000 r (Dz.U.W.Włkp. Nr 63 poz 837)
54	1181/00	dąb szypułkowy	444 cm/ 16 m		117/2	
55	1182/00	dąb szypułkowy	424 cm/ 21 m		5186/2	
56	1183/00	dąb szypułkowy	485 cm/ 26 m	na polanie w ZPK "Łęgi Mechlińskie" oddz.193d	5193	

9.1.6 Użytki ekologiczne.

Na terenie gminy utworzonych jest 13 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 85,76 ha. Użytki ekologiczne ustanawiane są w celu ochrony pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Użytki ekologiczne chronią w głównej mierze tereny podmokłe i niewielkie zbiorniki wodne. Większość położona jest w dolinie Warty, jeden w lasach koło Nochowa i jeden w samym Śremie („Bagienko” w Parku Puchalskiego).

Tabela 29

Wykaz użytków ekologicznych gminy Śrem.

Lp.	Nazwa użytku	Położenie	Pow. użytku	Nr ewid. nieruchom.
1.	„Bagienko”	obszar położony w Śremie, na terenie MPE im. W. Puchalskiego, obejmujący zbiornik wodny wraz z przyległymi szuwarami i fragmentem podmokłej łąki	4,8 ha	718, 719, 1238, 1240, 1241 i 2099
	„Żowiniec”	obszar położony w uroczysku Niesłabin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	16,42 ha	oddziały nr 170 i (5170), 172 g,i (5172), 173 h (5173), 175 a,b,d,f (5175, 5172), 177c (5177);
3.	„Bobrzysko”	obszar położony w uroczysku Niesłabin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	4,03 ha	oddział nr 176 d (5176/1);
4.	„Potop”	obszar położony w uroczysku Niesłabin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	4,47 ha	oddziały nr 171g (416, 5171), 174a (5174);
5.	„Jezioro”	obszar położony w uroczysku Zbrudzewo Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	3,98 ha	oddziały nr 181 f,g (5181);
6.	„Stara Warta”	obszar położony w uroczysku Mechlin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	3,38 ha	oddziały nr 192 c,d,f (5192);
7.	„Samotnie”	obszar położony w uroczysku Mechlin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	3,92 ha	oddziały nr 193 b,c,d,f (5193);
8.	„Przesmyk”	obszar położony w uroczysku Mechlin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	13,98 ha	oddziały nr 193 g (5193), 194 h,i,j,n,p,r,s,w (5194);
9.	„Łokcie I”	obszar położony w uroczysku Mechlin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	10,67 ha	oddziały nr 195 d,h (5195), 197 b,c,d,f (5197)
10.	„Łokcie II”	obszar położony w uroczysku Mechlin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	7,78 ha	oddziały nr 195 m (5195), 198 f,g (5198);
11.	„Żurawiec”	obszar położony w uroczysku Mechlin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	2,51 ha	oddziały nr 195 g (5195);
12.	„Kocanki”	obszar położony w uroczysku Mechlin Leśnictwa Mechlin, Nadleśnictwa Babki	1,44 ha	oddziały nr 191 n (5191/3);
13.	„Żabie oczka”	położony w uroczysku Błociszewo Leśnictwa Błociszewo, Nadleśnictwa Konstantynowo	8,38 ha	oddziały 228 d (5228, 5227/2), 231 d (5231, 5234), 234 g,j (5234).

9.2 Formy ochrony dziedzictwa kulturowego - wpis do rejestru zabytków.

Ochronie podlegają na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) obiekty architektoniczne wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty ujęte w ewidencji konserwatorskiej: ochronie

podlega zarówno ich forma przestrzenna, jak i substancja materialna, a wszelkie działania w obrębie obiektów oraz w ich najbliższym otoczeniu powinny być uzgadniane lub opiniowane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wykaz obiektów w gminie Śrem, wpisanych do rejestru zabytków znajduje się w pkt 4.5 Zasoby i walory środowiska kulturowego – Tabela 12.

Wszystkie stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie miasta podlegają ochronie w myśl ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).

Szczegółnej ochronie podlega stanowisko wpisane do rejestru zabytków: grodzisko wczesnośredniowieczne, nr 43/A.

9.3 Inne formy ochrony.

9.3.1 Strefy ochronne ujęć wody.

Strefy ochronne ujęć wody chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.) – ujęcie wody „Przywale” na podstawie Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 2 listopada 2004 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej Przywale w Śremie. Ujęcie wody wymaga strefy ochrony zasobów wód podziemnych dopływających z obszaru jego zasilania, jak i wód powierzchniowych w tym przede wszystkim rzeki Warty jak i „kanału ulgi”.

W związku z tym wyznaczono strefy: strefę ochrony bezpośredniej – są to tereny ujęcia opłotowane; strefę ochrony pośredniej – wewnętrznej – są to tereny w odległości 100,0 m od studni.

Ponadto ustanowione są strefy ochronne dla pozostałych ujęć wody w gminie w Nochowie, Gaju, Orkowie i Dąbrowie.

9.3.2 Teren ochrony pośredniej.

Teren ochrony pośredniej na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) dla czwartorzędowego zbiornika wodonośnego GZWP Nr 150 Pradolina Warszawsko-Berlińska; obszar zbiornika w obrębie powiatu śremskiego (gm. Książ Wlkp. i Śrem) zaliczony jest do obszarów najwyższej ochrony, w których czas przenikania zanieczyszczeń do wód jest mniejszy niż 25 lat.

9.3.3 Lasy i grunty rolnicze.

Obszary z glebami wysokiej bonitacji szczególnie w zwartych, dużych kompleksach (centralna i zachodnia część powiatu) na podstawie

ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45 poz. 435 z późn. zm.).

9.3.4 Ochrona przed powodzią i suszą.

Ochrona przed powodzią jest prowadzona z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawia się obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie, obszary szczególnego zagrożenia powodzią (o średnim lub wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi) oraz obszary obejmujące tereny narażone na zalanie.

Wzdłuż rzeki Warty wyznaczone zostały obszary **szczególnego bezpośredniego** zagrożenia powodzią, dla których obowiązują ustalone w przepisach odrębnych zakazy i ograniczenia.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego oraz mapami ryzyka powodziowego sporządzonymi przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej na obszarze gminy Śrem występuje:

- a) obszar szczególnego zagrożenia powodzią, $p=1\%$, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,
- b) obszar szczególnego zagrożenia powodzią, $p=10\%$, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,
- c) obszar, dla którego prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie, $p=0,2\%$, i wynosi raz na 500 lat,
- d) obszar, który w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego zostanie zalany warstwą wody o głębokości $\leq 4,0$ m.

10. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Z informacji uzyskanych u Geologa Wojewódzkiego wynika, że na terenie gminy Śrem nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

Jednakże istnieją potencjalne obszary zagrożeń. Należą do nich tereny kopalni oraz tereny powyrobiskowe, które należy odpowiednio zabezpieczać.

11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska m.in. nakłada obowiązek uwzględnienia w studium złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż.

Na terenie gminy Śrem znajdują się następujące udokumentowane złoża.

11.1 KALEJE – gaz ziemny.

Złoże gazu ziemnego KALEJE położone w północno-wschodniej części gminy, jest eksploatowane. Pod względem sozologicznym, złożo zostało zakwalifikowane jako niekolizyjne.

Zasoby udokumentowane – 960 mln m³ gazu ziemnego metanowego. Stan zasobów złoża na koniec 1994r. – 813 mln m³.

11.2 ŚREM – surowce ilaste ceramiki budowlanej.

Złoże zostało wykreślone z zasobów bilansowych złóż decyzją Wojewody Wielkopolskiego OS.IV-1-7414-7/01 z dnia 6 marca 2001 r.

11.3 ŚREM-WÓJTOSTWO – surowce ilaste ceramiki budowlanej.

W sąsiedztwie wyżej omawianego złoża położone jest złożo ŚREM-WÓJTOSTWO, które było eksploatowane do 1992r. Położona w pobliżu cegielnia jest nieczynna. Złoże uznano za niekolizyjne.

Zasoby udokumentowane – 34 tys. m³ iłu. Stan na 1992r. – 21 tys. m³.

11.4 PYSZĄCA – surowce ilaste ceramiki budowlanej.

Złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej PYSZĄCA jest ciągle eksploatowane. Ze względu na dobrą jakość gleb w obrębie tego złoża, zakwalifikowano je jako częściowo kolizyjne.

Zasoby udokumentowane - 1076 tys. m³ iłu. Stan na koniec 1994r. – 935 tys. m³.

11.5 PYSZĄCA – piaski schudzające.

W okresowej eksploatacji znajduje się kopalnia złoża piasku PYSZĄCA. Złoże to charakteryzuje się dużymi zasobami. Uznano je za niekolizyjne.

Zasoby udokumentowane - 178 tys. m³ piasku schudzającego. Stan na koniec 1994r. - 129 tys. m³.

11.6 BINKOWO – surowce ilaste ceramiki budowlanej.

Zaniechano eksploatację tego złoża. Pod względem sozologicznym – niekolizyjne.

Zasoby udokumentowane - 23 tys. m³ iłu. Stan na koniec 1994r. - 11 tys. m³.

11.7 BODZYNIEWO I – kruszywo naturalne.

Złoże w eksploatacji .

Zasoby złoża szacuje się na 165,3 tys. ton.

11.8 BODZYNIEWO II – kruszywo naturalne.

Złoże w eksploatacji .

Zasoby złoża szacuje się na 38,5 tys. ton.

11.9 SOSNOWIEC – kruszywo naturalne.

Złoże w eksploatacji .

Zasoby złoża szacuje się na 20,0tys. ton.

11.10 Złóża pozostałe.

Projektowane obszary górnicze na złożach:

LUCINY – kruszywo naturalne. Zasoby złoża szacuje się na 937 340 ton.

DĄBROWA ŚREMСКА – kruszywo naturalne. Zasoby złoża szacuje się na 166 600 ton.

SZYMANOWO – kruszywo naturalne udokumentowane nie eksploatowane.

Oprócz wymienionych wyżej udokumentowanych złóż, rozpoznane zostały wstępnie złoża torfu (8 dokumentacji), które uznano za złoża szacunkowe. Nie są one aktualnie eksploatowane. Poza odkrywkami udokumentowanymi istnieją również punkty dokumentacyjne – 10 wyrobisk kruszywa i 1 torfu. 6 wyrobisk kruszywa jest nieczynnych. Pozostałe są wybierane okresowo. Wszystkie nieczynne wyrobiska zakwalifikowano do rekultywacji.

W obrębie powiatu śremskiego (gm. Książ Wlkp. i Śrem) znajduje się czwartorzędowy zbiornik wodonośny GZWP Nr 150 Pradolina Warszawsko-Berlińska; obszar zbiornika zaliczony jest do obszarów najwyższej ochrony, w których czas przenikania zanieczyszczeń do wód jest mniejszy niż 25 lat.

Obręby geodezyjne: Dąbrowa, Nochowó i Śrem, Mechlin, Pełczyn, Śrem, Olsza, Zbrudzewo, Ostrowo objęte są koncesją na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego – koncesja PGNiG SA w Warszawie „Śrem – Jarocin”: nr 29/2001/p z dnia 28.09.2001 r., ważna do dnia 28.09.2017 r.

Obręb geodezyjny Szymanowo objęty jest koncesją na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego – koncesja PGNiG SA w Warszawie „Kościan – Śrem” nr 27/2001/p z dnia 28.09.2001 r., ważna do dnia 28.09.2014 r.

Lokalizację wszystkich omawianych złóż przedstawia załącznik graficzny nr 19A.

12. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.

Wszystkie obszary eksploatacji powierzchniowej w gminie Śrem zostały opisane w pkt. 11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych. Złoża pozostające obecnie w eksploatacji to: KALEJE – gaz ziemny, PYSZĄCA – surowce ilaste ceramiki budowlanej, PYSZĄCA – piaski schudzające oraz BODZYNIEWO I i II, LUCINY, DĄBROWA I SOSNOWIEC – piaski i żwiry.

13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

13.1 System komunikacji.

Jednym ze skutków szybkiego rozwoju gospodarczego następującego w wyniku liberalizacji gospodarki i przekształceń ustrojowych jest m.in. ponadprzeciętny rozwój motoryzacji. Szczególnie duże znaczenie ma znaczny ilościowy wzrost prywatnych środków lokomocji, jak również ich wysoki, realny udział w ruchu.

Wzrost liczby pojazdów, oprócz oczywistych dla gospodarki korzyści, niesie ze sobą zagrożenia. Niedostateczny stan i powolny rozwój sieci dróg (obwodnic, obejść drogowych) powoduje zatory w ruchu, wzrost zagrożenia bezpieczeństwa ruchu (szczególnie najsłabszych uczestników ruchu pieszych i rowerzystów) oraz zwiększoną emisję zanieczyszczeń i hałasu do środowiska.

Powiązanie gminy z Poznaniem zapewnia droga wojewódzka nr 434 na odcinku Śrem – Kórnik i dalej odcinek drogi krajowej nr 42. Powiązanie z autostradą A-2 do węzła „Krzesiny” umożliwia połączenie jw., a do węzła „Komorniki” przez drogę wojewódzką nr 310 na odcinku Śrem – Czempin i dalej drogą krajową nr 5 przez Stęszew do Komornik.

Tabela 30

Odległości od większych miast.

Poznań	42 km
Wrocław	136 km
Szczecin	263 km
Warszawa	306 km
Gdańsk	328 km
Olsztyn	358 km
Kraków	371 km
Rzeszów	490 km

Tabela 31

Odległości miasta od ważnych węzłów komunikacyjnych.

Autostrada	30 km
Lotnisko „Ławica”	60 km
Węzeł kolejowy Gądk	18 km
Węzeł kolejowy Czempin	21 km

System komunikacji gminy Śrem, to: podsystem drogowo-uliczny, podsystem szynowy, podsystem pieszy i rowerowy, podsystem transportu wodnego.

13.1.1 Podsystem drogowo-uliczny.

Podsystem drogowo-uliczny, w którym:

- sieć drogowo-uliczną stanowią drogi wojewódzkie, powiatowe, gminne oraz drogi wewnętrzne,
- korytarze transportowe stanowią drogi wojewódzkie: nr 310 Głuchowo – Śrem; nr 432 Leszno - Śrem – Września; nr 434 Łubowo - Śrem – Rawicz; nr 436 Pysząca - Nowe Miasto n. Wartą tworząc układ promienisty schodzący się w śródmieściu Śremu.

Tabela 32

Sieć drogowo-uliczna w 2003 r.

Elementy sieci drogowo-ulicznej	gmina	w tym Śrem
Układ podstawowy [km] w tym:		
drogi wojewódzkie	46,096	6,605
drogi powiatowe	87,960	12,135
Układ obsługujący [km] w tym (drogi gminne) w tym utwardzone	113,0	b.d.
	53,5	b.d.
Obiekty – mosty, (wiadukty, tunele) [szt.]	3	2

- gęstość dróg publicznych w gminie wynosi 1,2km / km²,
- układy sieci na wielu odcinkach są przepełnione (Śrem) i w części zdekapitalizowane (głównie drogi gminne),
- brak obwodnicy zewnętrznej Śremu i alternatywy przejazdu dla jednej przeprawy mostowej przez Wartę powoduje nakładanie się w obszarze

miasta ruchu tranzytowego-krajowego z ruchem lokalnym i międzydzielnicowym (pod koniec roku 2005 rozpoczęto I etap budowy obwodnicy dla Śremu i Zbrudzewa),

- miejski układ drogowo-uliczny jest słabo zhierarchizowany, na funkcje ulicy głównej nakładają się funkcje ulicy zbiorczej i lokalnej, czasem nawet dojazdowej,

- dominujące relacje ruchowe odbywają się drogami wojewódzkimi nr 432 i 434,

- parkowanie zasadniczo odbywa się na działkach zajmowanych przez obiekt generujący ruch lub w pasach drogowych,

- ograniczona liczba miejsc parkingowych w Centrum Śremu jest jednym z powodów funkcjonowania strefy ograniczonego parkowania,

- na osiedlach mieszkaniowych Śremu występuje deficyt miejsc parkingowych,

- zamiejski transport autobusowy (z.t.a.) - PKS zapewnia połączenia z miastami wojewódzkimi (bezpośrednio z Poznaniem i Wrocławiem), miastami powiatowymi oraz połączenia międzygminne i gminne,

- głównym miejscem lokalizacji przystanków początkowych i końcowych z.t.a. jest dworzec autobusowy w Śremie (skrzyżowanie ul. Powstańców Wielkopolskich z ul. L. Zamenhofa),

- transport autobusowy dodatkowo pełni rolę zastępczą wobec braku pasażerskiego połączenia kolejowego,

- miejski transport autobusowy zapewnia połączenia międzydzielnicowe i podmiejskie Śremu, obsługując 10 linii.

13.1.2 Podsystem szynowy.

Podsystem szynowy, w którym:

- element sieci kolejowej stanowi jedna, niezelektryfikowana linia oraz bocznice na stacjach,

- elementami infrastruktury kolejowej są m.in. stacja (w Śremie przy ul. Kolejowej; nie funkcjonuje) i dwa przystanki (w Śremie przy Odlewni Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie i w Grzymysławiu),

- pasażerski transport kolejowy został zawieszony, a w jego miejsce wprowadzono komunikację autobusową PKS,

- towarowy transport kolejowy funkcjonuje na odcinku Śrem Odlewnia Żeliwa „Śrem” S.A. – Czempin, i związany jest głównie z Odlewnią Żeliwa Śrem S.A. w Śremie i fabryką mebli Domo Meble we wsi Psarskie - zawiązano konsorcjum pomiędzy Zarządem Powiatu Śremskiego a w/w przedsiębiorstwami.

13.1.3 Podsystem pieszy i rowerowy.

Podsystem pieszy i rowerowy, w którym:

- podstawowym problemem właściwego kształtowania ciągów pieszych jest ich wykorzystywanie dla potrzeb parkingowych samochodów (Śrem) lub ich niekiedy brak (gmina),
- wprowadzanie uspokojenia ruchu (Centrum Śremu, osiedla mieszkaniowe) pozwoliło na systematyczne zwiększanie przestrzeni ulic dla pieszych,
- układ pieszo-rowerowy wyróżniają 2 znakowane szlaki piesze i 8 znakowanych szlaków rowerowych związanych ze sportem i rekreacją oraz szlaki dla miłośników architektury - 8, przyrodnicze - 2 i wędkarskie – 2,
- infrastruktura dróg rowerowych, za wyjątkiem kilku wydzielonych ścieżek rowerowych, korzysta głównie z układu drogowo-ulicznego; brak urządzeń dla postoju rowerów.

13.1.4 Podsystem transportu wodnego.

Podsystem transportu wodnego, w którym:

- następuje proces dekapitalizacji drogi wodnej Warty,
- żegluga śródlądowa w małym stopniu jest wykorzystywana jako środek transportu pasażerów (sport i rekreacja) i towarów,
- Warta stanowi element krajowego i europejskiego systemu dróg wodnych.

13.1.5 Uwarunkowania ograniczające.

- rozległość potrzeb,
- wzrost motoryzacji przy ograniczonych środkach finansowych na rozbudowę układu drogowo-ulicznego oraz infrastrukturę okołodrogową,
- brak układu obwodnicowego Śremu, co powoduje obciążenie miasta dodatkowo ruchem tranzytowym,
- brak hierarchizacji miejskiego układu drogowo-ulicznego,
- niezadowalający stan techniczny sieci układu obsługującego,
- wzrost zagrożeń bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz wzrost zanieczyszczeń transportowych i emitowanego do środowiska hałasu,
- brak kultury i przestrzegania prawa o ruchu drogowym,
- preferencje dla użytkowników samochodów i ich opór przed ograniczeniami,
- brak infrastruktury sprzyjającej promowaniu ruchu rowerowego,
- traktowanie transportu publicznego i rowerowego jako substandard lub tylko jako dla młodzieży,
- niewykorzystywanie linii kolejowej dla potrzeb transportu pasażerskiego,
- niewykorzystywanie żeglowności Warty,

- osłabienie ochrony prawnej terenów infrastruktury transportowej.

13.1.6 Uwarunkowania sprzyjające.

- istniejące historyczne tradycje powiązań transportowych z Poznaniem,
- położenie w aglomeracji poznańskiej (autostrada A2, międzynarodowy Port Lotniczy Poznań-Ławica),
- istniejące korytarze transportowe (kołowe, szynowe, wodne),
- możliwość uzupełniania się i współpracy pomiędzy podsystemami komunikacji,
- koniunktura inwestycyjna,
- zadowalający stan techniczny podstawowego układu drogowo ulicznego,
- rezerwa terenowa pod obejście drogowe Śremu i Zbrudzewa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 434 i powiatowej z Rogalina do drogi 432, rozpoczęta budowa obwodnicy – I etap – 2005 r.,
- krótkie odległości podróży (szczególnie Śrem),
- rower jako konkurencyjny środek transportu w aspekcie przejazdu i rekreacji,
- rozwój znakowanych szlaków rowerowych i pieszych,
- żeglowność rzeki Warty.

13.2 System infrastruktury technicznej.

13.2.1 Zaopatrzenie w wodę

13.2.1.1 Ujęcia wody:

a) Ujęcie wód dla stacji uzdatniania wody w Śremie:

- rodzaj ujęcia: podziemne przybrzegowe (studnie wiercone),
- liczba studni: 15 szt., w tym: 2 szt. wyłączonych z eksploatacji (w 1995 r.), 11 szt. eksploatowanych, 2 szt. rezerwowych,
- maksymalna wydajność ujęcia (zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym) godzinowa: 430 m³/h, dobową: 9.460 m³/d, roczna: 2.877.295 m³/rok,
- decyzja zatwierdzająca zasoby eksploatacyjną ujęcia: decyzja Prezesa Centralnego Urzędu Geologii KDH/113/2072/66 z dnia 25 maja 1966 r.,
- pozwolenie wodnoprawne: decyzja Wojewody Wielkopolskiego SR.II-6.6811-58/05 z dnia 6 października 2005 r. (ważne do 10.10.2025 r.)
- strefa ochronna: strefa ochrony bezpośredniej: 5,54 ha, strefa ochrony pośredniej - wewnętrzna: 8,53 ha, strefa ochrony pośredniej - zewnętrzna: 829,52 ha,

b) Ujęcie wód dla stacji uzdatniania wody w Nochowie

- rodzaj ujęcia: podziemne (studnie wiercone),
- liczba studni: 2 szt. czynnych,
- maksymalna wydajność ujęcia (zgodnie z pozwoleniem

- wodnoprawnym): godzinowa: $60 \text{ m}^3/\text{h}$, dobowa: $1.395,49 \text{ m}^3/\text{d}$, roczna: $297.110 \text{ m}^3/\text{rok}$,
- decyzja zatwierdzająca zasoby eksploatacyjna ujęcia: decyzja Wojewody Poznańskiego G-423-125/73 z dnia 18 sierpnia 1973 r.,
 - pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego OS.6223-16/2000 z dnia 8 stycznia 2000 r. (ważne do 31.12.2010 r.),
 - strefa ochronna: strefa ochrony bezpośredniej: $0,0560 \text{ ha}$, strefa ochrony pośredniej- wewnętrzna: $3,3942 \text{ ha}$, strefa ochrony pośredniej-zewnętrzna: $85,3836 \text{ ha}$,
- c) Ujęcie wód dla stacji uzdatniania wody w Gaju
- rodzaj ujęcia: podziemne (studnie wiercone),
 - liczba studni: 3 szt. czynnych,
 - maksymalna wydajność ujęcia (zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym): godzinowa: $50 \text{ m}^3/\text{h}$, dobowa: $1.200 \text{ m}^3/\text{d}$, roczna: $328.500 \text{ m}^3/\text{rok}$,
 - decyzja zatwierdzająca zasoby eksploatacyjna ujęcia: decyzja Wojewody Poznańskiego OS-X-Hg-85302-7/88 z dnia 20 marca 1989 r.,
 - pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego OS.6223-24/2000 z dnia 14 lutego 2001 r. (ważne do 31.12.2010 r.)
 - strefa ochronna: strefa ochrony bezpośredniej: studnia nr 1 $0,0400 \text{ ha}$, studnia nr 2 $0,0380 \text{ ha}$, studnia nr 3 $0,0157 \text{ ha}$, strefa ochrony pośredniej-wewnętrzna: $0,7288 \text{ ha}$, strefa ochrony pośredniej-zewnętrzna: $24,5735 \text{ ha}$,
- d) Ujęcie wód dla stacji uzdatniania wody w Orkowie
- rodzaj ujęcia: podziemne (studnie wiercone),
 - liczba studni: 2 szt. czynnych,
 - maksymalna wydajność ujęcia (zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym): godzinowa: $23 \text{ m}^3/\text{h}$, dobowy: $50 \text{ m}^3/\text{d}$, roczna: $18.250 \text{ m}^3/\text{rok}$,
 - decyzja zatwierdzająca zasoby eksploatacyjna ujęcia: decyzja Wojewody Poznańskiego OS-X-Hg-85302-8/83 z dnia 22 lutego 1983 r.,
 - pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego OS.6223-19/2000 z dnia 16 stycznia 2001 r. (ważne do 31.12.2010 r.),
 - strefa ochronna: strefa ochrony bezpośredniej: $0,34 \text{ ha}$, strefa ochrony pośredniej-wewnętrzna: brak, strefa ochrony pośredniej-zewnętrzna: $100,6582 \text{ ha}$,
- e) Ujęcie wód dla stacji uzdatniania wody w Dąbrowie
- rodzaj ujęcia: podziemne (studnie wiercone),
 - liczba studni: 2 szt. czynnych,

- maksymalna wydajność ujęcia (zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym): godzinowa: 26 m³/h, dobowo: 604,7 m³/d, roczna: 165.196 m³/rok,
- decyzja zatwierdzająca zasoby eksploatacyjna ujęcia: decyzja Wojewody Poznańskiego G-423-7/74 z dnia 16 stycznia 1974 r.,
- pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego OS.6223-15/2000 z dnia 19 grudnia 2000 r. (ważne do 31.12.2010 r.),
- strefa ochronna: strefa ochrony bezpośredniej: 0,0520 ha, strefa ochrony pośredniej-wewnętrzna: 0,4855 ha, - zewnętrzna: 52,0347 ha.

13.2.1.2 Stacje uzdatniania wody.

- a) Stacja uzdatniania wody w Śremie. Obecnie eksploatowana jest wyłącznie stacja uzdatniania wody przy ul. Parkowej, oddana do użytku w 2005 r. Stacja przy ul. Franciszkańskiej jest wyłączona z eksploatacji. Układ technologiczny składa się z: otwartego napowietrzania wody, komory reakcji, dwustopniowej filtracji wody, układu dezynfekcji wody (NaOCl). Maksymalna wydajność stacji: 10.000 m³/d.
- b) Stacja uzdatniania wody w Nochowie. Układ technologiczny składa się z: ciśnieniowego napowietrzania wody, dwustopniowej filtracji wody, układu dezynfekcji wody (NaOCl). Maksymalna wydajność stacji: 720 m³/d.
- c) Stacja uzdatniania wody w Gaju. Układ technologiczny składa się z: ciśnieniowego napowietrzania wody, dwustopniowej filtracji wody, układu dezynfekcji wody (NaOCl). Maksymalna wydajność stacji: 1.200 m³/d.
- d) Stacja uzdatniania wody w Orkowie. Układ technologiczny składa się z: ciśnieniowego napowietrzania wody, jednostopniowej filtracji wody, układu dezynfekcji wody (NaOCl). Maksymalna wydajność stacji: 100 m³/d.
- e) Stacja uzdatniania wody w Dąbrowie. Układ technologiczny składa się z: ciśnieniowego napowietrzania wody, dwustopniowej filtracji wody, układu dezynfekcji wody (NaOCl). Maksymalna wydajność stacji: 360 m³/d.

13.2.1.3 System wodociągowy (stan na dzień 31 grudnia 2005 r.)

- a) System wodociągowy stacji uzdatniania wody w Śremie,
 - obsługiwane miejscowości: Śrem, Zbrudzewo, Niesłabin, Pysząca, Borgowo, Ostrowo, Grzymysław, Sosnowiec, Olsza, Bystrzek, Łęg, Binkowo, Psarskie, Góra, Szymanowo oraz miejscowości poza gminą Śrem część Chrzastowa (gm. Książ Wlkp.), Jaskowo, Ludwikowo (gm. Brodnica),

- długość sieci wodociągowej: 126.751 m,
- długość przyłączy wodociągowych: 32.898 m,
- liczba przyłączy wodociągowych: 2.658 szt.,
- b) System wodociągowy stacji uzdatniania wody w Nochowie
 - obsługiwane miejscowości: Nochowo, Wyrzeka, Dalewo, Mórka, Bodzyniewo, Kadzewo, Marszewo, Wirginowo, Pełczyn, Nochówko,
 - długość sieci wodociągowej: 48.636 m,
 - długość przyłączy wodociągowych: 2.977 m,
 - liczba przyłączy wodociągowych: 429 szt.,
- c) System wodociągowy stacji uzdatniania wody w Gaju
 - obsługiwane miejscowości: Gaj, Błociszewo, Krzyżanowo, Marianowo, Pucółowo, z obszaru gminy Brodnica: Manieczki, Górka, Boreczek, Przylepki, z obszaru gminy Czempin: Donatowo,
 - długość sieci wodociągowej: 16.109 m,
 - długość przyłączy wodociągowych: 3.094 m,
 - liczba przyłączy wodociągowych: 97 szt.,
- d) System wodociągowy stacji uzdatniania wody w Orkowie
 - obsługiwane miejscowości: Orkowo
 - długość sieci wodociągowej: 697 m,
 - długość przyłączy wodociągowych: 853 m,
 - liczba przyłączy wodociągowych: 32 szt.,
- e) System wodociągowy stacji uzdatniania wody w Dąbrowie
 - obsługiwane miejscowości: Dąbrowa, Mechlin, Grodzewo, Luciny, Kaleje, Mateuszewo oraz hurtowa sprzedaż wody dla gm. Kórnik (Czmoń, Radzewo),
 - długość sieci wodociągowej: 15.953 m,
 - długość przyłączy wodociągowych: 2.968 m,
 - liczba przyłączy wodociągowych: 190 szt.

13.2.1.4 Stan zwodociągowania obszaru gminy Śrem:

- a) miasto Śrem: 100%,
- b) obszar wiejski: 99,7%,
- c) cały obszar gminy Śrem: 99,9%

Ochrona jakości wód ujęcia wymaga strefy ochrony zasobów wód podziemnych dopływających z obszaru jego zasilania, jak i wód powierzchniowych. W związku z tym wyznaczono strefy ochronne:

- strefę ochrony bezpośredniej – są to tereny ujęcia opłotowane,
- strefę ochrony pośredniej – wewnętrznej – są to tereny w odległości około stu metrów od studni. Do tej strefy włączono również cały obszar terenu ochrony bezpośredniej,

- strefę ochrony pośredniej – zewnętrznej.

Na terenie strefy ochrony bezpośredniej zabrania się lokalizowania i projektowania w planie:

- wierceń i odkrywek,
- składowania śmieci,
- odprowadzania do gruntu ścieków,
- wykorzystywania terenu pod uprawy rolne i ogrodnicze,
- wykorzystywania terenu pod działalność niezwiązaną z ujmowaniem wody.

W strefie ochrony pośredniej – wewnętrznej zabrania się lokalizowania:

- osiedli mieszkaniowych i zakładów przemysłowych,
- ferm hodowlanych,
- szklarni,
- pastwisk.

W strefie ochrony pośredniej zewnętrznej nie wolno lokalizować:

- przeróbki i składowania materiałów radioaktywnych,
- wysypisk odpadów,
- budowy dróg o dużym natężeniu ruchu,
- odprowadzenia ścieków do ziemi i wód powierzchniowych,
- osiedli mieszkaniowych i zakładów przemysłowych niepodłączonych do kanalizacji,
- cmentarzy i grzebowisk zwierząt,
- należy ograniczyć hodowlę zwierząt i stosowania płynnych nawozów.

Istnieją na terenie miasta również zakładowe ujęcia wody np. w Odlewni Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie czy w szpitalu, jednakże nie odgrywają one większej roli w systemie zaopatrzenia miasta w wodę pitną z uwagi na to, że wszystkie zakłady korzystają z wody wodociągu miejskiego.

13.2.2 Odprowadzenie ścieków.

13.2.2.1 Oczyszczalnie ścieków.

a) Oczyszczalnia ścieków w Śremie:

- rodzaj oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków biogenych,
- pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego z dnia 19 marca 2001 r. nr OS.6223-18/2000 1 ważne do 31 grudnia 2010 r.),
- warunki pozwolenia wodnoprawnego: ilość ścieków oczyszczonych: $Q_{d\text{śr}} = 8.000,00 \text{ m}^3/\text{d}$,
- przepustowość rzeczywista $Q_{d\text{śr}} = 5.600,00 \text{ m}^3/\text{d}$,

b) Oczyszczalnia ścieków w Bodzynie

- rodzaj oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków biogenych,
- pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego z dnia 26 lutego 2003 r. nr OS.6223-8/02 (ważne do 30 czerwca 2014 r.),
- warunki pozwolenia wodnoprawnego: ilość ścieków oczyszczonych: $Q_{d\ \acute{s}r} = 36,00\ m^3/d$,
- przepustowość rzeczywista $Q_{d\ \acute{s}r} = 21,00\ m^3/d$,

c) Oczyszczalnia ścieków w Binkowie

- rodzaj oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków biogenych,
- pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego z dnia 20 lutego 2002 r. nr OS.6223-22/01 (ważne do 31 marca 2013 r.) zmieniona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 22 kwietnia 2003 r. nr OS.6223-2/03,
- warunki pozwolenia wodnoprawnego: ilość ścieków oczyszczonych: $Q_{d\ \acute{s}r} = 15,00\ m^3/d$,
- przepustowość rzeczywista $Q_{d\ \acute{s}r} = 7,50\ m^3/d$,

d) Oczyszczalnia ścieków w Orkowie

- rodzaj oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków biogenych,
- pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego z dnia 24 maja 1999 r. nr OS.6210-7/99 (ważne do 31 grudnia 2008 r.),
- warunki pozwolenia wodnoprawnego: ilość ścieków oczyszczonych: $Q_{d\ \acute{s}r} = 15,40\ m^3/d$,
- przepustowość rzeczywista $Q_{d\ \acute{s}r} = 8,00\ m^3/d$,

e) Oczyszczalnia ścieków w Kalejach

- rodzaj oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków biogenych,
- pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Śremskiego z dnia 18 sierpnia 2000 r. nr OS.6224-3/2000 (ważne do 31 grudnia 2010 r.) zmieniona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 31 stycznia 2003 r. nr OS.6223-1/03,
- warunki pozwolenia wodnoprawnego: ilość ścieków oczyszczonych: $Q_{d\ \acute{s}r} = 8,50\ m^3/d$,
- przepustowość rzeczywista $Q_{d\ \acute{s}r} = 8,50\ m^3/d$.

13.2.2.2 System kanalizacyjny (stan na 31 grudnia 2005 r.).

a) System kanalizacyjny oczyszczalni ścieków w Śremie

- obsługiwane miejscowości: Śrem, Błociszewo, Zbrudzewo, Psarskie, Góra, Szymanowo, Grzymysław, Nochowo, Krzyżanowo, Pucółowo,

- Nieślabin, Mechlin oraz miejscowości z obszaru gminy Brodnica: Brodnica, Piotrowo, Chaławy, Grabianowo, Manieczki,
- długość sieci kanalizacyjnej: 116.011 m, z czego: sieć ogólnospławna: 6.296 m, sieć rozdzielcza: 109.715 m,
- b) System kanalizacyjny oczyszczalni ścieków w Bodzyniewie
- obsługiwane miejscowości: Bodzyniewo, Kadzewo oraz częściowo Wirginowo,
 - długość sieci kanalizacyjnej: 3.893 m,
- d) System kanalizacyjny oczyszczalni ścieków w Binkowie
- obsługiwane miejscowości: Binkowo,
 - długość sieci kanalizacyjnej: 835 m,
- e) System kanalizacyjny oczyszczalni ścieków w Orkowie
- obsługiwane miejscowości: Orkowo,
 - długość sieci kanalizacyjnej: 1.577 m,
- f) System kanalizacyjny oczyszczalni ścieków w Kalejach
- obsługiwane miejscowości: Kaleje,
 - długość sieci kanalizacyjnej: 847 m.

13.2.2.3 Stan skanalizowania obszaru gminy Śrem.

- a) miasto Śrem: 99,8%,
- b) obszar wiejski: 55,8%,
- c) cały obszar gminy Śrem: 88,7%.

13.2.3 Kanalizacja deszczowa.

Kanalizacja deszczowa funkcjonuje jedynie na terenie miasta Śrem oraz częściowo we wsiach Nochowo i Psarskie, a długość kanałów deszczowych w gminie sięga ponad 41 kilometrów. Sieć kanalizacji deszczowej obsługuje większość obszarów zabudowanych miasta, w tym osiedla zabudowy mieszkaniowej, historyczne centrum oraz większość terenów przemysłowych. Stan techniczny sieci jest zasadniczo dobry.

13.2.4 Elektroenergetyka.

Przez gminę przebiega linia wysokiego napięcia 110 KV relacji Września - Środa - Śrem - Leszno. Obszar gminy zasilany jest przez dwie stacje energetyczne 110/15 KV zlokalizowane w mieście:

- GPZ przy Odlewni Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie,
- GPZ Śrem-Helenki.

Z obu stacji zasilana jest sieć średniego napięcia 15 kV. Stan techniczny sieci średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych 15/0,4 kV jest zróżnicowany. Sieć elektroenergetyczna na terenie gminy charakteryzuje się wysoką pewnością

zasilania odbiorców. Wynika to z dobrej struktury sieci 110 kV oraz dużych rezerw w przepustowości linii 110 kV. Dodatkowym atutem jest dobra struktura sieci rozdzielczej 15 kV na terenie miasta i częściowo gminy oraz powiązania liniami 15 kV obszaru miasta i gminy z obszarami gmin sąsiednich.

Na terenach wiejskich i na obrzeżach miasta sieć średniego napięcia jest napowietrzna, a stacje transformatorowe wymagają remontu lub pobudowania nowych urządzeń. Linie SN-15 kV, zasilające tereny wiejskie charakteryzują się znacznymi długościami o dużej liczbie odgałęzień oraz częściowo małymi przekrojami przewodów, które nie są dostosowane do szczytowego obciążenia.

13.2.5 Zaopatrzenie w gaz.

Sieć gazowa dostarcza gaz do około dziesięciu tysięcy odbiorców i liczy około 100 kilometrów długości. Obecnie do Śremu gaz Gz 35 doprowadzany jest odboczką wysokiego ciśnienia DN 100 od magistrali gazowej DN 500 Krobia – Poznań – Szczecin, zasilającą stację redukcyjno pomiarową I⁰ o wydajności $Q = 3000 \text{ m}^3/\text{h}$. Stacja redukcyjna I⁰ posiada rezerwy obciążenia sięgające 60%.

Do odbiorców w mieście gaz jest rozprowadzany w układzie średniego i niskiego ciśnienia za pośrednictwem stacji redukcyjno pomiarowych II⁰. Natomiast poza granicami miasta gaz rozprowadzany jest w układzie średniego ciśnienia z zastosowaniem indywidualnych reduktorów ciśnienia. Sieci niskiego i średniego ciśnienia posiadają rezerwy zasilania na około 30%.

Na terenie gminy zlokalizowane są następujące sieci gazowe wysokiego ciśnienia:

- gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy DN 500, relacji Krobia – Śrem, wybudowana 1 1971 r.,
- gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy DN 500, relacji Śrem – Poznań, wybudowana w 1972 r.,
- gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy DN 100, odboczka Śrem, wybudowana w 1973 r.,
- stacja gazowa wysokiego ciśnienia o przepustowości $Q=15\,000 \text{ m}^3/\text{h}$, zmodernizowana w 1995 r.,
- gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy DN 150/300, relacji Czmoń-Kaleje, wybudowany w 1975 r.,
- DN 150 – odboczka Kościan I.

Od sieci gazowych wysokiego ciśnienia obowiązują strefy ograniczonego użytkowania, wielkość tych stref określają przepisy odrębne.

13.2.6 Telekomunikacja.

Przez obszar gminy przebiegają pasy ochronne linii radiowej dwóch relacji:

- Poznań (Piątkowo)-Góra k. Śremu – Domachowo,
- Góra k. Śremu – Żerków.

do przesyłania krajowych i międzynarodowych programów radiofonicznych, telewizyjnych i telefonii wielokrotnej. W pasie ochronnym o szerokości 500 m obowiązuje ograniczenie dotyczące zabudowy wysokiej.

W Śremie funkcjonuje centrala elektroniczna o pojemności około piętnastu tysięcy numerów. Na kolejne lata planowane jest stopniowe zwiększenie pojemności centrali, a docelowo planuje się przebudowę istniejącej centrali na cyfrową o pojemności do około czterdziestu tysięcy numerów.

13.2.7 Telefonnia komórkowa.

Na terenie gminy Śrem działa trzech operatorów telefonii komórkowej: Era, Orange i Plus GSM. Świadczą oni swoje usługi za pomocą masztów antenowych. Na terenach zurbanizowanych maszty zlokalizowane są na budynkach (w szczególności miasto Śrem), natomiast poza terenami zurbanizowanymi maszty telefonii komórkowej to głównie wolno stojące konstrukcje antenowe. Wysokość masztów wolno stojących może dochodzić do 45 metrów.

13.2.8 Ciepłownictwo.

Miasto jest zaopatrywane przez zbudowaną w 1968 r. a zmodernizowaną i rozbudowaną w latach 1998/99 elektrociepłownię Odlewni Żeliwa „Śrem” S.A. w Śremie o zarezerwowanej dla potrzeb miasta mocy zainstalowanej ok. 60 MW.

Dystrybutorem energii cieplnej w mieście jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Śremie. Przedsiębiorstwo to eksploatuje własną sieć ciepłowniczą oraz dwie kotłownie lokalne. Głównym odbiorcą energii cieplnej z PEC jest Spółdzielnia Mieszkaniowa w Śremie.

Istniejąca sieć ciepła jest pierścieniowa i obejmuje osiedla Jeziorany i Helenki oraz rejon ulicy Wojska Polskiego.

W 1994 r. moc ciepła podłączonych węzłów wynosiła 44,4 MW. Wydano zgody na podłączenie do sieci ciepłej na 14 MW pokrywające zapotrzebowanie ciepła budynków plombowych w istniejącej zabudowie oraz budownictwa na Osiedlu Helenki A. Łączna przewidywana moc ciepła systemu ciepłowniczego wynosi 58,4 MW.

Prawobrzeżna część miasta nie będzie w najbliższym czasie centralnie zaopatrywana w ciepło. W bilansie ciepłowniczym nie będzie brane pod uwagę budownictwo jednorodzinne na obrzeżach miasta.

13.2.9 Gospodarka odpadami.

Gospodarkę odpadami w zakresie odpadów komunalnych prowadzi Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Śremie. Prowadzona ona jest w oparciu o ustawę o utrzymaniu porządku i czystości w gminach z 13 września 1996 r. i w oparciu o uchwałę Nr 193/XXIV/04 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 28 maja 2004 r. w sprawie, ustalania szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Śrem.

Odpady powstające na terenie gminy składowane są na Międzygminnym Składowisku Odpadów Komunalnych w Mateuszewie, którego funkcjonowanie przewidziane jest do roku 2017. Na terenie gminy Śrem zlokalizowane jest jedno składowisko odpadów z sektora gospodarczego - wylewisko szlamów poformierskich w Pyszącej, będące w zarządzie Odlewni Żeliwa „ŚREM” S.A.

13.2.10 Cmentarze.

Na terenie gminy znajduje się 15 cmentarzy, z czego 12 jest sklasyfikowane jako zabytkowe, a tylko na 6-ciu z nich grzebie się zmarłych. Cztery z nich to zaniedbane dziś pozostałości XIX w. cmentarzy ewangelickich.

Głównym miejscem pochówku zmarłych jest w chwili obecnej cmentarz komunalny zlokalizowany na półwyspie Zalewu Śremskiego przy ul. Jacka Malczewskiego (tzw. Cmentarz na os. Helenki). W obecnych granicach może funkcjonować około 8 lat co najmniej do 2014 roku.

14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Zgodnie ze starą ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym w Planie województwa uwzględniano się zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, wpisane do rejestru oraz zadania samorządu województwa, zawarte w programach wojewódzkich. Zadania te nie dotyczą powiatu śremskiego.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa zapisane zostały propozycje zadań wynikające z szeregu dokumentów opracowanych dla całego kraju, regionu czy dla poszczególnych inwestycji. Propozycje obejmujące zadania przewidziane do realizacji w granicach powiatu śremskiego są następujące.

14.1 Komunikacja:

- budowa lub modernizacja dróg gminnych o znaczeniu lokalnym,
- dostosowanie drogi wojewódzkiej nr 434 węzeł autostradowy „Kleszczewo” – Kórnik – Śrem – Gostyń – Rawicz do parametrów drogi głównej ruchu przyspieszonego (GP),
- zapewnienie wszystkim pozostałym drogom wojewódzkim przebiegającym przez powiat śremski klasy głównej (G) lub zbiorczej (Z),
- realizacja obwodnic dla miejscowości położonych na ciągach dróg wojewódzkich: nr 310 – Manieczki i nr 434 – Zbrudzewo i Śrem,
- korekta włączenia drogi wojewódzkiej nr 436 do obwodnicy Śremu,
- powstrzymanie dekapitalizacji i odbudowanie szlaku żeglownego na Warcie oraz dostosowanie zagospodarowania terenów wzdłuż rzeki dla celów turystycznych,
- wyznaczenie i realizacja trasy rowerowej Poznań – Kórnik – Zaniemyśl – Śrem – Kościan – Osieczna – Leszno – Rydzyna – Góra.

14.2 Infrastruktura techniczna:

- stacja GPZ w Śremie,
- budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków (sieci kanalizacyjne, w tym: podłączenie do sieci indywidualnych użytkowników, sieci kanalizacji deszczowej, inne urządzenia do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków),
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę i poboru wody (sieci wodociągowe, ujęcia wody, stacje uzdatniania wody),
- budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w energię alternatywną (lokalne systemy pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł),
- budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów stałych,
- likwidacja „dzikich” wysypisk,
- kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym.

14.3 Gospodarka wodna i ochrona wód:

- realizacja zbiorników retencyjnych dolinowych: „Brodnica” na kanale Szymanowo-Grzybno, „Wieszczyczyn” na Kanale Dobczyn-Chrzastowo i zgodnie z „Syntezą programu retencji wód powierzchniowych w woj. wielkopolskim w latach 2001 – 2015” Wielkopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu (2000 r.),
- podpiętrzenie jeziora Grzymisławskiego (w całości) i stawu Śrem Wójtostwo,

- realizacja przedsięwzięcia podjętego w ramach porozumień międzygminnych, obejmującego m.in. powiat śremski – „Grupa projektów w zakresie kanalizacji sanitarnej i oczyszczania ścieków na terenie obejmującym część zlewni rz. Warty powyżej powierzchniowego ujęcia wody pitnej dla miasta Poznania”.

14.4 Ochrona przyrody:

- wytypowanie Rogalińskiego Parku Krajobrazowego, stanowiącego największe skupisko dębów w Europie, z bogactwem roślin naczyniowych oraz gatunków ptaków, do obszarów europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 pod nazwą Rogaliński Park Krajobrazowy (kod obszaru PL0000253),
- wytypowanie Doliny Warty Śrem-Rogalinek (kod obszaru PL0000K43) w ramach Rogalińskiego Parku Krajobrazowego do obszaru specjalnej ochrony (OSO) na podstawie Dyrektywy Ptasiej (w sprawie ochrony dzikich ptaków).

14.5 Ochrona obszarów o specjalnych walorach:

- rezerwaty przyrody: „Czmoń” i „Marianowo”,
- parki krajobrazowe: Rogaliński Park Krajobrazowy i Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie”,
- użytki ekologiczne,
- fragment doliny Środkowej Warty na odcinku od gm. Książ Wlkp. do m. Śremu nie objęty dotychczas prawnymi formami ochrony przyrody, proponowany jako obszar chronionego krajobrazu,
- zlewnia Kanału Szymanowo-Grzybno proponowana do ochrony jako tzw. „zlewnia chroniona”, której wody powierzchniowe wykorzystywane są do zasilania infiltracyjnego ujęcia komunalnego dla miasta Poznania w Mosinie,
- wody powierzchniowe, zwłaszcza jeziora kąpieliskowe w obrębie obszarów przewidzianych dla rekreacji,
- czwartorzędowy zbiornik wodonośny GZWP Nr 150 Pradolina Warszawsko-Berlińska, obszar zbiornika w obrębie powiatu śremskiego (gm. Książ Wlkp. i Śrem) zaliczony do obszarów najwyższej ochrony, w których czas przenikania zanieczyszczeń do wód jest mniejszy niż 25 lat,
- obszary z glebami wysokiej bonitacji, szczególnie w zwartych, dużych kompleksach (centralna i zachodnia część powiatu),
- układ urbanistyczny m. Śremu.

14.6 Inne:

- budowa, rozbudowa i modernizacja lokalnej bazy kulturalnej, sportowej i turystycznej,
- rozbudowa i modernizacja obiektów, w których zlokalizowane będą lokalne ośrodki wspierania przedsiębiorczości – inkubatory przedsiębiorczości, centrum innowacyjno-wdrożeniowe.